

Επίσημη Εφημερίδα

C 286

της Ευρωπαϊκής Ένωσης

48ο έτος

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

17 Νοεμβρίου 2005

Ανακοίνωση αριθ.	Περιεχόμενα	Σελίδα
	I Ανακοινώσεις	
	
	II Προπαρασκευαστικές πράξεις	
	Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	
	418η σύνοδος ολομέλειας της 8ης και 9ης Ιουνίου 2005	
2005/C 286/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις» (COM(2004) 718 τελικό - 2004/0251 (COD))	1
2005/C 286/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη χορήγηση υποχρεωτικών αδειών εκμετάλλευσης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που σχετίζονται με την παρασκευή φαρμακευτικών προϊόντων για εξαγωγή σε χώρες με προβλήματα δημόσιας υγείας COM(2004) 737 τελικό - 2004/0258 (COD)	4
2005/C 286/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 98/71/EK για τη νομική προστασία σχεδίων και υποδειγμάτων» COM(2004) 582 τελικό — 2004/0203 (COD)	8
2005/C 286/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Μηχανισμοί μέτρησης και πληροφόρησης σχετικά με την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία»	12
2005/C 286/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πράσινη Βίβλος — Για μια κοινοτική προσέγγιση της διαχείρισης της οικονομικής μετανάστευσης» (COM(2004) 811 τελικό)	20
2005/C 286/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Γενική Συμφωνία για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών (GATS) — Διαπραγματεύσεις για τον Τρόπο 4 (μετακίνηση φυσικών προσώπων)»	28

EL

2005/C 286/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την επιτήρηση και τον έλεγχο των αποστολών ραδιενεργών αποβλήτων και αναλωμένου καυσίμου» COM(2004) 716 τελικό — 2004/0249 (CNS)	34
2005/C 286/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών (βάσει του άρθρου 128 της συνθήκης ΕΚ)» (COM(2005) 141 τελικό — 2005/0057 (CNS))	38

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

418Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 8ΗΣ ΚΑΙ 9ΗΣ ΙΟΥΝΙΟΥ 2005

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις»

(COM(2004) 718 τελικό - 2004/0251 (COD))

(2005/C 286/01)

Στις 16 Νοεμβρίου 2004, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 23 Μαΐου 2005, με βάση εισηγητική έκθεση της κας SANCHEZ MIGUEL.

Κατά την 418η σύνοδο ολομέλειάς της, της 8ης και 9ης Ιουνίου 2005 (συνεδρίαση της 9ης Ιουνίου 2005), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 157 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 1 αποχή, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προώθησε, από το Συμβούλιο του Τάμπερε της 15ης και 16ης Οκτωβρίου 1999 μία διαδικασία εναρμόνισης και δημιουργίας νομικών μέσων που θα επιτρέψουν την ανάπτυξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης ο οποίος διασφαλίζει την ελεύθερη διακίνηση των ατόμων στην επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Προηγουμένως⁽¹⁾ το Συμβούλιο είχε υποβάλει τις κατάλληλες διατάξεις προκειμένου να διευκολυνθεί η κοινοποίηση και η διαβίβαση δικαστικών και εξωδικαστικών εγγράφων μεταξύ κρατών μελών, μέτρο που είχε κριθεί θετικά δεδομένου ότι επιτρέπει την καλύτερη ενημέρωση των πολιτών.

1.2 Ως αποτέλεσμα του Συμβουλίου του Τάμπερε, η Επιτροπή ζήτησε από τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν διαδικασίες αναγνώρισης και εκτέλεσης των αποφάσεων, όπως επίσης εναλλακτικές και εξωδικαστικές διαδικασίες επίλυσης αστικών και εμπορικών ζητημάτων που θα βελτιώσουν τη λειτουργία των νομικών συστημάτων σε κάθε εθνικό χώρο και ταυτόχρονα θα ενισχύουν τα ευρωπαϊκά συστήματα συγκέντρωσης στοιχείων και δικτύων πληροφόρησης, χρησιμο-

ποιώντας για το σκοπό αυτό τις νέες τεχνολογίες που έχουν τεθεί στη διάθεση των ευρωπαίων πολιτών.

1.3 Σε σχέση με το πρώτο ζήτημα, υποβλήθηκε κανονισμός του Συμβουλίου σχετικά με την νομική αρμοδιότητα, την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων στα αστικά και εμπορικά ζητήματα⁽²⁾ στην οποία θεσπίζεται μεταξύ άλλων μέτρων και η απλούστευση της διαδικασίας «περιαφής εκτελεστηρίου τύπου», προσαρμογές των συντηρητικών μέτρων που είναι μεγάλης αξίας για την επίτευξη της εκτέλεσης των αποφάσεων όπως και την αναγνώριση συντηρητικού τίτλου με ευρωπαϊκές συνέπειες.

1.4 Στην ίδια κατεύθυνση, η Επιτροπή υπέβαλε πρόταση απόφασης σχετικά με την συγκρότηση ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου στα αστικά και εμπορικά θέματα⁽³⁾ που επιδιώκει να δημιουργήσει ένα ευρωπαϊκό μέσο για τη δικαστική συνεργασία με στόχο την ενημέρωση των ιδιωτών, των επαγγελματιών, των ιδρυμάτων και των διοικήσεων σχετικά με το δικαίωμα και τις διαδικασίες που εφαρμόζονται σε κάθε κράτος στα αστικά και εμπορικά θέματα, το οποίο αποτελεί μέσο μεγάλης βοήθειας για την επίλυση προπάντων των διασυνοριακών διενέξεων.

⁽¹⁾ Βλέπε οδηγία του Συμβουλίου για την επίδοση και την κοινοποίηση στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδικαστικών πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις (COM(99)219 τελικό). Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, εισηγητής: B. Hernández Bataller. ΕΕ αριθ. C 368, της 20.12.1999.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, εισηγητής: H. Malosse. ΕΕ αριθ. C 117, της 26.4.2000.

⁽³⁾ COM(2000)592 τελικό. Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, εισηγητής: D. Retureau, ΕΕ αριθ. C 139, της 11.5.2001

1.5 Με την παρουσίαση εκ μέρους της Επιτροπής του Πράσινου Βιβλίου το 2002, στο οποίο εξετάζονταν μία εναλλακτική λύση για την επίλυση των διενέξεων στην Ένωση, με ευρεία διαβούλευση τόσο στα κράτη μέλη όσο και με τα ενδιαφερόμενα μέρη προετοιμάστηκε η υπό εξέταση πρόταση οδηγίας, ως κατάλληλο μέσο για την επίτευξη αποτελεσματικών λύσεων, με προστασία των ίδιων χαρακτηριστικών των εθνικών δικτύων κατά την επίλυση των διενέξεων στα αστικά και εμπορικά θέματα.

1.6 Ως προς την τελευταία αυτή πτυχή θα πρέπει να εξετασθεί, ως αξιόλογο προηγούμενο, η πρακτική της μεσολάβησης στα θέματα κατανάλωσης⁽⁴⁾, με μεγάλη παράδοση και πρακτικό χαρακτήρα, που εν μέρει οφείλεται στην ενσωμάτωσή της στους νομικούς κανόνες προστασίας των καταναλωτών. Το σύστημα αυτό μπόρεσε να προσαρμοστεί στις συνθήκες των νέων συνηθειών κατανάλωσης, με τρόπο ώστε να λειτουργούν ως ειδικά χαρακτηριστικά κάθε τομέα όχι μόνο των καταναλωτικών αγαθών αλλά και των υπηρεσιών.

1.7 Το ζήτημα της μεσολάβησης στα αστικά και εμπορικά θέματα στα πλαίσια της δικαστικής διαδικασίας παρουσιάζει ειδικά χαρακτηριστικά μεγάλης σημασίας σε σχέση με τις άλλες μορφές μεσολάβησης. Κατά πρώτο λόγο, θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι η οργάνωση του δικαστικού συστήματος αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα κάθε κράτους και, κατά δεύτερο λόγο, η μεσολάβηση έχει αξία ως μέθοδος επίλυσης διενέξεων υπό την προϋπόθεση ότι τα συμβαλλόμενα μέρη την αποδέχονται. Και τα δύο αυτά ειδικά χαρακτηριστικά περιορίζουν την αρμοδιότητα της Επιτροπής όσον αφορά το περιεχόμενο που μπορεί να δώσει στην πρόταση οδηγίας. Ωστόσο, πρόκειται για τη δυνατότητα διάθεσης εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης διενέξεων («alternative dispute resolution»), ωστόσο όπως επισημαίνει η Επιτροπή τα κράτη θα πρέπει να διασφαλίσουν και να διατηρήσουν «ένα αποτελεσματικό και δίκαιο δικαστικό σύστημα» που συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις προστασίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

2. Περιεχόμενο της πρότασης

2.1 Ο στόχος αυτής της πρότασης οδηγίας είναι να διευκολύνει, με την μεσολάβηση, την επίλυση των διενέξεων που προκύπτουν στην εσωτερική αγορά στα πλαίσια του αστικού και εμπορικού δικαίου. Για το λόγο αυτό, οριοθετείται η έννοια της μεσολάβησης, όπως επίσης του μεσολαβητή, ενώ παραμένει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών η νομική ρύθμιση, ειδικότερα των χαρακτηριστικών που θα πρέπει να διαθέτουν τα άτομα που την ασκούν.

2.2 Η διαμεσολάβηση μπορεί να πραγματοποιείται εκουσίως εκ μέρους των αντιδίκων ή από τη στιγμή που έχει ξεκινήσει η δικαστική διαδικασία. Με τον τρόπο αυτό, η πρόταση για διαμεσολάβηση μπορεί να προέλθει είτε από τις δυο πλευρές είτε από το δικαστικό όργανο. Και στις δύο περιπτώσεις, οι αντίδικοι υπόκεινται στη διαμεσολάβηση ως μορφή αποφυγής της δίκης ή από τη στιγμή που αυτή αρχίσει, ως διευκόλυνση μέσω συμμόρφωσης με τα αποτελέσματα της διαμεσολάβησης. Και στις δύο περιπτώσεις, η αντίδικοι μπορούν να ζητήσουν την εκτέλεση των συμφωνιών που επιτεύχθηκαν μέσω επίλυσης, καταδικαστικής απόφασης ή αυθελτικού μέσου.

2.3 Το περιεχόμενο των πράξεων διαμεσολάβησης δεν θα πρέπει να θεωρείται ως αποδεικτικό στοιχείο στις δικαστικές διαδικασίες με την έννοια που προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, προστατεύοντας έτσι το απόρρητο μεταξύ των αντιδίκων και των φορέων

της διαμεσολάβησης. Ωστόσο, μπορεί να χρησιμοποιηθούν εάν συμφωνούν σ' αυτό οι αντίδικοι αλλά και ο διαμεσολαβητής ειδικότερα όταν χρησιμεύουν για τη διασφάλιση της προστασίας των ανηλίκων ή την πρόληψη βλάβης της σωματικής ή ψυχολογικής ακεραιότητας των ατόμων.

2.4 Η χρήση της διαμεσολάβησης καταργεί τις προθεσμίες παραγραφής των πράξεων που προκύπτουν από τα ζητούμενα δεδομένα, από τη στιγμή της συμφωνίας των αντιδίκων να ζητήσουν τη διαμεσολάβηση ή της δικαστικής απόφασης για προσφυγή σ' αυτήν.

3. Κύρια σημεία της πρότασης οδηγίας

3.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί την υπό εξέταση πρωτοβουλία της Επιτροπής ως θετικό μέσο, που συνεχίζει τις δράσεις που έχουν αναληφθεί κατόπιν του Συμβουλίου του Τάμπερε προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη νομική ασφάλεια στο εσωτερικό της ΕΕ. Πράγματι, ένα ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο για την διαμεσολάβηση στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις προϋποθέτει την ενσωμάτωση ενός μέσου που χρησιμοποιείται ήδη σε ορισμένα κράτη μέλη, έστω και εάν στην πλειονότητα των περιπτώσεων χρησιμοποιείται στην ιδιωτική σφαίρα επίλυσης διενέξεων, στο πλαίσιο δικαστικών διαδικασιών, ως σύστημα που επιτρέπει στα δικαστικά όργανα να προτείνουν την διαμεσολάβηση, εκτός της διαδικασίας, η οποία διευκολύνει την επίτευξη συμφωνίας μεταξύ των πλευρών σε περίπτωση διένεξης.

3.2 Η πρόταση οδηγίας αποσκοπεί στην αύξηση της χρήσης της διαμεσολάβησης στη δικαστική σφαίρα και στο εσωτερικό της ΕΕ. Με τον τρόπο αυτό, θα επιτευχθούν οφέλη, όχι μόνο οικονομικά μέσω της μείωσης του κόστους των διαδικασιών αλλά και κοινωνικά στο βαθμό που θα συντομεύσουν το χρόνο που απαιτούν οι δικαστικές διαδικασίες στις αστικές υποθέσεις, με επιβλαβή συνέπειες και για τις δυο πλευρές, ειδικότερα όσον αφορά το οικογενειακό δίκαιο, με τις αναπόφευκτες κοινωνικές επιπτώσεις που συνήθως πλήττουν τους αντιδίκους. Εν πάση περιπτώσει, δεν θα πρέπει να υπάρξει σύγχυση μεταξύ της διαμεσολάβησης και των διαδικασιών συμβιβασμού που επιχειρούνται στις περισσότερες από τις εθνικές δικαστικές διαδικασίες πριν από την έναρξή τους, δεδομένου ότι είναι οι πλευρές και οι δικηγόροι τους υπό την επίβλεψη του δικαστικού, αυτοί που επιχειρούν να πετύχουν ή όχι συμφωνία που θα χρησιμεύσει για τη ματαίωση της διαδικασίας.

3.3 Πρέπει να τονιστεί η σημασία που έχει ο διαμεσολαβητής προκειμένου να υπάρξει καλό αποτέλεσμα. Η ακεραιότητα και η δικαιοσύνη της παρέμβασης του και ειδικότερα η ανεξαρτησία από τους αντιδίκους, καθώς και η εχεμύθεια του κατά τη διαδικασία της διαμεσολάβησης, διευκολύνουν την αποτελεσματικότητα και τα καλά αποτελέσματα της εργασίας της διαμεσολάβησης, ωστόσο στην πρόταση (άρθρο 4), οι συνθήκες και οι υπόλοιπες προϋποθέσεις επαφίνονται στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, προσανατολίζοντας την δημιουργία αυτορρυθμιζόμενων μέσων σε κοινοτικό επίπεδο, ειδικότερα ευρωπαϊκούς κώδικες δεοντολογίας. Θα πρέπει να τονιστεί ότι, μολονότι η πρόταση οδηγίας δεν αποβλέπει αποκλειστικά στη διαμεσολάβηση διασυνοριακών διενέξεων, θα πρέπει να εξεταστεί η αναγκαία επιμόρφωση των ατόμων που ορίζονται ως διαμεσολαβητές στο κοινοτικό δίκαιο και πάνω απ' όλα στη συγκρότηση ενός νομικού πλαισίου που θα επιτρέψει την ελευθερία της υπηρεσίας αυτής σε όλες τις κοινοτικές χώρες.

⁽⁴⁾ Σύσταση της Επιτροπής, της 4ης Απριλίου 2001, περί αρχών για τα εξωδικαστικά όργανα συναινετικής επίλυσης καταναλωτικών διαφορών. ΕΕ αριθ. L 109, της 19.4.2001.

3.4 Κατά την διαμεσολάβηση είναι σημαντικό να διασφαλιστεί η ποιότητα της παρεχόμενης υπηρεσίας και, για το λόγο αυτό, θα ήταν σκόπιμο στην παρούσα πρόταση να αναφερθούν ορισμένες γενικές κατευθύνσεις που θα χρησιμεύσουν στην ελάχιστη εναρμόνιση των αναγκαίων απαιτήσεων άσκησης της δραστηριότητας του διαμεσολαβητή. Η αναγκαιότητα ικανότητας και ανεξαρτησίας των διαμεσολαβητών σε συμφωνία με όσα υποδεικνύονται για τη διαμεσολάβηση στα θέματα της κατανάλωσης, θα αποτελέσει μία από τις απαραίτητες προϋποθέσεις και θα επιτευχθεί με την ενίσχυση της ευρωπαϊκής συνεργασίας προκειμένου να υπάρξει μεγαλύτερη ομοιογένεια των συστημάτων επιμόρφωσης και καθορισμού των διαμεσολαβητών.

3.5 Η οριοθέτηση των θεμάτων στα οποία θα πρέπει να εφαρμόζεται η διαμεσολάβηση στο αστικό και εμπορικό δίκαιο συνοδεύεται από αρνητική διατύπωση, καθώς στην όγδοη αιτιολογική σκέψη θεσπίζεται ότι η οδηγία «αποκλείει τις οιονεί δικαστικές διαδικασίες όπως η διαίτησία, η παρέμβαση διαμεσολαβητή, οι καταγγελίες καταναλωτών, οι αποφάσεις εμπειρογνομόνων και οι διαδικασίες στις οποίες αρχές εκδίδουν τυπική σύσταση, δεσμευτική ή μη, όσον αφορά την επίλυση της διαφοράς». Μπορεί να γίνει κατανοητό ότι αυτός ο αποκλεισμός οφείλεται στην ύπαρξη ίδιας διαδικασίας διαμεσολάβησης για κάθε μία από τις υποτιθέμενες αυτές καταστάσεις. Ωστόσο, θα πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα διαμεσολάβησης σε αστικές υποθέσεις που προκύπτουν από ποινικές ή φορολογικές υποθέσεις⁽⁷⁾· δεδομένου ότι είναι βέβαιο ότι αρχικώς θα αποκλεισθούν, ωστόσο η χρήση τους θα διευκολύνει την επίλυση των εν λόγω αστικών υποθέσεων.

3.6 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τον κανόνα που προστατεύει το απόρρητο των δεδομένων, τόσο των αστικών όσο και των εμπορικών, που συνδέονται με τις πράξεις που διευθετούνται μέσω αστικής διαμεσολάβησης (άρθρο 6, παράγραφος 1) στο πλέον υψηλό επίπεδο όχι μόνο για τα στοιχεία προσωπικού χαρακτήρα αλλά και για εκείνες τις πτυχές που θίγουν τον ιδιωτικό χαρακτήρα των σχέσεων, ωστόσο σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ο αποκλεισμός ως απόδειξη όταν αυτό πλήττει τα δικαιώματα των ανηλικών και τη σωματική ή ψυχολογική ακεραιότητα των ατόμων σε σχέση με τη διένεξη.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η διαμεσολάβηση είναι διαδικασία επίλυσης διενέξεων που έχει εκούσιο χαρακτήρα και η οποία μόνο στην περίπτωση που τα μέρη συμφωνούν για τη χρήση της και την αποδοχή των αποτελεσμάτων της θα είναι αποτελεσματική, είναι σκόπιμο στη μελλοντική οδηγία να διασαφηνιστούν ορισμένες πτυχές μεγάλης σημασίας προκειμένου να καταστεί χρήσιμο μέσο που θα διευκολύνει την εμπιστοσύνη των ευρωπαίων πολιτών. Με την έννοια αυτή η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να ληφθούν υπόψη ορισμένες από τις ακόλουθες παρατηρήσεις.

4.1 Το νομικό πλαίσιο της προτεινόμενης διαμεσολάβησης περιορίζεται στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις⁽⁸⁾, ωστόσο παρά την άφθονη νομολογία που προσδιορίζει τα θέματα που περιέχονται

στο αστικό και εμπορικό πεδίο, θα ήταν σκόπιμο στο, παράγραφος 1, παράγραφος 2, να θεσπιστεί το πεδίο εφαρμογής και να μη χρησιμοποιηθεί η αρνητική διατύπωση που περιέχεται στην αιτιολογική σκέψη 8. Εξάλλου, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη αστικά και εμπορικά θέματα που προκύπτουν από άλλες υποθέσεις όπως είναι όσα προκύπτουν από φορολογικά διοικητικά ζητήματα αλλά ακόμη και οι αστικές υποθέσεις που προκύπτουν από ποινικές υποθέσεις⁽⁷⁾.

4.1.1 Στο μέλλον, και λαμβανομένων υπόψη των αποτελεσμάτων της εφαρμογής της προτεινόμενης διαμεσολάβησης, θα ήταν δυνατόν να εξεταστεί η σκοπιμότητα διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής της σε διαδικαστικές αρμοδιότητες διοικητικής και φορολογικής φύσης.

4.2 Μία πτυχή που μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα είναι η απόκλιση που υφίσταται μεταξύ των διαφορετικών γλωσσικών καθεστώτων της πρότασης, που μπορούν να καταστήσουν δυσχερή την μεταφορά της⁽⁸⁾. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η οργάνωση του δικαστικού συστήματος είναι αποκλειστική αρμοδιότητα κάθε κράτους μέλους και, για το λόγο αυτό, οι δικαστικές πρακτικές μπορούν να διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Είναι αναγκαίο να διευκρινιστεί ότι τα δικαστικά όργανα και όχι μόνο τα δικαστήρια είναι αυτά που μπορούν να προτείνουν τη διαμεσολάβηση και επιπλέον ότι όχι μόνο αυτά θα είναι σε θέση να διασφαλίσουν την επίτευξη της συμφωνίας διαμεσολάβησης, αλλά ότι αυτό μπορεί να γίνει από οποιαδήποτε δημόσια υπηρεσία η οποία σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο έχει αυτή τη δυνατότητα.

4.3 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επιμείνει στη σημασία του διαμεσολαβητή σε όλη αυτή τη διαδικασία, προκειμένου να διασφαλιστεί η εφαρμογή και αποτελεσματικότητά της. Για το λόγο αυτό, θεωρεί ότι η Επιτροπή θα πρέπει να προτείνει κατευθυντήριες γραμμές προκειμένου να διασφαλιστούν, αφενός, μία ορισμένη εναρμόνιση σε όλα τα κράτη μέλη και, αφετέρου, η εξουσία και η ποιότητα των διαμεσολαβητών. Στο άρθρο 4, μεταξύ των ελάχιστων προϋποθέσεων των διαμεσολαβητών θα έπρεπε να προβλέπονται και τα εξής:

— κατάλληλη εκπαίδευση και κατάρτιση στα θέματα που αποτελούν αντικείμενο της διαμεσολάβησης

⁽⁷⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, εισηγητής ο κ. Retureau: ΕΕ αριθ. C 139, της 11.5.2001 πραγματοποιείται στο σημείο 3.7 θέμα του υλικού ορισμού του αστικού και του εμπορικού πεδίου και «να συμπεριληφθεί στην απόφαση ρητή αναφορά στους ορισμούς του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Δεδομένου, αφενός, ότι οι αστικές αγωγές που κρίνονται στο πλαίσιο των ποινικών και φορολογικών υποθέσεων δεν αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής της κανονιστικής πρότασης και, αφετέρου, ότι ενδέχεται επίσης να ζητηθούν έγγραφα ο νομικός χαρακτηρισμός των οποίων από την αρμόδια δικαστική αρχή δεν είναι πάντα σαφής, θα ήταν σκόπιμο να προστεθεί, για την προστασία των δικαιωμάτων των εμπλεκόμενων μερών, μια πρόταση με την εξής διατύπωση: «η υπηρεσία παραλαβής θα χαρακτηρίζει κατά τον πλέον ευέλικτο τρόπο τα έγγραφα η νομική φύση των οποίων δεν μπορεί να αποδοθεί σαφώς στον αστικό ή εμπορικό τομέα, τα οποία όμως παρουσιάζουν σημεία σύνδεσης με αυτούς».

⁽⁸⁾ Προτείνεται στο γερμανικό κείμενο της πρότασης οδηγίας ο όρος «επίλυση διαφορών» («Streitschlichtung») να αντικατασταθεί από τον όρο «διακανονισμός διαφορών» (Streitbeilegung) δεδομένου ότι η διαμεσολάβηση δεν ταυτίζεται με «επίλυση διαφορών», διότι η επίλυση διαφορών προϋποθέτει τεκμηριωμένη πρόταση αρμόδιου φορέα για την επίλυση της διαφοράς. Αντίθετα, ο διαμεσολαβητής, με την κλασική σημασία της λέξης, δεν παίρνει θέση σχετικά με το αντικείμενο της διαφοράς.

⁽⁷⁾ Γνωμοδότηση, σημείο 3.7, εισηγητής: D. Retureau. ΕΕ αριθ. C 139, της 11.5.2001.

⁽⁸⁾ Η σύμβαση των Βρυξελλών της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 περιορίζει την δικαιοδοσία σε αστικά και εμπορικά θέματα.

— ανεξαρτησία έναντι των διαδικών

— αίσθηση της ευθύνης κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Ειδικά, θα πρέπει να διασφαλιστεί η ελευθερία παροχής υπηρεσιών μεταξύ όλων των κρατών μελών, πράγμα που θα διευκολύνει στις μικρές χώρες την ανεξαρτησία του διαμεσολαβητή σε σχέση με τους διαδικούς.

4.3.1 Η επιλογή ενός κώδικα συμπεριφοράς σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ως μορφή θέσπισης των κανόνων για τους διαμεσολαβητές, αρχικώς φαίνεται έγκυρη. Ωστόσο, για την αξιοποίησή της θα πρέπει να θεωρηθεί στην περίπτωση αυτή από την Επιτροπή η οποία θα πρέπει να διασφαλίσει τον επαγγελματικό χαρακτήρα, την ανεξαρτησία και την ευθύνη των ατόμων, τόσο των φυσικών όσο

και των νομικών, που ασκούν το ρόλο του διαμεσολαβητή σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 4.

4.4 Το πρόβλημα που θέτει το κόστος της διαμεσολάβησης δεν μπορεί να περιοριστεί στην ενσωμάτωσή του στο κόστος της διαδικασίας, σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά που ισχύουν σε κάθε κράτος μέλος. Θα πρέπει είτε να απαιτηθούν τέλη που θα προσδιοριστούν σε συνάρτηση με τα ζητήματα και την σημασία τους ή προκαταρκτικός υποχρεωτικός προϋπολογισμός που θα επιτρέπει στα μέρη να αξιοποιούν το ενδιαφέρον τους ή όχι για τη χρήση διαμεσολάβησης. Εν πάση περιπτώσει ποτέ δεν θα πρέπει η διαμεσολάβηση να είναι πιο δαπανηρή απ' ό,τι κοστίζει στα μέρη η δικαστική διαδικασία.

Βρυξέλλες, 23 Μαΐου 2005.

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη χορήγηση υποχρεωτικών αδειών εκμετάλλευσης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που σχετίζονται με την παρασκευή φαρμακευτικών προϊόντων για εξαγωγή σε χώρες με προβλήματα δημόσιας υγείας

COM(2004) 737 τελικό - 2004/0258 (COD)

(2005/C 286/02)

Στις 15 Δεκεμβρίου 2004, το Συμβούλιο αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 251 της ΣΕΚ, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 23 Μαΐου 2005 με εισηγητή τον κ. BRAGHIN.

Κατά την 418^η σύνοδο ολομέλειάς της, συνεδρίαση της 8^{ης} Ιουνίου 2005 η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 64 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Κύρια σημεία της γνωμοδότησης

1.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση της Επιτροπής που θα καταστήσει λειτουργική την απόφαση της 30ής Αυγούστου 2003 του Γενικού Συμβουλίου του ΠΟΕ. Εκτιμά συνεπώς τον ενεργό ρόλο που έχει διαδραματίσει η Επιτροπή τόσο στο πλαίσιο των διεθνών οργανισμών όσο και στο πλαίσιο των αρμόδιων φορέων για την εξεύρεση των κατάλληλων λύσεων για τα σοβαρά προβλήματα υγείας που αντιμετωπίζουν οι αναπτυσσόμενες χώρες που στερούνται δυνατοτήτων παρασκευής στον φαρμακευτικό τομέα και επαρκών υγειονομικών δομών.

1.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την χορήγηση υποχρεωτικών αδειών εκμετάλλευσης φαρμακευτικών προϊόντων κατοχυρωμένων με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ή συμπληρωματικών πιστοποιητικών προστασίας, καθώς και με τους επιμέρους μηχανισμούς ελέγχου.

1.3 Η ΕΟΚΕ συνιστά εξάλλου να ενισχυθεί η δομή της πρότασης προκειμένου να εξασφαλιστεί:

— ο πλήρης σεβασμός της ισχύουσας νομοθεσίας, ειδικότερα όσον αφορά τους ελέγχους ποιότητας της παραγωγής,

— η ενίσχυση των όρων χορήγησης της υποχρεωτικής άδειας (άρθρο 8) ειδικότερα δε των μηχανισμών που διαφοροποιούν το φάρμακο που κυκλοφορεί κατόπιν αδειάς από το πρωτότυπο, ώστε να αποφευχθούν παράνομες δράσεις επανεξαγωγής προς την Κοινότητα ή τρίτες χώρες,

— συντονισμένη προσπάθεια με τις αρχές των χωρών εισαγωγής ώστε να αποφευχθούν απάτες, παραποιήσεις, διαφορετικές από τις αρχικά προβλεπόμενες χρήσεις,

- προσεκτικός έλεγχος της εφαρμογής του κανονισμού για τις τελωνειακές αρχές και των μηχανισμών κύρωσης των κρατών μελών προκειμένου να αποτραπεί οποιαδήποτε παράνομη ενέργεια,
- μεγαλύτερη δημοσιότητα της χορήγησης αυτών των υποχρεωτικών αδειών, ώστε να σημειωθεί αποτελεσματικότερη προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

1.4 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής και στα κτηνιατρικά φάρμακα, ενόψει των ενδεχόμενων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης στον τομέα της υγείας λόγω ασθενειών που μεταδίδονται από τα ζώα ή λόγω μόλυνσης τροφών ζωικής προέλευσης.

1.5 Τέλος η ΕΟΚΕ επιθυμεί να συνεχίσει η Επιτροπή τις προσπάθειές της σε διεθνές επίπεδο ώστε οι αναπτυσσόμενες χώρες που δεν είναι μέλη του ΠΟΕ να έχουν πρόσβαση στα φάρμακα για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και στις κατάλληλες υγειονομικές δομές.

2. Εισαγωγή

2.1 Πολλά μέρη της γης μαστίζονται από μια ιδιαίτερα κρίσιμη κατάσταση στον τομέα της υγείας, που χαρακτηρίζεται από συνεχή κίνδυνο επιδημιών, από ανεπαρκείς δομές και τρόπους θεραπείας, από υψηλά ποσοστά νοσηρότητας και θνησιμότητας. Η πρόκληση είναι παγκόσμια: πρόκειται για την ανάπτυξη υγειονομικών και κοινωνικών υπηρεσιών όχι μόνον στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες αλλά και στις σχετικά αναπτυγμένες χώρες που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους για την επίλυση των υγειονομικών και κοινωνικών προβλημάτων τους.

2.2 Η υγειονομική βοήθεια από τις πλέον αναπτυγμένες χώρες δεν επαρκεί για την επίλυση των προβλημάτων αυτών και γι αυτό πρέπει να αναζητηθούν νέα μέσα. Η προσέγγιση δεν μπορεί να περιοριστεί στην άμεση προμήθεια φαρμάκων, όπως συμβαίνει συνήθως κατά την παροχή βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, αλλά θα πρέπει να στραφεί προς τη βελτίωση της συνολικής αποδοτικότητας του συστήματος: πρέπει πράγματι να προσανατολιστούν οι ανεπαρκείς διαθέσιμοι πόροι προς πραγματικές προτεραιότητες, να διασφαλισθεί ικανή διαχείριση και έλεγχος των πόρων ούτως ώστε να ωφεληθούν οι πληθυσμοί που πραγματικά έχουν ανάγκη, να εξευρεθούν λύσεις όσον αφορά την έλλειψη παραγωγής φαρμάκων ή παροχής υπηρεσιών καθώς και να εξασφαλισθεί αποτελεσματική διαχείριση των τελευταίων.

2.3 Η Επιτροπή έχει φανεί ιδιαίτερα προσεκτική και δραστήρια στο πεδίο αυτό, παρεμβαίνοντας σε πολλαπλά μέτωπα που συνδέονται με τις υγειονομικές πτυχές και αναζητώντας αποτελεσματικές μορφές συνεργασίας και βοήθειας. Αρκεί να αναφερθεί το πρόγραμμα δράσης σχετικά με τρεις ασθένειες που συμβάλλουν τα μάλιστα στα ποσοστά θνησιμότητας στις λιγότερο αναπτυγμένες ή αναπτυσσόμενες χώρες (HIV/AIDS, φυματίωση και ελονοσία)⁽¹⁾: στόχος του προγράμματος αυτού είναι η ενίσχυση των τοπικών συστημάτων υγείας παράλληλα με την αύξηση των δυνατοτήτων αγοράς βασικών φαρμάκων σε προστιές τιμές και την προώθηση της έρευνας φαρμάκων και εμβολίων για την καταπολέμηση αυτών των ασθενειών.

⁽¹⁾ ΕΕ C 133 της 6.6.2003.

2.4 Η Επιτροπή έχει εξάλλου διαδραματίσει ενεργό και ιδιαίτερα θετικό ρόλο τόσο στους διεθνείς οργανισμούς όσο και στους ενδιαφερόμενους φορείς προκειμένου να τους ευαισθητοποιήσει και να εξεύρουν από κοινού αποδεκτές λύσεις. Στόχος είναι η βελτίωση της διάθεσης βασικών φαρμάκων, η διασφάλιση ίσης πρόσβασης σε αυτά των φτωχότερων πληθυσμών, με την παράλληλη υποστήριξη των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στο πλαίσιο των συμφωνιών που διέπουν το διεθνές εμπόριο, καθώς και η εξάλειψη του κινδύνου επανεισαγωγής ή πώλησης με σκοπό το κέρδος σε τρίτες χώρες.

2.5 Ιδιαίτερα καθοριστικής σημασίας υπήρξε η δράση της Επιτροπής για την ανάπτυξη της συζήτησης γι αυτούς τους στόχους στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) σχετικά με τις συμφωνίες TRIPs⁽²⁾. Στην υπουργική διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε στη Ντόχα το 2001 τα κράτη μέλη του ΠΟΕ υιοθέτησαν δήλωση σχετικά με τη συμφωνία TRIPs και τη δημόσια υγεία⁽³⁾, στην οποία διευκρινίζεται ο βαθμός ευελιξίας κατά την εφαρμογή της συμφωνίας στο επίπεδο των εθνικών πολιτικών υγείας. Στη δήλωση αυτή καθορίζονται τα βασικά σημεία που εξασφαλίζουν στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες με ανεπαρκείς ή ανύπαρκτες δυνατότητες παρασκευής στο φαρμακευτικό τομέα τη δυνατότητα να καταφεύγουν στις υποχρεωτικές άδειες εκμετάλλευσης, πτυχή που ρυθμίζεται κατ' εξοχήν σε εθνικό επίπεδο.

2.6 Στην προαναφερθείσα δήλωση της Ντόχα για τη δημόσια υγεία τονίζεται η αρχή ότι οι συμφωνίες TRIPs πρέπει να ερμηνευτούν και να εφαρμοστούν κατά τρόπον ώστε να υποστηρίζεται το δικαίωμα της προστασίας της δημόσιας υγείας και να προωθείται η πρόσβαση όλων σε φάρμακα. Ιδιαίτερα τονίζεται το δικαίωμα κάθε κράτους μέλους να ορίζει τι αποτελεί «εθνική κατάσταση έκτακτης ανάγκης» ή «κατάσταση επείγουσας ανάγκης» προκειμένου να αιτιολογηθεί η χορήγηση υποχρεωτικών αδειών και, σε περίπτωση δυσκολιών των κρατών με ανεπαρκείς ή ανύπαρκτες δυνατότητες παρασκευής στο φαρμακευτικό τομέα, δίδεται εντολή στο Γενικό Συμβούλιο να προβεί στην ταχεία επίλυση του προβλήματος.

2.7 Το Γενικό Συμβούλιο του ΠΟΕ βρήκε μία λύση με την απόφαση της 30^{ης} Αυγούστου 2003⁽⁴⁾: σε αυτή διευκρινίζονται οι αρχές και οι υποχρεώσεις των διαφόρων φορέων ούτως ώστε τα προϊόντα που εισάγονται στο πλαίσιο του συστήματος, όπως αυτό έχει καθοριστεί, να χρησιμοποιούνται πραγματικά για τη δημόσια υγεία και όχι ως μέσο εκτροπής του εμπορίου. Αναγνωρίζεται εξάλλου η σκοπιμότητα συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών του ΠΟΕ με στόχο την προώθηση της μεταφοράς τεχνολογίας και την ανάπτυξη της παραγωγικής ικανότητας στον φαρμακευτικό τομέα, σύμφωνα με το άρθρο 66, παράγραφος 2 των συμφωνιών TRIPs.

⁽²⁾ TRIPs προέρχεται από τη φράση «Agreement on trade-related aspects of intellectual property rights» (εμπορικές πτυχές των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας): η συμφωνία αυτή ρυθμίζει τη δυνατότητα τροποποίησης των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας με δεσμευτικούς όρους.

⁽³⁾ Δήλωση σχετικά με τη συμφωνία TRIPs και τη δημόσια υγεία, που εγκρίθηκε στις 14 Νοεμβρίου 2001, <http://www.wto.org>

⁽⁴⁾ Απόφαση του Γενικού Συμβουλίου «Εφαρμογή της παραγράφου 6 της Δήλωσης της Ντόχα για τη συμφωνία TRIPs και τη δημόσια υγεία».

2.8 Μεγάλη σημασία έχει επίσης η παράλληλη επίσημη δήλωση του προέδρου του Γενικού Συμβουλίου, που επισημαίνει τα προβλήματα που εμφανίζονται σε αυτή την ευρεία εθνική και διεθνή δράση για την επίλυση του προβλήματος, και διευκρινίζει την ουσία και την ισότητα των επιλεγέντων μέτρων πλουτίζοντας με τον τρόπο αυτό το περιεχόμενο της ίδιας της απόφασης. Σε αυτή τη δήλωση εξάλλου γίνεται γνωστό ότι ορισμένα κράτη μέλη του ΠΟΕ, μεταξύ των οποίων τα κράτη μέλη της ΕΕ, αρνούνται να χρησιμοποιήσουν αυτόν τον ιδιαίτερο μηχανισμό των υποχρεωτικών αδειών εκμετάλλευσης για την εισαγωγή φαρμακευτικών παρασκευασμάτων.

2.9 Η απόφαση του Γενικού Συμβουλίου ορίζει ότι θα παύσει να ισχύει από τη στιγμή που θα υιοθετηθεί η τροποποίηση των συμφωνιών TRIPs που θα περιλαμβάνει τις διατάξεις της ίδιας της απόφασης. Παρά τις πιεστικές προθεσμίες, η πρωτοβουλία του Γενικού Συμβουλίου δεν έχει μέχρι τώρα αποδώσει καρπούς. Συνεπώς ορισμένα κράτη μέλη του ΠΟΕ αποφάσισαν αυτόνομα κάποιες πρωτοβουλίες για να καταστήσουν λειτουργική αυτή την απόφαση, και η πρόταση κανονισμού της Επιτροπής βαίνει προς αυτή την κατεύθυνση.

3. Κύρια σημεία της πρότασης κανονισμού

3.1 Η πρόταση κανονισμού αποσκοπεί στην εφαρμογή, σε κοινοτικό επίπεδο, της απόφασης του Γενικού Συμβουλίου του ΠΟΕ, της 30ής Αυγούστου 2003, σχετικά με την εφαρμογή της παραγράφου 6 της Δήλωσης σχετικά με τη συμφωνία TRIPs και τη δημόσια υγεία. Η απόφαση αυτή επιτρέπει στα μέλη του ΠΟΕ να χορηγούν υποχρεωτικές άδειες εκμετάλλευσης για την παραγωγή και την πώληση φαρμακευτικών προϊόντων κατοχυρωμένων με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας τα οποία προορίζονται για εξαγωγή στις τρίτες χώρες που τα έχουν ζητήσει και οι οποίες έχουν ανεπαρκείς ή ανύπαρκτες δυνατότητες παρασκευής στο φαρμακευτικό τομέα. Αίρονται συνεπώς οι υποχρεώσεις των μελών του ΠΟΕ που απορρέουν από το άρθρο 31 (στ) της συμφωνίας του ΠΟΕ για τις εμπορικές πτυχές των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

3.2 Ο παρών κανονισμός εντάσσεται στην ευρύτερη ευρωπαϊκή και διεθνή δράση για την επίλυση των προβλημάτων δημόσιας υγείας που αντιμετωπίζουν οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και άλλες αναπτυσσόμενες χώρες, για τη βελτίωση ιδίως της πρόσβασης σε προστά από οικονομική άποψη φάρμακα, στις χώρες μέλη του ΠΟΕ σε καταστάσεις εθνικής έκτακτης ανάγκης ή σε καταστάσεις άκρως επείγουσας ανάγκης.

3.3 Η απόφαση προβλέπει σημαντικούς μηχανισμούς διασφάλισης έναντι της εκτροπής του εμπορίου και κανόνες για τη διασφάλιση της διαφάνειας, θέτει δε τη βάση της μελλοντικής αντικατάστασης της απόφασης με τροποποίηση της συμφωνίας TRIPs.

3.4 Η Επιτροπή θεωρεί σημαντικό να συμβάλει η Κοινότητα στο σύστημα το οποίο θεσπίζεται με την εφαρμογή του στην κοινοτική έννομη τάξη, και τούτο λόγω τόσο του ενεργού ρόλου που διαδραμάτισε η Κοινότητα και τα κράτη μέλη της στην έκδοση της απόφασης, όσο και της δέσμευσης την οποία ανέλαβαν έναντι του ΠΟΕ να συμβάλουν πλήρως στην εφαρμογή της απόφασης και να εξασφαλίσουν την εφαρμογή των κατάλληλων όρων ώστε να μπορεί

το σύστημα που θεσπίζεται με την απόφαση να λειτουργεί αποτελεσματικά.

3.5 Εντός της Κοινότητας απαιτείται ομοιόμορφη εφαρμογή της απόφασης προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι όροι για τη χορήγηση των υποχρεωτικών αδειών εξαγωγής θα είναι οι ίδιοι σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Στόχος είναι να αποφευχθεί η στρέβλωση του ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις στην ενιαία αγορά και να εφαρμοστούν ενιαίοι κανόνες που θα εμποδίζουν την επανεισαγωγή στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης φαρμακευτικών προϊόντων που παρασκευάστηκαν στο πλαίσιο των υποχρεωτικών αδειών εκμετάλλευσης.

3.6 Η Επιτροπή προτείνει την εφαρμογή μέσω κανονισμού που θα βασίζεται στα άρθρα 95 και 133 της Συνθήκης λαμβανομένης υπόψη της πολύ ειδικής φύσης των διατάξεων της απόφασης, του γεγονότος ότι υπάρχουν ήδη εθνικές ρυθμίσεις για τη χορήγηση υποχρεωτικών αδειών εκμετάλλευσης και της ανάγκης για επείγουσα δράση ώστε να επιτραπεί η εξαγωγή φαρμάκων σε χώρες με προβλήματα δημόσιας υγείας.

4. Παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί πλήρως με την ανάγκη παρέμβασης ώστε να διατίθενται τα βασικά φάρμακα στις χώρες με περιορισμένους οικονομικούς και παραγωγικούς πόρους, και κατά συνέπεια με ανεπαρκή σύγχρονα μέσα για την καταπολέμηση ενδημικών νόσων ή καταστάσεων κρίσης στον τομέα της υγείας. Ο προτεινόμενος κανονισμός προβλέπει, στο πλαίσιο του καθεστώτος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, την προμήθεια φαρμάκων με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας υπό συγκεκριμένους όρους. Η υπό εξέταση πρόταση δεν αντιμετωπίζει το πρόβλημα της έλλειψης φαρμάκων χωρίς δίπλωμα ευρεσιτεχνίας στις αναπτυσσόμενες χώρες εφόσον αυτό δεν περιλαμβάνεται στο περιεχόμενο της απόφασης του ΠΟΕ.

4.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρωτοβουλία αυτή της Επιτροπής, που ευνοεί την πλήρη και ομοιόμορφη εφαρμογή της διαδικασίας χορήγησης υποχρεωτικών αδειών για διπλώματα ευρεσιτεχνίας και συμπληρωματικά πιστοποιητικά προστασίας σχετικά με την παρασκευή και πώληση φαρμακευτικών προϊόντων σε χώρες που τα έχουν ζητήσει προκειμένου να επιλύσουν ένα σημαντικό πρόβλημα υγείας, και θεωρεί κατάλληλους επί της ουσίας τους μηχανισμούς που έχουν καθοριστεί. Εξάλλου θεωρεί ότι μπορεί να βελτιωθεί το κείμενο σε ορισμένα ειδικά σημεία, όπως φαίνεται στις ακόλουθες παρατηρήσεις.

4.3 Ο ορισμός «φαρμακευτικό προϊόν» (άρθρο 2, § 1) αναφέρεται ρητά στην οδηγία 2001/83/ΕΚ του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου^(*) σχετικά με τα φάρμακα που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση. Από την πλευρά της, η απόφαση του Γενικού Συμβουλίου του ΠΟΕ δεν αναφέρει τα κτηνιατρικά φάρμακα: ωστόσο για την αντιμετώπιση έκτακτων υγειονομικών κρίσεων που ενδεχομένως προκύπτουν από ασθένειες που μεταδίδονται από τα ζώα στον άνθρωπο ή από μολυσμένα τρόφιμα ζωικής προέλευσης, η ΕΟΚΕ εύχεται να επεκταθεί και στα κτηνιατρικά φάρμακα το πεδίο εφαρμογής, ενδεχομένως μέσω σχετικής απόφασης του Γενικού Συμβουλίου του ΠΟΕ.

(*) <http://www.wto.org>

4.4 Ο κανονισμός εφαρμόζεται στις χώρες μέλη του ΠΟΕ (άρθρο 4), όπως είναι λογικό, εφόσον πρόκειται για ένα μέσο εφαρμογής εσωτερικής απόφασης αυτού του διεθνούς οργανισμού. Η ΕΟΚΕ καλεί εξάλλου την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να συνεχίσουν τη συζήτηση σε διεθνές επίπεδο για την αναζήτηση λύσεων που να εφαρμόζονται σε όλα τα κράτη της γης, σύμφωνα με τα δικαιώματα περί πνευματικής ιδιοκτησίας και τις ισχύουσες διεθνείς συμφωνίες.

4.5 Το άρθρο 5 ορίζει ότι «οποιοδήποτε πρόσωπο μπορεί να υποβάλει αίτηση για υποχρεωτική άδεια εκμετάλλευσης». Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι αυτή η γενική ένδειξη του αιτούντος προκύπτει από τη βούληση παροχής της μέγιστης δυνατότητας παραγωγής: εκτιμά ωστόσο συνेतό να διευκρινιστεί ότι ο αιτών πρέπει να πληροί όλες τις απαιτήσεις της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τα φαρμακευτικά προϊόντα, ούτως ώστε να εφαρμόζονται οι κανόνες παραγωγής που ισχύουν στην ΕΕ για την προστασία της υγείας και του πολίτη, ακόμη και εάν σε ειδικές περιπτώσεις το προϊόν προορίζεται αποκλειστικά για εξαγωγή.

4.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί πράγματι απαραίτητο όλες οι εμπλεκόμενες αρμόδιες αρχές να μεριμνούν για την τήρηση των ποιοτικών προτύπων παραγωγής: τα πρότυπα αυτά πρέπει να είναι τα ίδια τόσο για την εσωτερική αγορά όσο και για τις εξαγωγές προς χώρες με ανεπαρκείς δομές ελέγχου της ποιότητας. Είναι σκόπιμο κατά την εφαρμογή του κανονισμού να βρεθούν οι δέουσες μορφές εποπτείας των μηχανισμών ελέγχου των χωρών εισαγωγής και ειδικότερα ο έλεγχος αυτός να διενεργείται κατά τρόπο συντονισμένο για να αποφευχθούν απάτες ή απομιμήσεις, διασφαλίζοντας έτσι την προστασία των ασθενών στην επικράτεια τους, διασφαλίζοντας δηλαδή ότι αποφεύγεται ο διαφορετικός προορισμός του φαρμάκου που διέπεται από το καθεστώς της υποχρεωτικής άδειας ή η παράνομη επανεισαγωγή του.

4.7 Όσον αφορά την ευαίσθητη πτυχή των επιτρεπόμενων ποσοτήτων παραγωγής, η ΕΟΚΕ επισημαίνει μια αντίφαση μεταξύ του άρθρου 6.2 που προβλέπει «ότι η ποσότητα του προϊόντος που αναφέρεται στην αίτηση δεν υπερβαίνει εκείνη που έχει κοινοποιηθεί στον ΠΟΕ» και του άρθρου 8.2, που προβλέπει ότι «η ποσότητα του κατοχυρωμένου με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας προϊόντος που παρασκευάζεται δυνάμει της άδειας δεν υπερβαίνει εκείνη που είναι απαραίτητη για να καλύψει τις ανάγκες». Η ΕΟΚΕ προτείνει να εξαλειφθεί η αντίφαση με την τροποποίηση του άρθρου 6.2 ούτως ώστε να διευκρινίζεται ότι η παραγωγή δεν πρέπει να υπερβαίνει τις απαιτούμενες και απαραίτητες ποσότητες.

4.8 Δεδομένου ότι το σύστημα συνεπάγεται περιορισμό των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, ορθά προβλέπεται ότι πρέπει να εφαρμόζεται με καλή πίστη (αιτιολογική σκέψη 6) και ότι τα προϊόντα που θα παρασκευάζονται σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό θα πρέπει να φθάνουν σε όσους τα χρειάζονται και να μη διοχετεύονται σε άλλους παραλήπτες (αιτιολογική σκέψη 7). Θα ήταν όμως προτιμότερο οι αναφορές αυτές, με τις οποίες η ΕΟΚΕ

συμφωνεί πλήρως, να υπάρχουν ρητώς και στα ειδικά άρθρα 5 και 6 όπου περιγράφονται λεπτομερώς οι μηχανισμοί εφαρμογής, ή στα άρθρα όπου προβλέπεται η διαδικασία αναστολής ή ακύρωσης της υποχρεωτικής άδειας εκμετάλλευσης (άρθρα 12 και 14).

4.9 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τα μέτρα που προβλέπονται για την αποφυγή κακής χρήσης της υποχρεωτικής άδειας εκμετάλλευσης. Επιθυμεί επίσης να προβλεφθεί ρητά η δυνατότητα για τον δικαιούχο του διπλώματος ευρεσιτεχνίας ή του συμπληρωματικού πιστοποιητικού προστασίας να επισημάνει ή να αμφισβητήσει πτυχές που ενδεχομένως δεν τηρούνται, ιδίως όσον αφορά την απόδειξη ότι πραγματοποιήθηκαν προηγούμενες διαπραγματεύσεις και τον έλεγχο συμμόρφωσης της παραγωγής στα όσα προβλέπονται στο άρθρο 8 (σημεία 4, 5 και 8 ειδικότερα).

4.10 Στο άρθρο 8.1 φαίνεται να υπάρχει ένα λάθος εφόσον γίνεται αναφορά στα επόμενα σημεία 2 έως 8 ενώ θα έπρεπε να υπάρχει και το σημείο 9 που επίσης αναφέρεται στον κάτοχο της άδειας.

4.11 Στο άρθρο 8.4 ορίζονται οι κανόνες σήμανσης, διάκρισης και συσκευασίας τους οποίους πρέπει να τηρούν τα προϊόντα που έχουν παρασκευασθεί δυνάμει του παρόντος κανονισμού για να εξασφαλιστεί ότι τα εν λόγω προϊόντα προορίζονται αποκλειστικά προς εξαγωγή και προς πώληση στη χώρα εισαγωγής που τα έχει ζητήσει. Η ΕΟΚΕ προτείνει να διευκρινιστεί ότι ακόμη και το ειδικό σήμα, ο λογότυπος και τα χρώμα συσκευασίας θα πρέπει να διαφοροποιούνται για να αποφευχθεί η παράνομη επανεισαγωγή στην Ευρωπαϊκή Ένωση ή στις τρίτες χώρες.

4.12 Το άρθρο 10, σχετικά με την κοινοποίηση στην Επιτροπή της υποχρεωτικής άδειας εκμετάλλευσης που έχουν χορηγήσει τα κράτη μέλη της ΕΕ, δεν φαίνεται να εξασφαλίζει την κατάλληλη δημοσιότητα αυτής της χορήγησης στον κάτοχο δικαιώματος ή στους φορείς του τομέα. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί οι πληροφορίες αυτές να τεθούν στη διάθεση των εμπλεκόμενων φορέων με την κατάλληλη μορφή και εξασφαλίζοντας την προστασία των δεδομένων εμπιστευτικού χαρακτήρα.

4.13 Η διατύπωση του άρθρου 11, παράγραφος 2 δεν είναι η κατάλληλη για την αποφυγή κάθε κατάχρησης, ειδικότερα στην περίπτωση φαρμάκων που δεν παράγονται στην ΕΕ αλλά διέρχονται από το έδαφος της ΕΕ, και συνεπώς είναι ασαφής. Η ΕΟΚΕ προτείνει η Επιτροπή να ελέγχει τους μηχανισμούς εποπτείας και επιβολής κυρώσεων που έχουν εγκρίνει τα κράτη μέλη προκειμένου οι μηχανισμοί αυτοί να είναι αποτελεσματικοί, αναλογικοί και αποτρεπτικοί σύμφωνα με τον κανονισμό για τις τελωνειακές αρχές⁽⁶⁾ ώστε να αποφευχθούν απάτες και απομιμήσεις.

4.14 Τέλος, η ΕΟΚΕ εύχεται να μελετήσει η Επιτροπή τους πλέον ευνοϊκούς όρους, συμπεριλαμβανομένων και διμερών συμφωνιών, προκειμένου να εφαρμοστούν παρόμοιοι μηχανισμοί και προς τις αναπτυσσόμενες χώρες που δεν είναι μέλη του ΠΟΕ.

Βρυξέλλες, 8 Ιουνίου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne Marie SIGMUND

⁽⁶⁾ ΕΕ L 311 της 28.11.2001.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 98/71/ΕΚ για τη νομική προστασία σχεδίων και υποδειγμάτων»

COM(2004) 582 τελικό — 2004/0203 (COD)

(2005/C 286/03)

Στις 6 Δεκεμβρίου 2004, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής αποφάσισε να αναθέσει στο ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» την προετοιμασία των σχετικών εργασιών. Στη διάρκεια της συνεδρίασης της 20ής Απριλίου 2005 το τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» απέρριψε το σχέδιο γνωμοδότησης που υπέβαλε ο κ. V. RANOCCHIARI.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, στη διάρκεια της 418ης συνόδου ολομέλειας, που πραγματοποιήθηκε στις 8 και 9 Ιουνίου 2005, (συνεδρίαση της 8ης Ιουνίου 2005) όρισε τον κ. V. RANOCCHIARI γενικό εισηγητή. Το σχέδιο γνωμοδότησης απορρίφθηκε και υιοθετήθηκε η ακόλουθη αντι-γνωμοδότηση που υπέβαλαν οι κκ J. PEGADO LIZ και H. STEFFENS. Η αντι-γνωμοδότηση έλαβε 107 ψήφους υπέρ, 71 ψήφους κατά και 22 αποχές.

1. Εισαγωγή — Ιστορικό

1.1 Η υπό εξέταση πρόταση οδηγίας αποβλέπει στην τροποποίηση της Οδηγίας 98/71/ΕΚ. Με την τροποποίηση αυτή επιδιώκει να εξαλείψει, σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη δυνατότητα να ασκούνται τα δικαιώματα επί των σχεδίων, σε σχέση με τα ανταλλακτικά σύνθετων προϊόντων, έναντι εκείνων των τρίτων (ανεξάρτητων προμηθευτών) που κατασκευάζουν, χρησιμοποιούν ή/και πωλούν τα ανταλλακτικά αυτά για λόγους επισκευής, προκειμένου να αποκατασταθεί η αρχική εμφάνιση του σύνθετου προϊόντος.

1.2 Μεταξύ των κλάδων που καλύπτονται από την οδηγία (οικιακά ηλεκτρικά σκεύη, μοτοσυκλέτες, ρολόγια κ.λπ.) εκείνος στον οποίο αυτή θα έχει τον μεγαλύτερο αντίκτυπο είναι σαφώς ο κλάδος των αυτοκινήτων.

1.3 Υπενθυμίζεται ότι, πριν από την οδηγία 98/71/ΕΚ («η Οδηγία»), προηγήθηκε δημοσίευση εκ μέρους της Επιτροπής «Πράσινου Βιβλίου για τη νομική προστασία των βιομηχανικών σχεδίων» το οποίο, πέρα από το ότι εξέθετε τα αποτελέσματα ευρύτατης μελέτης για το θέμα αυτό, περιείχε επίσης προκαταρκτικό σχέδιο πρότασης οδηγίας για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών, όπως επίσης και προκαταρκτικό σχέδιο πρότασης κανονισμού.

1.4 Το Πράσινο Βιβλίο αναφερόταν επίσης στο πρόβλημα της δυνατότητας ή μη για την προστασία ενός σύνθετου προϊόντος, και ειδικότερα των στοιχείων εκείνων που χρησιμεύουν στην σύνδεση ενός προϊόντος με ένα άλλο. Το Πράσινο Βιβλίο θεωρούσε ότι θα έπρεπε να προστατεύονται τα ανταλλακτικά που πληρούν από μόνα τους τις απαιτήσεις προστασίας, διευκρινίζοντας ωστόσο ότι θα έπρεπε να αποκλειστούν από την προστασία τα χαρακτηριστικά ή απαραίτητα στοιχεία εκείνα (που αποκαλούνται «διεπαφές» ή «διασυνδέσεις») «τα οποία πρέπει υποχρεωτικώς να αναπαραχθούν με την ακριβή μορφή και τις διαστάσεις τους, ώστε το προϊόν στο οποίο ενσωματώνεται ή εφαρμόζεται το σχέδιο ή υποδείγμα να μπορεί να συνδεθεί μηχανικά με άλλο προϊόν ή να τοποθετηθεί μέσα, γύρω ή επάνω σε άλλο προϊόν».

1.5 Η πρόταση οδηγίας που υποβλήθηκε επισήμως από την Επιτροπή το Δεκέμβριο του 1993⁽¹⁾ επιβεβαίωσε ότι το συστατικό ενός σύνθετου προϊόντος θα πρέπει επίσης να τύχει προστασίας εάν ικανοποιεί «αυτό καθ'αυτό» τις απαιτήσεις προστασίας δηλαδή τον

«νεωτερισμό» και την «ατομικότητα» (άρθρο 3) και επανέλαβε αντιθέτως τη μη προστασία των «διεπαφών» ή «διασυνδέσεων» (άρθρο 7.2).

1.6 Η εν λόγω πρόταση περιείχε εξάλλου και μια άλλη σημαντική διάταξη, σύμφωνα με την οποία τα αποκλειστικά δικαιώματα επί των προστατευόμενων σχεδίων δεν θα πρέπει να ασκούνται έναντι τρίτων οι οποίοι, μετά την παρέλευση τριών χρόνων από την πρώτη διάθεση στην αγορά ενός «σύνθετου» προϊόντος που περιείχε ένα ορισμένο σχέδιο ή υπόδειγμα, θα χρησιμοποιούσαν (αντέγραφαν) αυτό το σχέδιο ή υπόδειγμα, υπό την προϋπόθεση ότι το σχέδιο ή υπόδειγμα «εξαρτάται» από την «εμφάνιση» του σύνθετου προϊόντος και ότι η χρήση είχε ως στόχο «την επισκευή ενός σύνθετου προϊόντος κατά τρόπον ώστε να αποκατασταθεί η αρχική του εμφάνιση» (άρθ. 14). Προβλέπονταν με λίγα λόγια μια σημαντική εξαίρεση από την προστασία των σχεδίων και υποδειγμάτων για λόγους αντικατάστασης ή επισκευής (όπως και αν αποκληθεί: «*spare parts exception*» ή «*repair clause*»).

1.6.1 Όσον αφορά αυτή την πτυχή της πρότασης οδηγίας του 1993, η ΕΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της IND/504 της 6ης Ιουλίου 1994, με εισηγητή τον κ. PARDON, επισήμαινε κυρίως τα παρακάτω:

1.6.1.1 Όπως και όλα τα άλλα δικαιώματα προστασίας της επαγγελματικής πνευματικής ιδιοκτησίας, και η προστασία των σχεδίων και υποδειγμάτων συνεπάγεται αποκλειστικά δικαιώματα (δικαιώματα μονοπωλίου). Το μονοπώλιο που παρέχεται στον κάτοχο του δικαιώματος που αφορά το «Design» αφορά πάντως, την εξωτερική μορφή (το «Design») του προϊόντος και όχι το ίδιο το προϊόν.

1.6.1.2 Μ' αυτόν τον τρόπο τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που αφορούν τα σχέδια και υποδείγματα, παρέχουν ένα μονοπώλιο επί της μορφής, όχι όμως μονοπώλιο και επί του προϊόντος. «Η προστασία του σχεδίου και υποδείγματος σ' ένα ρολόι δεν παρακωλύει τον ανταγωνισμό στην αγορά ρολογιών» (αιτιολογική έκθεση 9.2 της Επιτροπής στην πρόταση κανονισμού).

1.6.1.3 Όσον αφορά τα εξαρτήματα στα οποία αναφέρεται η ρήτρα για τις επισκευές (π.χ. ένα φτερό ή ένας προβολέας αυτοκινήτου) δεν ισχύει το αυτό. Η μορφή, το «Design», αυτών των εξαρτημάτων δεν μπορεί να αλλάξει έναντι του αρχικού προϊόντος που πρέπει να αντικατασταθεί.

(¹) ΕΕ C 345 της 23/12/1993.

1.6.1.4 Εάν περιληφθούν στην προστασία σχεδίων και υποδειγμάτων και παρόμοια εξαρτήματα, τούτο οδηγεί σε μονοπώλια προϊόντων στις αγορές ανταλλακτικών· δικαιώματα επί σχεδίων και υποδειγμάτων για ένα ανταλλακτικό φτερού ή προβολέα, αποκλείουν κάθε ανταγωνισμό σ' αυτό τον τομέα προϊόντων.

1.6.1.5 Αυτό όμως αντιβαίνει στο βασικό περιεχόμενο της προστασίας σχεδίων και υποδειγμάτων, για τον αντικειμενικό ορισμό του περιεχομένου των οποίων αρμόδιος είναι ο νομοθέτης.

1.6.1.6 Η ρήτρα για τις επισκευές περιέχει τον εξής ορισμό: Η ρήτρα αυτή επιτρέπει την απόκτηση και άσκηση δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας επί σχεδίων και προτύπων, εκεί όπου τα δικαιώματα αυτά τυγχάνουν μιας συστηματικής εφαρμογής· ενώ κατά κανόνα εμποδίζει την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών, εκεί όπου — όπως στον τομέα των επισκευών — δεν μπορούν να τύχουν συστηματικής εφαρμογής. Με τον τρόπο αυτό η ρήτρα εμποδίζει τη δημιουργία μονοπωλίων, τον αποκλεισμό από την αγορά ανταγωνιστικών προσφορών και την εξάρτηση των καταναλωτών από τις τιμές που θα υπαγορεύει ο εκάστοτε μοναδικός προσφέρων.

1.6.1.7 Συγχρόνως, η ρήτρα για τις επισκευές εμποδίζει τη δημιουργία μονοπωλίων. Διότι η απαραίτητη προϋπόθεση για τη χορήγηση χρηματικής επιβράβευσης για το σχέδιο, δηλαδή η ύπαρξη μιας αγοράς και η δυνατότητα των καταναλωτών να εκφράζουν τις προτιμήσεις τους, αναιρείται αν η προστασία των σχεδίων και υποδειγμάτων επεκταθεί και στα ανταλλακτικά στα οποία αναφέρεται η ρήτρα για τις επισκευές.

1.6.1.8 Συνεπώς, η ΟΚΕ επιδοκιμάζει τη ρήτρα επισκευών που προτείνει η Επιτροπή.

1.7 Η εν λόγω εξαίρεση, ή ρήτρα επισκευής, ερχόταν σε αντίθεση προς τα αιτήματα ορισμένων βιομηχανικών κλάδων, δηλαδή της βιομηχανίας απομίμησης εξαρτημάτων αυτοκινήτων, και ειδικότερα των παραγωγών απομίμησης των καλούμενων «crash parts». Αυτοί οι «ανεξάρτητοι προμηθευτές» είχαν ήδη επιδιώξει να πετύχουν εξαίρεση από το καθεστώς προστασίας σχεδίων και υποδειγμάτων, βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας, με προσφυγή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, χωρίς ωστόσο επιτυχία (βλ. υποθέσεις CICRA vs. Renault ⁽²⁾, Volvo vs. Veng ⁽³⁾).

1.8 Η ρήτρα επισκευής που περιέχεται στην πρόταση οδηγίας του 1993 αποτέλεσε αντικείμενο επικρίσεων εκ μέρους των βιομηχανικών κύκλων με διαφορετικά (ή αντίθετα) συμφέροντα από αυτά των ανεξάρτητων κατασκευαστών εξαρτημάτων, δηλαδή τις αυτοκινητοβιομηχανίες. Η Επιτροπή επιχείρησε συνεπώς νέα προσέγγιση με τροποποιημένη πρόταση ⁽⁴⁾. Η νέα πρόταση προέβλεπε κυρίως ότι οι τρίτοι που ενδιαφέρονταν να αντιγράψουν το σχέδιο ενός συγκεκριμένου σύνθετου προϊόντος με στόχο την επισκευή θα μπορούσαν να το πράξουν αμέσως (χωρίς να περιμένουν την προθεσμία των τριών ετών από την πρώτη διάθεση στην αγορά του ίδιου του σύνθετου προϊόντος) υπό την προϋπόθεση να καταβάλουν «προσήκουσα και λογική αντικαταβολή» (άρθρο 14).

1.9 Η λύση όμως της «προσήκουσας και λογικής αντικαταβολής» δεν θεωρήθηκε αποδεκτή ούτε από τους ανεξάρτητους κατασκευαστές ⁽⁵⁾ ούτε από τις αυτοκινητοβιομηχανίες που κατείχαν δικαιώματα επί του σχεδίου ⁽⁶⁾.

⁽²⁾ Υπόθεση 53/87, απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1988.

⁽³⁾ Υπόθεση 238/87, απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1988.

⁽⁴⁾ EE C 142 της 14/05/1996.

⁽⁵⁾ R. Hughes, Legal Counsel ECAR «The legal protection of designs», 1996· και Briefing Notes (από 1 έως 6) της «Campagne Européenne pour la liberté du marché des pièces de rechange et de la réparation automobile», 1996.

⁽⁶⁾ ACEA comments on the proposed directive regarding industrial design protection, ref. 97000622 e» Key questions about design protection for car parts ref. 97000517.

1.10 Σημαντικές αποκλίσεις εμφανίστηκαν επίσης και κατά τη διάρκεια της διαδικασίας συναπόφασης του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου· θεωρήθηκε έτσι αναγκαίο να προωθηθεί η διαδικασία «συμβιβασμού» που έληξε το Σεπτέμβριο του 1998 με την παραίτηση στην πράξη από την υλοποίηση της εναρμόνισης του δικαίου των κρατών μελών σε σχέση με το ζήτημα αυτό, με το «πάγωμα» (το αποκαλούμενο στην αρχή των σχετικών παραγόντων «freeze plus») των εθνικών νομοθεσιών και με την παραπομπή της επίλυσης του προβλήματος σε επόμενη περίοδο.

2. Διατάξεις της οδηγίας 98/71/EK ⁽⁷⁾ για τα εξαρτήματα

2.1 Σύμφωνα με την οδηγία, το «σχέδιο ή υπόδειγμα» που προστατεύεται μπορεί να αφορά την εμφάνιση του συνολικού προϊόντος ή ενός μόνο μέρους του (άρθρο 1 στοιχείο α)).

2.2 Επίσης προστατεύονται τα σχέδια ή τα υποδείγματα εξαρτημάτων, εάν πληρούν τις προϋποθέσεις που προβλέπονται για κάθε τύπο «προϊόντος», δηλαδή να είναι «νέα» και να παρουσιάζουν «ατομικότητα» (άρθρο 3, παρ. 2). Όμως η δυνατότητα προστασίας του σχεδίου ή του προτύπου ενός εξαρτήματος αναγνωρίζεται μόνο εάν:

α) το συστατικό, αφού ενσωματωθεί στο σύνθετο προϊόν, παραμένει ορατό κατά τη συνήθη χρήση του προϊόντος και

β) τα ορατά χαρακτηριστικά του συστατικού πληρούν, αυτά καθ'αυτά, τις προϋποθέσεις ως προς το νεωτερισμό και την ατομικότητα (άρθρο 3, παρ. 3).

Ως «συνήθης χρήση» κατά την έννοια της παραγράφου 3 στοιχείο α) νοείται η χρήση εκ μέρους του τελικού καταναλωτή, χωρίς να περιλαμβάνονται η συντήρηση, η εξυπηρέτηση ή οι εργασίες επισκευής (άρθρο 3, παρ. 4).

Στην πράξη, εάν εφαρμοστούν στον κλάδο των αυτοκινήτων οι εν λόγω διατάξεις, επιφέρουν ως συνέπεια το γεγονός ότι δεν προστατεύονται από δικαιώματα επί του σχεδίου όλα τα εξαρτήματα και ανταλλακτικά που βρίσκονται «κάτω από το καπό» και συνεπώς δεν είναι ορατά κατά την συνήθη χρήση ενός οχήματος (για παράδειγμα η εμφάνιση του άνω τμήματος του κινητήρα).

2.3 Στα σχέδια ή υποδείγματα εξαρτημάτων εφαρμόζεται επίσης η διάταξη βάσει της οποίας δεν προστατεύονται τα χαρακτηριστικά της εμφάνισης ενός προϊόντος που υπαγορεύονται αποκλειστικά από την τεχνική του λειτουργία (άρθρο 7, παρ. 1). Επίσης δεν προστατεύονται τα χαρακτηριστικά εκείνα της εμφάνισης (του εξαρτήματος) που θα πρέπει αναγκαστικά να αναπαραχθούν με την ακριβή μορφή και τις διαστάσεις τους προκειμένου να επιτραπεί η σύνδεση ή αλληλοσύνδεση με άλλο προϊόν (ή εξάρτημα) (άρθρο 7, παρ. 2). Στον κλάδο της αυτοκινητοβιομηχανίας, αυτό συνεπάγεται, για παράδειγμα, ότι μπορεί να προστατευτεί βάσει των δικαιωμάτων επί των σχεδίων η μορφή του προφυλακτήρα ή του εσωτερικού καθρέφτη, όχι όμως η μορφή των συνδέσμων για τη μηχανική σύνδεση του ανταλλακτικού στο αμάξωμα.

⁽⁷⁾ EE L 289 της 28/10/1998.

2.4 Τέλος, πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι:

2.4.1 Η οδηγία θεσπίζει ότι, τρία έτη μετά τη λήξη της προθεσμίας για την μεταφορά της (στην πράξη έως τον Οκτώβριο του 2004), η Επιτροπή υποχρεώνεται να υποβάλει ανάλυση των συνεπειών της οδηγίας για την κοινοτική βιομηχανία -και ειδικότερα για τους κατασκευαστές σύνθετων προϊόντων και συστατικών-, για τους καταναλωτές, για τον ανταγωνισμό και για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Το αργότερο ένα έτος μετά την εν λόγω προθεσμία (στην πράξη έως τον Οκτώβριο του 2005), η Επιτροπή θα πρέπει να προτείνει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο τις τροποποιήσεις της οδηγίας που είναι αναγκαίες για να ολοκληρωθεί η εσωτερική αγορά σε ό,τι αφορά τα συστατικά σύνθετων προϊόντων, αλλά και όποιες άλλες τροποποιήσεις κρίνει αναγκαίες (άρθρο 18).

2.4.2 Έως την υιοθέτηση των προαναφερθέντων τροποποιήσεων, τα κράτη μέλη οφείλουν να διατηρήσουν σε ισχύ τις νομικές διατάξεις όσον αφορά τη χρήση των σχεδίων ή προτύπων που προστατεύονται σχετικά με τα εξαρτήματα που χρησιμοποιούνται για την επισκευή ενός σύνθετου προϊόντος προκειμένου να ανακτήσει την αρχική του εμφάνιση. Τα κράτη μέλη μπορούν να καθιερώσουν τροποποιήσεις στις εν λόγω νομικές διατάξεις μόνο από τη στιγμή που ο στόχος είναι η φιλελευθεροποίηση της αγοράς των εξαρτημάτων αυτών (άρθρο 14 — προαναφερθείσα μεταβατική διάταξη γνωστή ως «freeze plus»). Η οδηγία έχει πλέον μεταφερθεί στην εθνική νομοθεσία όλων των κρατών μελών. Από τα 25 κράτη μέλη της ΕΕ, 9 έχουν καθιερώσει κάποια μορφή «repair clause», εφαρμόζοντας συνεπώς την «φιλελευθεροποίηση» (Βέλγιο, Ιρλανδία, Ιταλία, Λετονία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Ην. Βασίλειο, Ισπανία και Ουγγαρία), όμως η πλειοψηφία (16 κράτη μέλη) προβλέπει την προστασία και για τα εξαρτήματα που προορίζονται για αντικατάσταση ή επισκευή.

2.4.3 Ενόψει της ελευθέρωσης της δευτερογενούς αγοράς, το άρθρο 110, παράγραφος 1, του κανονισμού ΕΚ 6/2002, της 12ης Δεκεμβρίου 2001, για τα κοινοτικά σχέδια και υποδείγματα, προέβλεπε ήδη ότι «δεν προστατεύεται ως κοινοτικό σχέδιο ή υπόδειγμα ένα σχέδιο ή υπόδειγμα που αποτελεί συστατικό σύνθετου προϊόντος, το οποίο χρησιμοποιείται για την επισκευή του εν λόγω σύνθετου προϊόντος, προς αποκατάσταση της αρχικής του εμφάνισης».

2.4.4 Ο κανονισμός ΕΚ 1400/2002 του Συμβουλίου, της 31ης Ιουλίου 2002, σχετικά με ορισμένες κατηγορίες κάθεται συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών στον κλάδο της αυτοκινητοβιομηχανίας, τοποθετείται προς την ίδια κατεύθυνση, με την επιφύλαξη εντούτοις της αναγκαιότητας της υπό εξέταση πρότασης της Επιτροπής.

3. Περιεχόμενο της πρότασης οδηγίας

3.1 Το «ρυθμιστικό» περιεχόμενο της πρότασης είναι πολύ απλό. Έγκεται στην πρόταση να τροποποιηθεί το άρθρο 14 (μεταβατικές διατάξεις) της οδηγίας 98/71, θεσπίζοντας την πράξη ότι δεν υφίσταται προστασία σχεδίου ή υποδείγματος που αποτελεί κατασκευαστικό στοιχείο σύνθετου προϊόντος το οποίο χρησιμοποιείται για την επισκευή του εν λόγω σύνθετου προϊόντος προς αποκατάσταση της αρχικής του εμφάνισης. Πρόκειται στην πράξη για την «free repair clause from day one», που από καιρό όπως είδαμε επιθυμούν ορισμένες ενδιαφερόμενες πλευρές.

3.2 Στην αιτιολογία της πρότασης αναφέρεται ποιοι μπορεί να είναι οι θεμελιώδεις λόγοι γι' αυτό το καθεστώς πλήρους, άμεσης και δωρεάν «απελευθέρωσης»:

- Ο μοναδικός σκοπός της προστασίας των σχεδίων ή υποδειγμάτων είναι να παρέχει αποκλειστικά δικαιώματα στην εμφάνιση ενός προϊόντος, αλλά όχι το μονοπώλιο για το προϊόν αυτό καθαυτό.
- Η προστασία των σχεδίων για τα οποία δεν υπάρχει εναλλακτικό προϊόν θα οδηγούσε εκ των πραγμάτων σε μονοπώλιο του

συγκεκριμένου προϊόντος· αυτού του είδους η προστασία δεν απέχει πολύ από την κατάχρηση του καθεστώτος σχεδίων και υποδειγμάτων.

- Εάν επιτρέπεται σε τρίτα μέρη να παράγουν και να διανέμουν ανταλλακτικά, διατηρείται ο ανταγωνισμός·
- όμως, εάν η προστασία των σχεδίων επεκτείνεται στα ανταλλακτικά, τα εν λόγω τρίτα μέρη καταστρατηγούν τα δικαιώματα αυτά, ο ανταγωνισμός εξαλείφεται και ο δικαιούχος του σχεδίου αποκτά εκ των πραγμάτων ένα μονοπώλιο για το προϊόν αυτό.

3.3 Υπογραμμίζεται επίσης ότι, προς το παρόν, το νομικό καθεστώς των σχεδίων και υποδειγμάτων στα διάφορα κράτη μέλη ποικίλει, πράγμα που παρεμποδίζει τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και μπορεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό.

3.4 Περαιτέρω και πιο λεπτομερείς λόγοι αναφέρονται στην αιτιολογική έκθεση που, κατά κύριο λόγο, επαναλαμβάνει ή συνοψίζει τα συμπεράσματα της ΑΙΑ και, εν μέρει μόνο, της έκθεσης EPEC. Με λίγα λόγια, μεταξύ των διαφόρων επιλογών, μόνο η «απελευθέρωση» προσφέρει πλεονεκτήματα από πολλές απόψεις, χωρίς σοβαρά μειονεκτήματα. Αυτή πράγματι «θα βελτιώνει τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, θα επέτρεπε μεγαλύτερο ανταγωνισμό στη δευτερογενή αγορά, θα μείωνε τις τιμές για τους καταναλωτές και θα δημιουργούσε ευκαιρίες και θέσεις εργασίας για τις ΜΜΕ.» (παρ. 2.2, σελ. 9).

3.5 Αντιθέτως, οι άλλες επιλογές δεν μπορούν να προταθούν, κυρίως διότι:

- η διατήρηση του ισχύοντος καθεστώτος, με τις διαφορές μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών, θα δυσχέραινε την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς·
- μια προστασία περιορισμένης διάρκειας θα μπορούσε να επιφέρει την πιθανότητα κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης περιόδου οι δικαιούχοι των σχεδίων να αυξάνουν τις τιμές (δεν παρουσιάζονται συγκεκριμένα στοιχεία που να το υποστηρίζουν)·
- ένα σύστημα έγκρισης των τρίτων να χρησιμοποιούν τα κατατεθέντα από άλλους σχέδια έναντι πληρωμής «αποζημίωσης», θα επιφέρει προβλήματα ως προς την επιβεβαίωση του δικαιούχου των δικαιωμάτων, την καταλληλότητα της αντιστάθμισης και τέλος τη διαθεσιμότητα των τρίτων να καταβάλλουν πράγματι την απαιτούμενη αποζημίωση·
- ένας συνδυασμός και των δύο προαναφερθέντων συστημάτων, δηλαδή μια βραχυπρόθεσμη προστασία και ένα σύστημα αποζημίωσης για την περίοδο που ακολουθεί, θα οδηγούσε σε σχετικά υψηλά κόστη και πιθανότατα θα ήταν λιγότερο ανεξάρτητοι κατασκευαστές που θα πραγματοποιούσαν τις αναγκαίες επενδύσεις (πρβλ. Νομοθετικό Δημοσιονομικό Δελτίο, σημείο 5.1.2, σελ. 17).

4. Παρατηρήσεις τεχνικής φύσεως

4.1 Η έκθεση EPEC, που προαναφέρεται επανειλημμένως, παραδέχεται (παρ. 3.7) ότι τα μη αυθεντικά ανταλλακτικά δεν εξασφαλίζουν τα ίδια ποιοτικά επίπεδα με τα αυθεντικά, κι αυτό γιατί συχνά οι ανεξάρτητοι προμηθευτές (ΑΠ) δεν διαθέτουν τις ειδικές ικανότητες επεξεργασίας, ποιότητας και τεχνολογίας που χαρακτηρίζουν τους ΚΟ.

4.2 Τα σύγχρονα αυτοκίνητα είναι το πολυσύνθετο αποτέλεσμα της συναρμολόγησης ανεξάρτητων εξαρτημάτων υψηλού τεχνολογικού περιεχομένου (για παράδειγμα χάλυβες υψηλής αντοχής) των οποίων οι προδιαγραφές δεν περιλαμβάνουν μόνο μορφή και διαστάσεις, αλλά επίσης και ποιότητα συναρμολόγησης (τεχνικές συγκόλλησης και χρησιμοποιηθέντα συγκολλητικά) και υλικών. Συνεπώς, είναι πιθανόν τα μη αυθεντικά εξαρτήματα να αποκλίνουν από τις αρχικές προδιαγραφές.

4.3 Πράγματι, ένα αυτοκίνητο, προκειμένου να εγκριθεί, υπόκειται σε μια σειρά δοκιμών μετωπικής και πλάγιας σύγκρουσης (*crash tests*), για να εξακριβωθεί κατά πόσον ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των ειδικών οδηγιών για την προστασία των επιβατών σε περίπτωση σύγκρουσης. Στις οδηγίες αυτές, προστίθεται τώρα και η πρόσφατη οδηγία για την προστασία των πεζών, που έχει ως στόχο να μειώσει τις συνέπειες που έχει για τους πεζούς η σύγκρουσή τους με αυτοκίνητο. Η τελευταία αυτή οδηγία υποχρεώνει τους κατασκευαστές αυτοκινήτων να σχεδιάζουν τα εμπρόσθια τμήματα των αυτοκινήτων σύμφωνα με καθορισμένες απαιτήσεις ασφάλειας και να πραγματοποιούν ειδικά *crash tests*.

4.4 Αντιθέτως, οι ανεξάρτητοι προμηθευτές ανταλλακτικών δεν υπόκεινται σε κανέναν είδους προληπτικό τεχνικό έλεγχο των εξαρτημάτων που διαθέτουν στην αγορά, στο βαθμό που δεν προβλέπεται διαδικασία έγκρισης των επιμέρους εξαρτημάτων του οχήματος, εκτός από ορισμένα ειδικά στοιχεία, δηλαδή τις αποκλειστικές «ανεξάρτητες τεχνικές μονάδες». Αυτές είναι, για τα τμήματα του αμαξώματος, οι υαλοπινάκες, τα εσωτερικά κάτοπτρα οδήγησης, οι προβολείς και οι οπίσθιοι φανοί θέσης. Για τα άλλα τμήματα (καπό, προφυλακτήρες κλπ.) δεν υφίσταται καμία υποχρέωση τεχνικών δοκιμών πριν από τη διάθεση στο εμπόριο και, συνεπώς, καμία βεβαιότητα ότι έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά με αυτά που παράγονται για τον αρχικό εξοπλισμό. Οι ανεξάρτητοι προμηθευτές υπόκεινται μόνο στους γενικούς κανόνες ασφάλειας των προϊόντων και ευθύνης για ζημιές οφειλόμενες σε ελαττώματα του προϊόντος.

4.5 Η πρόταση φαίνεται επίσης να έρχεται σε αντίφαση και με τη σημαντική οδηγία για τα οχήματα στο τέλος ζωής, τη λεγόμενη «End of Life Vehicles». Πράγματι, αυτή η οδηγία υποχρεώνει τους κατασκευαστές να μην χρησιμοποιούν στα εξαρτήματα των αυτοκινήτων βαρέα μέταλλα και να αναφέρουν τις ουσίες που βρίσκονται σε αυτά, προκειμένου να διευκολύνεται η ανακύκλωση. Επιπλέον, ο κατασκευαστής είναι υποχρεωμένος να σχεδιάζει το όχημα με τρόπο ώστε να διευκολύνεται η αποσυναρμολόγηση τη στιγμή του τέλους της ζωής του οχήματος και η σχετική ανακύκλωση. Δεδομένου, προφανώς, ότι αυτές οι υποχρεώσεις δεν εφαρμόζονται στους ανεξάρτητους προμηθευτές, στην περίπτωση αντικατάστασης με εξαρτήματα (για παράδειγμα προφυλακτήρες) που δεν είναι γνωστή η σύνθεσή τους, μπορεί να υπάρχει κίνδυνος να παρεμποδιστεί ο κύκλος επεξεργασίας στο τέλος ζωής, με ενδεχόμενες συνέπειες στο περιβαλλοντικό επίπεδο και περαιτέρω αύξηση του κόστους.

4.6 Έχει δίκιο η Επιτροπή όταν δηλώνει ότι η προστασία ενός σχεδίου ή υποδείγματος αποβλέπει στην επιβράβευση της πνευματικής προσπάθειας του δημιουργού του σχεδίου ή του προτύπου και όχι στη διασφάλιση των τεχνικών λειτουργιών ή της ποιότητας (βλ. πρόταση οδηγίας, αιτιολογική έκθεση σελ. 9). Είναι συνεπώς δίκαιο να ειπωθεί ότι, από εννοιολογική άποψη, η προστασία του σχεδίου και η ασφάλεια τοποθετούνται σε δύο διαφορετικά επίπεδα. Δεν μπορεί όμως κανείς να παραγνωρίζει ότι, από πρακτική σκοπιά, η προτεινόμενη εκ μέρους της Επιτροπής απελευθέρωση μπορεί να οδηγήσει στην κυκλοφορία στην αγορά μεγαλύτερου αριθμού εξαρτημάτων που δεν έχουν επαρκώς δοκιμαστεί στα πλαίσια των δοκιμών που αναφέρονται στην παράγραφο 4.3 και δεν ανταποκρίνονται στις επιταγές της οδηγίας «End of life vehicles». Συνεπώς, πέρα από τα θεωρούμενα πλεονεκτήματα που σύμφωνα με την Επιτροπή θα επιφέρει η απελευθέρωση για τους καταναλωτές από

την άποψη του μεγαλύτερου ανταγωνισμού, θα πρέπει να εξεταστούν επίσης και οι ενδεχόμενοι μεγαλύτεροι κίνδυνοι που ενδέχεται να διατρέξουν οι ίδιοι οι καταναλωτές.

5. Τελικές παρατηρήσεις και συστάσεις

5.1 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη θέση που έλαβε σε διάφορες γνωμοδοτήσεις, αναγνωρίζοντας την αυξανόμενη σημασία στις εμπορικές συναλλαγές των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, μεταξύ των οποίων και της νομικής προστασίας των βιομηχανικών σχεδίων και υποδειγμάτων, ως θεμελιώδους στοιχείου της τεχνικής καινοτομίας και της επακόλουθης ανάγκης για την καταπολέμηση της απομίμησης.

5.2 Εντούτοις, η ΕΟΚΕ επαναβεβαιώνει την άποψή της σύμφωνα με την οποία το μονοπώλιο που παραχωρείται στους ιδιοκτήτες σχεδίων και υποδειγμάτων αφορά αποκλειστικά την εξωτερική διαμόρφωση ενός προϊόντος και όχι το ίδιο το προϊόν.

5.3 Αυτού δοθέντος, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την άποψη που έχει ήδη εκφράσει σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, σύμφωνα με την οποία, όσον αφορά τα ανταλλακτικά που καλύπτονται από τη ρήτρα για τις επισκευές, η υπαγωγή τους στο καθεστώς προστασίας των σχεδίων ή υποδειγμάτων θα οδηγήσει σε μονοπώλιο των προϊόντων στη δευτερογενή αγορά, το οποίο έρχεται σε αντίθεση με την ίδια τη φύση της νομικής προστασίας των σχεδίων και υποδειγμάτων.

5.4 Προσέδει ότι το καθεστώς που θέσπισε η οδηγία 98/71/EK επέτρεψε τη διατήρηση των διαφορετικών, και συχνά ανταγωνιστικών, εθνικών καθεστώτων και σε συνέχεια της διευρύνσης συνέβαλε στην αύξηση του αριθμού τους, σε έναν κλάδο εξαιρετικά σημαντικό για έναν τομέα με μεγάλη οικονομική σημασία για την ευρωπαϊκή αγορά.

5.5 Ούτως, η πρόταση της Επιτροπής επιδιώκει την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς σε αυτόν τον τομέα, μέσω της προσέγγισης των εθνικών συστημάτων στη βάση της ελευθέρωσης της χρήσης των προστατευόμενων σχεδίων και υποδειγμάτων με σκοπό την επισκευή σύνθετων προϊόντων για την αποκατάσταση της αρχικής εμφάνισής τους (δευτερογενής αγορά).

5.6 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής, η οποία εγγράφεται στη σειρά άλλων νομοθετικών πρωτοβουλιών που έτυχαν της συμφωνίας της και η οποία μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση του ανταγωνισμού, στη μείωση των τιμών και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, κυρίως στις ΜΜΕ.

5.7 Εντούτοις, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η πρόταση της Επιτροπής θα ωφελούνταν εάν είχε θεμελιωθεί καλύτερα, όσον αφορά τη σαφή κατάδειξη της συμβατότητας της με τη Συμφωνία TRIPS, την καλύτερη παρουσίαση των συνεπειών της επί της απασχόλησης και ιδιαίτερα τη διασφάλιση, πέραν του δικαιώματος πληροφόρησης το οποίο είναι ήδη κατοχυρωμένο, του μη επηρεασμού της δυνατότητας επιλογής του καταναλωτή, είτε άμεσα όσον αφορά την ασφάλεια και την αξιοπιστία των χρησιμοποιούμενων προϊόντων που προέρχονται από ανεξάρτητους κατασκευαστές, είτε έμμεσα εξαιτίας των συνεπειών της χρήσης των εν λόγω ανταλλακτικών για την επισκευή των σύνθετων προϊόντων για τα οποία προορίζονται (κυρίως αυτοκινήτων), και αυτό επί της τρέχουσας τιμής τους ή επί των έμμεσων βαρών (για παράδειγμα ασφαλείων).

Βρυξέλλες, 8 Ιουνίου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Μηχανισμοί μέτρησης και πληροφόρησης σχετικά με την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία»

(2005/C 286/04)

Στις 15 Σεπτεμβρίου 2004, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα: «Μηχανισμοί μέτρησης και πληροφόρησης σχετικά με την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, Κοινωνικές Υποθέσεις, Δικαιώματα του Πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 24 Μαΐου 2005, με βάση εισηγητική έκθεση της κας RICHENOT.

Κατά την 418η σύνοδο ολομέλειας της 8ης και 9ης Ιουνίου 2005 (συνεδρίαση της 8ης Ιουνίου 2005), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 135 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά, και 18 αποχές.

1. Εισαγωγή

1.1 Τον Ιούλιο του 2002, με την υιοθέτηση νέου προσανατολισμού υπέρ της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ), η Επιτροπή ενέταξε τις επιχειρήσεις στη στρατηγική της για την βιώσιμη ανάπτυξη. Πράγματι, η ΕΚΕ συνιστά μία μικροοικονομική διάσταση της μακροοικονομικής έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή όρισε την εταιρική κοινωνική ευθύνη ως «την έννοια σύμφωνα με την οποία οι εταιρείες ενσωματώνουν σε εθελοντική βάση κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και στις επαφές τους με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη». Μετά από διάφορες εργασίες, η Επιτροπή θα υποβάλει νέα ανακοίνωση με θέμα «Στρατηγική για την προώθηση και την ανάπτυξη της ΕΚΕ στην Ευρωπαϊκή Ένωση».

1.2 Με την οδηγία 2003/51/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 2003⁽¹⁾, τροποποιήθηκε η 4η οδηγία του 1978 σχετικά με τους ετήσιους λογαριασμούς και η 7η οδηγία του 1983 σχετικά με τους ενοποιημένους λογαριασμούς, στις οποίες εισήχθη η ακόλουθη παράγραφος: «Στο βαθμό που απαιτείται για την κατανόηση της εξέλιξης της εταιρείας, των επιδόσεων της ή της θέσης της, η ανάλυση αυτή περιλαμβάνει τόσο χρηματοοικονομικούς όσο και, όπου ενδείκνυται, μη χρηματοοικονομικούς βασικούς δείκτες επιδόσεων που έχουν σχέση με το συγκεκριμένο τομέα δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών σχετικά με περιβαλλοντικά και εργασιακά θέματα».

1.3 Η χρηστή διαχείριση των επιχειρήσεων, σύμφωνα με τις σχετικές αρχές του ΟΟΣΑ, και οι κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις αποκτούν σημασία στους επιχειρηματικούς κύκλους. Κοινωνικά υπεύθυνες επενδύσεις σημαίνει διαχείριση ενός χαρτοφυλακίου κινητών αξιών όχι μόνο σύμφωνα με την οικονομική απόδοση αλλά και βάσει κριτηρίων που αφορούν την κοινωνία και το περιβάλλον.

1.4 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποδίδει μεγάλη σημασία στην ΕΚΕ, προκειμένου να καταστεί προωθητική δύναμη που θα αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο μιας παγκόσμιας στρατηγικής για την βιώσιμη ανάπτυξη. Στο τελικό συμπέρασμα της σχετικής γνωμοδότησής της⁽²⁾, η ΕΟΚΕ δήλωνε ότι η ΕΚΕ

αποτελεί γι' αυτήν βασικό θέμα και ότι σκοπεύει να συνοδεύσει προσεκτικά και να παρακολουθήσει ενεργά την ανάπτυξή του. Η γνωμοδότηση αυτή εκφράζει την άποψη ότι η κοινωνικά υπεύθυνη συμπεριφορά οφείλει να στηρίζεται στην ουσιαστική και δυναμική εφαρμογή των υφιστάμενων κανόνων (νομοθεσία και συλλογικές συμφωνίες) και να συνοδεύεται από εθελοντικές δεσμεύσεις που υπερβαίνουν τους κανόνες. Η γνωμοδότηση αυτή εξέταζε το ενδεχόμενο κατάρτισης μιας ειδικής ΕΚΕ για το ιδιαίτερο περιβάλλον της ΕΕ.

1.5 Σε όλα τα κράτη μέλη της διευρυμένης Ένωσης διεξάγονται σήμερα συζητήσεις σχετικά με την ΕΚΕ, παρότι οι σχετικές νομοθεσίες και πρακτικές παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία. Οι προσπάθειες ευαισθητοποίησης στα νέα κράτη μέλη πρέπει να συνεχιστούν. Αυτός είναι ο λόγος έκδοσης της παρούσας γνωμοδότησης πρωτοβουλίας, ταυτόχρονα με την έκδοση νέας ανακοίνωσης που εγγράφεται στη συνέχεια του Πράσινου Βιβλίου και των εργασιών του πολυμερούς φόρουμ των ενδιαφερομένων μερών σχετικά με την ΕΚΕ.

1.6 Το πολυμερές ευρωπαϊκό φόρουμ για την ΕΚΕ συγκέντρωσε, μεταξύ Οκτωβρίου 2002 και Ιουνίου 2004, είκοσι περίπου οργανώσεις που εκπροσωπούν τους εργοδότες, τα δίκτυα επιχειρήσεων, τους εργαζομένους, την κοινωνία των πολιτών που εκπροσωπεί τα λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη, σε μια πρώτη απόπειρα κοινωνικού ή εργασιακού διαλόγου⁽³⁾. Η μέθοδος, που στηρίζεται, μεταξύ άλλων, στην εξεύρεση συναινέσεων για την προώθηση της διαφάνειας και της σύγκλισης μηχανισμών, απέβλεπε στην επίτευξη κοινής διάγνωσης όσον αφορά τα στοιχεία που διευκολύνουν και τα στοιχεία που παρεμποδίζουν την ΕΚΕ και, ει δυνατόν, κοινών συστάσεων για το μέλλον. Πέρα από μια ανάλυση των φραγμών που παρεμποδίζουν την προώθηση της ΕΚΕ και των παραγόντων που την αναπτύσσουν, το φόρουμ εντόπισε σαφώς ορισμένα κίνητρα που θα ήταν επιθυμητά για την ευαισθητοποίηση και την κατάρτιση των διαφόρων παραγόντων και συνέστησε να θεμελιωθεί η αξιολόγηση στις κύριες διεθνείς πράξεις τις οποίες έχουν ήδη προσυπογράψει όλα τα κράτη μέλη.

(1) Βλ. Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, της 22ας και 23ης Ιανουαρίου 2003, για την Πρόταση οδηγίας για την τροποποίηση των οδηγιών σχετικά με τους ετήσιους και ενοποιημένους λογαριασμούς (εισηγητής: ο κ. Ravoet) Ε.Ε. αριθ. C 85 της 8.4.2003 και σύσταση της 30ης Μαΐου 2001 (αριθ. 2001/453/ΕΚ) σχετικά με τη συνεκτίμηση των περιβαλλοντικών πτυχών στους ετήσιους λογαριασμούς και εκθέσεις των εταιρειών.

(2) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την «Κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων» (εισηγήτρια: η κα HORNUNG-DRAUS), ΕΕ C 125 της 27/05/2002.

(3) Επισημαίνεται ότι ο όρος «social» δεν έχει την ίδια έννοια στην γαλλική και την αγγλική γλώσσα, γεγονός που οδήγησε τους γαλλόφωνους στη διάκριση μεταξύ «social» και «societal», προκειμένου να αποδίδεται σαφώς η ευθύνη έναντι των εσωτερικών ενδιαφερομένων μερών («social», για τις εργασιακές σχέσεις) και έναντι των εξωτερικών ενδιαφερομένων μερών («societal», για την κοινωνία εντός της οποίας βρίσκεται η επιχείρηση, την περιοχή αγοράς εργασίας και ζωής).

1.7 Το σχέδιο συνταγματικής συνθήκης, στο άρθρο I.3, υπενθυμίζει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση εργάζεται για τη βιώσιμη ανάπτυξη της Ευρώπης, η οποία θα στηρίζεται στην «άκρως ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς, με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο». Η ΕΚΕ συνιστά έναν από τους μηχανισμούς που αποσκοπούν στη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ των τριών πυλώνων της Στρατηγικής της Λισσαβόνας: οικονομία και ανάπτυξη, απασχόληση και ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο, περιβάλλον. Αποτελεί, λοιπόν, μέσον ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής και περαιτέρω συνέχιση της πορείας προς την κοινωνία της γνώσης. Με τον τρόπο αυτό θα ενισχυθεί η οικονομική αποτελεσματικότητα της Ενώσεως και η ανταγωνιστικότητα ⁽⁴⁾ των επιχειρήσεων της.

1.8 Η αύξηση των διεθνών συναλλαγών αποτελεί γεγονός για τις επιχειρήσεις όλων των μεγεθών, ακόμα και εάν οι πολυεθνικές νέμονται την μερίδα του λέοντος. Ροές αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων μετακινούνται από τη μία χώρα στην άλλη στο εσωτερικό της αυτής ομάδας επιχειρήσεων. Πρόκειται για παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και όχι μόνο για διεθνοποίηση των συναλλαγών. Με τον αυξανόμενο ρόλο τους οι επιχειρήσεις αναλαμβάνουν όλο και περισσότερο κοινωνική ευθύνη πέρα από τα σύνορα των κρατών.

1.9 Στα πλαίσια αυτά, η ανάπτυξη προβληματισμού στην κλίμακα αποκλειστικά της ευρωπαϊκής εσωτερικής αγοράς δεν είναι πλέον επαρκής. Για πολλές επιχειρήσεις, το κατάλληλο πλαίσιο αναφοράς είναι πλέον η παγκόσμια αγορά, εντός της οποίας αναπτύσσονται διάφορες πρακτικές αναφερόμενες, ρητά ή σιωπηρά, σε διάφορες εκδοχές της ΕΚΕ. Η καθεμία από τις εκδοχές αυτές, παρότι προβάλλονται ως καθολικές, αποτελεί την έκφραση μιας συγκεκριμένης θεώρησης της ηθικής, της κοινωνίας, του κοινωνικού, του εργασιακού και του περιβάλλοντος.

2. Από τον πειραματισμό στην ωριμότητα: μια εξέλιξη προς μεγαλύτερη διαφάνεια

2.1 Διεθνείς συμβάσεις, κανόνες και αρχές ⁽⁵⁾

2.1.1 Στην εποχή μας, υπάρχει μια παγκόσμια συνειδητοποίηση, σύμφωνα με την οποία τα δικαιώματα του ανθρώπου, η αξιοπρέπεια στην εργασία, και το μέλλον του πλανήτη θεωρούνται ως δεοντολογικές απαιτήσεις για την οικονομική δραστηριότητα. Οι αξίες αυτές ισχύουν σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο.

2.1.2 Οι διεθνείς συμβάσεις, κανόνες και αρχές που αναφέρονται στο διεθνές επίπεδο, αποτελούνται από την Διακήρυξη της ΔΟΕ σχετικά με τις διεθνείς επιχειρήσεις, την Διακήρυξη της ΔΟΕ σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα, τις κατευθυντήριες αρχές του ΟΟΣΑ προς τις πολυεθνικές επιχειρήσεις, καθώς και την Παγκόσμια Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του ΟΗΕ.

⁽⁴⁾ Η προβληματική της σχέσεως μεταξύ ανταγωνιστικότητας και ΕΚΕ που είναι πολύπλοκη και σημαντική δεν θα αναλυθεί στην παρούσα γνωμοδότηση.

⁽⁵⁾ Για πληρέστερο κατάλογο, βλ. τα συμπεράσματα του πολυμερούς φόρουμ.

2.1.3 Στα βασικά αυτά κείμενα πρέπει να προστεθούν οι κατευθυντήριες αρχές των Ηνωμένων Εθνών για την προστασία του καταναλωτή και οι κανόνες για την ασφάλεια και ποιότητα των προϊόντων διατροφής του Codex alimentarius. Για θέματα περιβάλλοντος και χρηστής διακυβέρνησης, πρέπει επίσης να αναφερθούν οι συμβάσεις που έγιναν δεκτές στα νέα μέτρα για το ΣΓΠ + ⁽⁶⁾.

2.1.4 Η διεθνής κοινότητα έχει δεσμευτεί να επιτύχει τους στόχους της χιλιετίας έως το 2015. Το σχέδιο δράσης που υιοθετήθηκε στο Γιοχάνεσμπουργκ περιλαμβάνει την ΕΚΕ ως μηχανισμό για μια παγκοσμιοποίηση πιο δίκαια και με λιγότερους αποκλεισμούς. Πρόκειται για μια πιεστική έκκληση προς τις παντός είδους επιχειρήσεις και τους χρηματοδότες τους, προκειμένου να συμβάλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη του πλανήτη.

2.1.5 Στην έκθεσή της «Για μια πιο δίκαια παγκοσμιοποίηση» ⁽⁷⁾, η συντακτική ομάδα τονίζει ότι, προκειμένου να είναι αξιόπιστες οι εθελοντικές πρωτοβουλίες, πρέπει να συνοδεύονται από μέριμνα για διαφάνεια και βούληση λογοδοσίας, πράγμα που προϋποθέτει την ύπαρξη αποτελεσματικών συστημάτων για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, την ενημέρωση του κοινού και τον έλεγχο.

2.1.6 Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης να επικυρώσουν όλες τις συμβάσεις της ΔΟΕ που τα αφορούν και να τις μεταφέρουν στην εθνική τους νομοθεσία.

⁽⁶⁾ Συμβάσεις σχετικές με το περιβάλλον και με τις αρχές της χρηστής διακυβέρνησης:

Πρωτόκολλο του Μόντρεαλ για τις ουσίες που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος·
Σύμβαση της Βασιλείας για τον έλεγχο της διασυνοριακής διακίνησης επικινδύνων αποβλήτων και της διάθεσής τους·
Σύμβαση της Στοκχόλμης για τους έμμοιους οργανικούς ρύπους·
Σύμβαση για το διεθνές εμπόριο των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας που απειλούνται με εξαφάνιση·
Σύμβαση για τη βιοποικιλότητα·
Πρωτόκολλο της Καρθαγένης για τη Βιοασφάλεια·
Πρωτόκολλο του Κυότο στη Σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την αλλαγή του κλίματος·
Ενιαία Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα ναρκωτικά (1961)·
Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τις ψυχοτρόπους ουσίες (1971)·
Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών (1988)·
Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών, της Πόλης του Μεξικού, κατά της διαφθοράς·
Γνωμοδότηση CESE 132/2005 της 9.2.2005 για το «Σύστημα γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων» (εισηγητής: ο κ. PEZZINI).

⁽⁷⁾ Έκθεση της παγκόσμιας επιτροπής για την κοινωνική διάσταση της παγκοσμιοποίησης, Φεβρουάριος 2004 / The World Commission on the Social Dimension of Globalization – A Fair Globalization: Creating Opportunities for All, February 2004.

Γνωμοδότηση CESE 252/2005 της 9.3.2005 με θέμα «Η κοινωνική διάσταση της παγκοσμιοποίησης – Η συμβολή των πολιτικών της ΕΕ για να υπάρξουν οφέλη για όλους», εισηγητές : κ. Tom ETTY και κα. Renate Hornung-Draus (COM(2004) 383 τελικό).

2.2 Το ευρωπαϊκό σύνολο κανόνων ⁽⁸⁾

2.2.1 Στο διεθνές αυτό σύνολο αναφορών, το Συμβούλιο της Ευρώπης προσέθεσε την ευρωπαϊκή σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (ΕΣΑΔ — Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων) και τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη. Τα κράτη μέλη της Ένωσης υιοθέτησαν δικό τους σύνολο κανόνων, γνωστό ως κοινοτικό κεκτημένο. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Στρασβούργου και το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο Λουξεμβούργο είναι οι θεματοφύλακες του εν λόγω κοινοτικού συνόλου κανόνων. Ο Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που υιοθετήθηκε στη Νίκαια το 2000, σηματοδοτεί ένα νέο στάδιο, καθώς καταργεί τη διάκριση μεταξύ πολιτικών δικαιωμάτων και δικαιωμάτων των πολιτών, αφενός, και οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, αφετέρου. Το πολυμερές φόρουμ ανανέωσε τα θεμέλια της προσέγγισης ΕΚΕ σε ολόκληρο το εν λόγω σύνολο κανόνων.

2.2.2 Η επιχείρηση συνιστά αναπόσπαστο μέρος του κοινωνικού συνόλου και όχι απλώς συνιστώσα του οικονομικού συστήματος. Πρώτη της λειτουργία είναι η παραγωγή αγαθών και η παροχή υπηρεσιών που δημιουργούν με τον τρόπο αυτό απασχόληση και συμβάλλουν στη διανομή των εισοδημάτων και στην καταβολή των φόρων. Δηλαδή, αποτελεί συνιστώσα της ανθρώπινης κοινωνίας. Εδώ και πολύ καιρό, οι οικονομικές επιδόσεις της επιχείρησης μετρώνται με τη βοήθεια εργαλείων διαχείρισης και λογιστικών μέσων τα οποία, επειδή μπορούν να τελειοποιηθούν, αποτελούν αντικείμενο περιοδικών προσαρμογών.

2.2.3 Το ευρωπαϊκό πρότυπο μιας κοινωνικής οικονομίας της αγοράς δεν θεωρεί την επιχείρηση απλώς ως εταιρία κεφαλαίων ή ως σύμπλεγμα συμβάσεων, αλλά επίσης, και μάλιστα κυρίως, ως κοινότητα που θα έπρεπε να αποτελεί το χώρο του κοινωνικού διαλόγου. Η εταιρία κεφαλαίων υφίσταται αποκλειστικά βάσει των μετόχων της. Η επιχείρηση οιασδήποτε μορφής συνιστά στοιχείο της ανθρώπινης κοινωνίας και όχι απλώς έναν από τους κρίκους του οικονομικού συστήματος.

2.2.4 Το πρότυπο που λαμβάνει υπόψη τα ενδιαφερόμενα μέρη (*stakeholders*) παρουσιάζει πραγματικό ενδιαφέρον σε σύγκριση με το πρότυπο που προσανατολίζεται αποκλειστικά στο αποτέλεσμα που επιτυγχάνουν οι μέτοχοι (*shareholders*). Μια επιχείρηση θα διαχειρίζεται καλύτερα την ευθύνη της εάν μεριμνά για τις προσδοκίες των διαφόρων ομάδων ενδιαφερομένων μερών.

2.2.5 Το Πράσινο Βιβλίο «Πρώτη ενότητα ενός ευρωπαϊκού πλαισίου για την εταιρική κοινωνική ευθύνη» δηλώνει: «Η εταιρική κοινωνική ευθύνη είναι ουσιαστικά μια έννοια με την οποία οι εταιρίες αποφασίζουν οικειοθελώς να συμβάλλουν για μια καλύτερη κοινωνία και ένα καθαρότερο περιβάλλον». Η γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για το Πράσινο αυτό Βιβλίο, καθώς και η γνωμοδότησή της με θέμα «Η κοινωνική διάσταση της παγκοσμιοποίησης — Η συμβολή των πολιτικών της ΕΕ για να υπάρξουν οφέλη για

όλους», επιβεβαιώνουν: «η κοινωνικά υπεύθυνη συμπεριφορά συνεπάγεται τη συνεπή εφαρμογή εκ μέρους των επιχειρήσεων των υφιστάμενων κοινωνικών κανόνων και την επιδίωξη της δημιουργίας πνεύματος εταιρικής σχέσης με τους σχετικούς ενδιαφερόμενους».

2.2.6 Η Ένωση πρέπει να ενισχύσει την εικόνα της ευρωπαϊκής επιχείρησης. Θα μπορούσε να ενθαρρύνει τον διάλογο και την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των φορέων και την ανταλλαγή εμπειριών από την άποψη των μηχανισμών μέτρησης της ΕΚΕ, ούτως ώστε οι πρακτικές της ΕΚΕ να συνεχίσουν να προωθούν την καινοτομία και να επεκτείνονται σε διάφορες κατηγορίες επιχειρήσεων.

2.3 Οι μηχανισμοί της ΕΚΕ: στοιχεία αναφοράς που αναλύουν το σύνολο κανόνων ⁽⁹⁾

2.3.1 Το σύνολο των κανόνων αναλύεται με τη μορφή συγκεκριμένων μηχανισμών που έχουν θεσπιστεί από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς (μηχανισμοί οι περισσότεροι των οποίων προέρχονται από χώρες στις οποίες ισχύει το εθνικό δίκαιο): στοιχεία αναφοράς και μέθοδοι εφαρμογής των εν λόγω στοιχείων αναφοράς. Οι μηχανισμοί αυτοί παρέχουν διάφορες ερμηνείες των κανόνων, που συνδέονται με το κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο των εμπνευστών τους. Οι εμπνευστές αυτοί είναι ενώσεις επιχειρήσεων, δημόσιες υπηρεσίες τυποποίησης, γραφεία συμβούλων, οργανισμοί αξιολόγησης, πανεπιστήμια, ενώσεις πολιτών, δημόσιες αρχές. Οι μηχανισμοί αυτοί είναι πολλοί, κατά την πλειονότητά τους ιδιωτικοί, συχνά ανταγωνιστικοί μεταξύ τους και ενίοτε μεταξύ τους ασύμβατοι.

2.3.2 Ορισμένα από αυτά τα στοιχεία αναφοράς διαδίδονται δημοσίως, είτε είναι διεθνούς κλίμακας —όπως ISO 9000, ISO 14000, SA 8000, AA 1000, GRI— είτε ευρωπαϊκής εμβέλειας —EMAS, SME Key, Eurosif, εργασιακός απολογισμός ⁽¹⁰⁾— ή και για εθνική χρήση —νόμοι, διατάγματα και συστάσεις.

2.3.3 Οι φορείς -ειδικευμένοι αναλυτές που εργάζονται για διαχειριστές κεφαλαίων και οργανισμοί κοινωνικής και περιβαλλοντικής αξιολόγησης- ασχολούνται με το διεθνές σύνολο κανόνων. Οι εν λόγω φορείς αναλύουν τις αρχές (τις αξίες) του συνόλου κανόνων σε πιο συγκεκριμένα κριτήρια. Στη συνέχεια, προβαίνουν σε μέτρηση -ποιοτική και ποσοτική- της αντιστοιχίας προς τα κριτήρια, μέσω ουσιαστών, κατάλληλων, κατανοητών και συγκρίσιμων δεικτών.

2.3.4 Οι φορείς αυτοί έχουν την ευθύνη να καταστήσουν αξιόπιστη για τους επενδυτές και τους καταναλωτές την αξιολόγηση των μη χρηματοοικονομικών κινδύνων, γεγονός που τείνει να αναδείξει την ΕΚΕ σε παράγοντα ανταγωνιστικής διαφοροποίησης εντός της αγοράς. Η αξιοπιστία των ίδιων των φορέων πρέπει να εξασφαλίζεται με αυτορρύθμιση του επαγγέλματος. Η δημιουργία του προτύπου CSRR-QS 1.0 αποτελεί απόδειξη της βούλησης για μια τέτοια κατεύθυνση.

⁽⁸⁾ Βλ. «ABC of CSR Instruments» της Γενικής Διεύθυνσης «Απασχόληση και Κοινωνικές Υποθέσεις».

⁽¹⁰⁾ Ο εργασιακός απολογισμός που καθιερώθηκε από την κοινωνική οικονομία είναι ένα μέσο σφαιρικής διάγνωσης που βασίζεται στην αρχή της αξιολόγησης η οποία διενεργείται από κοινού από τα εσωτερικά και εξωτερικά ενδιαφερόμενα μέρη μίας επιχείρησης.

⁽⁸⁾ Για πληρέστερο κατάλογο, βλ. τα συμπεράσματα του πολυμερούς φόρουμ.

2.3.5 Το παγκόσμιο σύμφωνο που προώθησε ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ είναι ένας από τους εθελοντικούς μηχανισμούς που έχουν προσπογράψει περίπου δύο χιλιάδες επιχειρήσεις στον κόσμο.

2.3.6 Οι κατευθυντήριες γραμμές της GRI (Παγκόσμια Πρωτοβουλία Αναφοράς) χρησιμοποιούνται συχνά από ένα διόλου ευκαταφρόνητο αριθμό πολυεθνικών. Ο διεθνής οργανισμός τυποποίησης -ISO- ξεκινά το 2005 μια ειδική εργασία σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για την κοινωνική ευθύνη ⁽¹⁾ (ISO 26000).

2.3.7 Το 2003, στους κόλπους κλαδικών επιτροπών για τον κοινωνικό διάλογο, ευρέθησαν κοινά σημεία για την ΕΚΕ μεταξύ κοινωνικών εταίρων ⁽²⁾. Αποφασίσθηκαν οι ακόλουθες κοινές πρωτοβουλίες: ένας κώδικας για την ΕΚΕ στον ξενοδοχειακό κλάδο, μια κοινή δήλωση για την ΕΚΕ στο εμπόριο, ένας κώδικας συμπεριφοράς στη βιομηχανία ζάχαρης, καθώς και στην κλωστοϋφαντουργία, τα δερμάτινα είδη και την ένδυση και, πιο πρόσφατα, στον τραπεζικό τομέα.

2.3.8 Πρέπει, ακόμη, να προστεθούν οι κώδικες συμπεριφοράς και χάρτες επιχειρήσεων, που άλλοτε αποφασίζονται μονομερώς από τη διεύθυνση, άλλοτε καταρτίζονται μετά από διαβούλευση με διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη, ενδεχομένως με διαπραγματεύσεις με τους εκπροσώπους του προσωπικού. Ορισμένοι, ωστόσο, αποδεικνύεται ότι δεν υπερβαίνουν τους κανόνες της ΔΟΕ.

2.3.9 Άλλοι μηχανισμοί δεν κοινοποιούνται. Πράγματι, η συγκεκριμένη μεθοδολογία ενός οργανισμού αξιολόγησης -οι δείκτες που επιλέγει για να μετρά το βαθμό τήρησης του κάθε κριτηρίου- αποτελούν την «εργαλειομηχανή» της οικονομικής δραστηριότητας του οργανισμού, ο οποίος βρίσκεται σε ανταγωνιστική θέση με τους ομολόγους του οργανισμούς.

2.3.10 Οι μηχανισμοί ενδέχεται να προορίζονται για χρήση από τις ίδιες τις επιχειρήσεις, βάσει εθελοντικής δέσμευσης, ή για χρήση από τους κοινωνικά υπεύθυνους επενδυτές. Μπορούν, επίσης, να απευθύνονται στους τελικούς καταναλωτές. Τα σήματα «δεοντολογικού» εμπόριου ή περιβαλλοντικής ποιότητας διαφωτίζουν τους πελάτες στις επιλογές τους. Οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης, για παράδειγμα οι δεοντολογικές επισημάνσεις, συνέβαλαν στη συλλογική συνειδητοποίηση. Με τον τρόπο αυτό άρχισε η υπεύθυνη κατανάλωση. Όσον αφορά τα συστήματα επίσημησης, ωστόσο, υπάρχουν ορισμένες φορές δυσκολίες για τη θέσπιση ομοιογενών και έγκυρων κριτηρίων που να εξασφαλίζουν επαρκή πιστοποίηση και να παρέχουν πραγματικά αξιόπιστη πληροφόρηση.

3. Πως θα γίνει πιο αξιόπιστο και πιο διαφανές το μέτρο της ΕΚΕ

3.1 Γενικές παρατηρήσεις

3.1.1 Οι μηχανισμοί μέτρησης της ΕΚΕ πρέπει να ανταποκρίνονται σε απαιτήσεις που αφορούν τη συνοχή, την καταλληλότητα

και την αξιοπιστία. Τα χαρακτηριστικά αυτά και η μεταξύ τους διάρθρωση πρέπει να αξιολογούνται με βάση μια προσέγγιση που θα σέβεται τη διαφορετικότητα, στηριζόμενη παράλληλα σε καθολικές αξίες και αντιτάξιμες αρχές.

3.2 Η συνοχή των μηχανισμών

3.2.1 Οι μηχανισμοί πρέπει να είναι συνεκτικοί προς το διεθνές σύνολο αναφορών.

3.2.2 Πρέπει, επίσης, να εναρμονίζονται προς το ευρωπαϊκό σύνολο κανόνων και το κοινοτικό εκετημένο.

3.2.3 Από τις επιχειρήσεις, απαιτείται πάντοτε η εφαρμογή της τοπικής νομοθεσίας. Η προστιθέμενη αξία, όμως, που προσφέρει η κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων δεν είναι η ίδια ανάλογα με το κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο (χώρες βιομηχανοποιημένες από παλιά, νεοεμφανιζόμενες χώρες, φτωχές χώρες).

3.2.4 Στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, μια μεγάλη επιχείρηση μπορεί να οδηγηθεί να υποκαταστήσει τις ελλείψεις των δημοσίων αρχών, αναλαμβάνοντας την υγεία, τη στέγαση και την εκπαίδευση των υπαλλήλων της, ή ακόμη και των οικογενειών τους. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, οι μηχανισμοί της ΕΚΕ μπορούν να είναι χρήσιμοι προκειμένου να αποδειχθεί σαφώς ότι οι δράσεις στις οποίες προβαίνουν με δική τους πρωτοβουλία οι επιχειρήσεις είναι αποτελεσματικές και προς το συμφέρον όλων των ενδιαφερομένων.

3.3 Η καταλληλότητα των μηχανισμών

3.3.1 Το ίδιο κριτήριο μπορεί να μετρηθεί με βάση διάφορους δείκτες. Για παράδειγμα, η «μη ύπαρξη διακρίσεων ανάλογα με το φύλο» μπορεί να μετρηθεί με βάση το ποσοστό γυναικών στο διοικητικό συμβούλιο ή στο διευθυντικό επίπεδο, την αναλογία μεταξύ μισθών ανδρών και γυναικών ή τον αριθμό ωρών κατάρτισης που παρακολουθούν αντίστοιχα οι μν και οι δε κλπ. Σε σχέση με το κριτήριο «δημιουργία θέσεων απασχόλησης», σε περίπτωση μετεγκατάστασης της παραγωγής, ο δείκτης έχει μερική μόνο ισχύ εάν τεθεί στην προοπτική μιας μόνο σφαιρικής ενότητας· ένας γενικός δείκτης πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις απολύσεις στη χώρα αναχώρησης και τις προσλήψεις στη χώρα άφιξης.

3.3.2 Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να αποδίδεται στο σημαντικό περιβάλλον του υπό μέτρηση στοιχείου. Για παράδειγμα, ο μέσος μισθός των υπαλλήλων μιας επιχείρησης δεν θα αποτελεί κατάλληλο δείκτη για την κοινωνική της πολιτική εάν η ίδια επιχείρηση επιβάλλει στις εργολήπτριες επιχειρήσεις με τις οποίες συνεργάζεται τέτοιους όρους ώστε αυτές να μην έχουν τη δυνατότητα να εξασφαλίζουν αξιοπρεπείς μισθούς στους δικούς τους εργαζομένους.

⁽¹⁾ Guidance on social responsibility

⁽²⁾ Ενημερωτική έκθεση της ΕΟΚΕ «Η σημερινή κατάσταση σε ό,τι αφορά την από κοινού ρύθμιση και την αυτορρύθμιση στην ενιαία αγορά» (εισηγητής: ο κ. VEVER).

3.3.3 Δεδομένου ότι η ΕΚΕ αποτελεί δέσμευση πέραν της νομοθεσίας, η ανομοιογένεια των εθνικών νομοθεσιών ενδέχεται να οδηγήσει σε στρεβλωτικά αποτελέσματα. Για παράδειγμα, μια επιχείρηση που προξενεί μέτρια ρύπανση, θα βαθμολογηθεί θετικά σε μια χώρα όπου η νομοθεσία σχετικά με τα απόβλητα είναι ανύπαρκτη, ενώ ένα αντίστοιχο εργοστάσιο, σε μια χώρα με αυστηρή νομοθεσία, θα βαθμολογηθεί αρνητικά. Επομένως, απαιτείται να λαμβάνονται ως κατώτατο όριο οι κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί κανόνες του κοινοτικού κεκτημένου, συνεχίζοντας όμως τη βελτίωσή τους.

3.4 Η αξιοπιστία των μηχανισμών

3.4.1 Ο δείκτης θα πρέπει να παρέχει δυνατότητα σύγκρισης στο χρόνο και το χώρο:

- πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα μέτρησης της εξέλιξης του ίδιου φαινομένου από τη μια χρονιά στην άλλη
- πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα μέτρησης του ίδιου στοιχείου σε διαφορετικούς τόπους. Προς τούτο, πρέπει να αρθρύνονται οι αμοιβαίες. Για παράδειγμα, η επένδυση στην επαγγελματική κατάρτιση, μπορεί να περιλαμβάνει αποκλειστικά τα ποσά που καταβάλλονται σε οργανισμό κατάρτισης ή να περιλαμβάνει και το μισθό των εργαζομένων κατά την περίοδο της κατάρτισής τους.

3.4.2 Δεν υπάρχει λόγος να επιζητείται η σώρευση όλων των δεδομένων. Για παράδειγμα, η προσθήκη των εκπομπών αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου έχει ένα νόημα, δεδομένου ότι οι συνέπειές τους τοποθετούνται σε παγκόσμια κλίμακα· δεν συμβαίνει το ίδιο, όμως, με την κατανάλωση ύδατος, οι συνέπειες της οποίας μετρώνται σε συνάρτηση με τους τοπικούς πόρους.

3.4.3 Ο δείκτης πρέπει να συνοδεύεται από «έντυπο ποιότητας», όπου θα αναφέρεται, κυρίως, ποιοι φορείς θεσπίζουν τα στοιχεία και σύμφωνα με ποιες μεθόδους.

- Τα όργανα που μετρούν ένα φυσικό μέγεθος (μετρητές εκπομπής αερίων, για παράδειγμα) θα πρέπει να τοποθετούνται στην κατάλληλη θέση και να είναι σωστά βαθμονομημένα. Για τους περισσότερο ποιοτικούς δείκτες (επαγγελματική κατάρτιση, για παράδειγμα), η έννοια πρέπει να είναι ακριβής και η μέθοδος αξιολόγησης αποσαφηνισμένη.
- Πρέπει να αναφέρεται ποιος συλλέγει τα στοιχεία, δεδομένου ότι το καθεστώς και η θέση του έχουν κάποια επίδραση. Είναι σκόπιμο ο τοπικός αρμόδιος να αναθέτει την εξακρίβωση των αριθμητικών στοιχείων στο ενδιαφερόμενο μέρος ή σε έναν έμπιστο τρίτο. Για παράδειγμα, τα τεχνικά στοιχεία σε μια επιχείρηση ελέγχου, τα κοινωνικά στοιχεία στους εκπροσώπους του προσωπικού, τα περιβαλλοντικά στοιχεία σε έναν ειδικευμένο ΜΚΟ.

3.4.4 Η κατάληξη του διαβήματος που έχει ένα κόστος για την επιχείρηση συνιστάται σε μία μορφή αναγνώρισης (απόδοση σήματος, πιστοποίηση, κλπ). Αυτή γίνεται με την παρέμβαση ενός τρίτου, αρμόδιου και ανεξάρτητου. Οι ενδιαφερόμενοι επαγγελμα-

τικοί κύκλοι καλούνται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο τόσο ως προς το διάβημα όσο και ως προς τα αποτελέσματα.

4. Επέκταση της χρήσης και βελτίωση της ποιότητας των μηχανισμών

4.1 Ανάπτυξη της πρακτικής της πληροφόρησης

4.1.1 Η πρακτική των ετήσιων εκθέσεων τείνει να γενικευθεί στις μεγάλες επιχειρήσεις. Αυτό ανταποκρίνεται στα αιτήματα για διαφάνεια ως προς τη στρατηγική της επιχείρησης, μεταξύ άλλων και για τις πρακτικές ΕΚΕ. Η ποιότητα της πληροφόρησης, όμως, παραμένει πολύ άνιση. Πρέπει συνεπώς να βελτιωθεί.

4.1.2 Οι ΜΜΕ και οι εταιρείες που δεν είναι εισαγμένες στο χρηματιστήριο σπανίως περιλαμβάνονται στις μελέτες σχετικά με την ποιότητα της πληροφόρησης, οι οποίες επικεντρώνονται στις μεγάλες επιχειρήσεις. Εντούτοις, εκείνες που έχουν λάβει πιστοποίηση EMAS ή ISO 14001 έχουν την υποχρέωση να υποβάλλουν σε τακτά διαστήματα μια περιβαλλοντική δήλωση. Το κόστος της πιστοποίησης εμποδίζει πολλές ΜΜΕ να προβούν στο διάβημα αυτό, πόσω μάλλον που πρόκειται για έλεγχο σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή, που χρειάζεται περιοδική επαναξιολόγηση.

4.1.3 Οι πληροφορίες που μπορεί κανείς να ζητήσει από τις ΜΜΕ δεν μπορεί να είναι ήδη από την αρχή της αυτής εντάσεως με τις πληροφορίες που ζητούνται από τις μεγάλες επιχειρήσεις, λόγω ελλείψεως χρηματοοικονομικών και ανθρώπινων μέσων. Ωστόσο, οι ΜΜΕ πρέπει να ενθαρρυνθούν ώστε να ενημερώνουν τους συνεταιίρους τους για τις υπεύθυνες πρακτικές τους, είτε είναι ταπεινές, είτε σημαντικές, σε ένα πλαίσιο προόδου.

4.1.4 Υπάρχουν, επίσης, δίκτυα που αποτελούνται από ιδιωτικούς, δημόσιους, ή παραδημόσιους οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένης και της πανεπιστημιακής έρευνας, οι οποίοι παρέχουν ενημέρωση σχετικά με την ΕΚΕ και εξασφαλίζουν την προώθησή της σε κλίμακα εθνική, ευρωπαϊκή — κυρίως ο CSR Europe και το Ίδρυμα του Δουβλίνου -, ή παγκόσμια -κυρίως ο WBCSD και η τράπεζα δεδομένων της ΔΟΕ. Καλό θα ήταν να ενισχυθούν για την διάδοση των αποτελεσμάτων των εργασιών τους, ενημερώνοντας με διαφάνεια, τους χρήστες για τις διαφορές των φορέων και των μεθόδων.

4.1.5 Στη σχολική εκπαίδευση, σε ορισμένα κράτη μέλη εισάγονται παιδαγωγικές καινοτομίες που αποβλέπουν στην ευαισθητοποίηση των καταναλωτών. Καλό θα ήταν το διεθνές σύνολο κανόνων να αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της εκπαίδευσης των νέων ευρωπαίων.

4.2 Διαφοροποίηση των μηχανισμών

4.2.1 Πρέπει να συμβιβάζεται το ενιαίο των αρχών και ο σεβασμός της ποικιλίας.

4.2.1.1 Ενιαίο: πρέπει, όταν η περίπτωση προσφέρεται, να μπορούν να συνδυάζονται πολλοί δείκτες, προκειμένου να παρέχεται συνολική άποψη της πολιτικής της εξεταζόμενης επιχείρησης.

4.2.1.2 Ποικιλία: πρέπει οι δείκτες να λαμβάνουν υπόψη την κοινωνικοοικονομική, νομοθετική, και πολιτισμική πραγματικότητα καθώς και τον τύπο και το μέγεθος της επιχείρησης των διαφόρων γεωγραφικών περιοχών και των διαφόρων επαγγελματικών κλάδων.

4.2.2 Θα ήταν σκόπιμο οι δείκτες να διευκολύνουν τις συγκρίσεις (*benchmark*), τόσο από γεωγραφική όσο και από κλαδική άποψη: μεταξύ των διαφόρων μονάδων της ίδιας επιχείρησης ή του ίδιου ομίλου, μεταξύ των μονάδων του ίδιου κλάδου δραστηριότητας, μεταξύ των μονάδων της ίδιας γεωγραφικής περιοχής.

4.2.3 Θα ήταν χρήσιμο να προβλεφθούν ορισμένοι ειδικοί μηχανισμοί: οι δείκτες δεν μπορεί να είναι ακριβώς οι ίδιοι στη βιομηχανία και στις υπηρεσίες. Με βάση τις ίδιες έννοιες, οι συγκεκριμένοι δείκτες πρέπει να προσαρμόζονται αντιστοίχως για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας και για τους κοινούς προμηθευτές αγαθών και υπηρεσιών· για τις δραστηριότητες οικονομικού και μη οικονομικού χαρακτήρα· για τους πολυεθνικούς ομίλους και για τις ΜΜΕ· ανάλογα με τον κλάδο δραστηριότητας.

4.2.4 Στους μεγάλους κλάδους της βιομηχανίας και των υπηρεσιών, η κλαδική συνοχή απαιτεί τα κλαδικά στοιχεία αναφοράς και οι αντίστοιχοι μηχανισμοί να αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ των κλαδικών ομοσπονδιών σε ευρωπαϊκό ή σε άλλα ενδεδειγμένα επίπεδα εργοδοτών και εργαζομένων. Η αύξηση του αριθμού συμφωνιών-πλαίσιο μεταξύ διεθνών συνδικαλιστικών ομοσπονδιών και πολυεθνικών εταιριών διανοίγει προοπτικές στο πεδίο αυτό. Θα ήταν καλό τα εν λόγω κριτήρια και δείκτες να καταρτιστούν από κοινού από τους εταίρους του κλαδικού κοινωνικού διαλόγου, δίχως να αγνοείται η ενδεχόμενη συμβολή άλλων ενδιαφερομένων μερών.

4.3 Επέκταση του πεδίου χρήσης των μηχανισμών

4.3.1 Οι μηχανισμοί της ΕΚΕ πρόκειται να χρησιμοποιούνται από όλο και περισσότερους φορείς. Ήδη, οι μη χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι, όπως ο κίνδυνος φήμης, ο κίνδυνος συνοχής (κακή κοινωνική ατμόσφαιρα στο εσωτερικό της επιχείρησης), ο κίνδυνος κατάχρησης (διαφθορά, αδικημα χρησιμοποίησης εμπιστευτικών πληροφοριών, απάτη, αθέμιτος ανταγωνισμός, παραποίηση) αποκτούν σημασία. Οι επενδυτές, ιδιαίτερα δε ορισμένοι διαχειριστές ταμείων αποταμίευσης μισθωτών, «δεοντολογικών» κεφαλαίων ή ISR (επενδύσεων που δεν αποφέρουν έσοδα), λαμβάνουν υπόψη αυτούς τους μη χρηματοοικονομικούς κινδύνους, οι οποίοι αναδεικνύονται σε κριτήρια της αγοράς.

4.3.2 Οι πιστώσεις για εξαγωγές που χορηγούν οι τράπεζες, οι ασφαλίσσεις πιστώσεων που χορηγούν ειδικευμένες εταιρίες, θα έπρεπε να λαμβάνουν υπόψη στην διαβάθμισή τους («*rating*»), περισσότερο απ' ό,τι σήμερα, την πολιτική βιώσιμης ανάπτυξης του εκάστοτε κράτους και τη στρατηγική ΕΚΕ των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο εν λόγω κράτος.

4.3.3 Σε περίπτωση που οι πρακτικές ΕΚΕ συνεπάγονται αισθητή μείωση των κινδύνων για μια επιχείρηση, αυτό θα ήταν σκόπιμο να λαμβάνεται υπόψη στα τιμολόγια του τραπεζικού και ασφαλιστικού συστήματος.

4.3.4 Κατά τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων, τις περισσότερες φορές χρησιμοποιείται ο απλός κανόνας του μειοδοτούντος ως προς τις τιμές. Θα ήταν χρήσιμο να συμπεριληφθούν στους κανόνες της πρόσκλησης για υποβολή προσφορών και κριτήρια περισσότερα

ποιοτικά, όπως η πρακτική ΕΚΕ, όπως ακριβώς πρόκειται να πράξει η Ένωση στην κατηγορία ΣΓΠ + στο σύστημα των εμπορικών προτιμήσεων.

4.3.5 Πράγματι, η Ένωση, στις διμερείς συμφωνίες της, ενσωματώνει στις κατευθυντήριες αρχές του ΟΟΣΑ και άλλα στοιχεία αναφοράς, όπως για παράδειγμα στη συμφωνία σύνδεσης ΕΕ-Χιλής, και έχει τη βούληση να συμβάλει στην προώθηση της τήρησης των θεμελιωδών κανόνων στις εμπορικές της σχέσεις με τις νεοεμφανιζόμενες χώρες, όπως τη Βραζιλία, την Ινδία και την Κίνα. Πρέπει να εγγράφει συστηματικά στην ημερήσια διάταξη του διατλαντικού διαλόγου το ζήτημα της σύγκλισης ως προς την ΕΚΕ και να ακολουθήσει την προσέγγιση αυτή στο διάλογο ΕΕ-Καναδά.

4.3.6 Η πιο συχνή χρήση των μηχανισμών προϋποθέτει την ενίσχυση των μηχανισμών του ΟΟΣΑ, και κυρίως της ποιότητας των εθνικών σημείων επαφής όλων των κρατών μελών του ΟΟΣΑ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να ενθαρρύνει άλλες χώρες, που δεν είναι μέλη του ΟΟΣΑ, να υιοθετήσουν τις κατευθυντήριες αρχές του οργανισμού αυτού. Οι δημόσιες αρχές όλων των κρατών μελών του ΟΟΣΑ διαδραματίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο για την αποτελεσματικότητα του συστήματος παρακολούθησης.

4.4 Οικοδόμηση μιας νέας γενιάς μέσων

4.4.1 Οι κατευθυντήριες γραμμές της παγκόσμιας πρωτοβουλίας αναφοράς (Global Reporting Initiative — GRI) είναι ένα αναγνωρισμένο ιδιωτικό σύστημα αναφοράς που επιδέχεται βελτιώσεως. Στα πλαίσια της αναθεώρησης 2005 /2006 οι ευρωπαϊκοί φορείς θα ήταν σκόπιμο να συμμετέχουν ενεργώς στις εργασίες του οργανισμού αυτού, προκειμένου να καταστούν καταλληλότερα στο ευρωπαϊκό πλαίσιο οι μέθοδοι και τα κριτήριά του.

4.4.2. Ο Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης (ISO) αποφάσισε τον Ιούνιο του 2004 να εκπονήσει κατευθυντήριες γραμμές για την κοινωνική ευθύνη (*guidance on social responsibility*). Εντούτοις, οι κατευθυντήριες γραμμές του ISO 26000, σε αντίθεση με τα πρότυπα ISO 9000 (διαχείριση της ποιότητας) και ISO 14000 (περιβαλλοντική διαχείριση), δεν θα αποτελέσουν γενικό πρότυπο συστήματος διαχείρισης και δεν θα μπορούν να πιστοποιούνται. Την προεδρία και τη γραμματεία της ομάδας εργασίας θα αναλάβουν από κοινού μια αναδυόμενη χώρα, η Βραζιλία, και μια από παλιά εκβιομηχανισμένη χώρα, η Σουηδία. Οι εργασίες θα ξεκινήσουν το Μάρτιο του 2005 και προβλέπεται να διαρκέσουν τρία χρόνια και να δημοσιευτεί ο οδηγός στις αρχές του 2008. Η ΕΟΚΕ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην πρωτοβουλία αυτή.

4.4.3. Η ΕΟΚΕ προτείνει τη δημιουργία θυρίδας ενημέρωσης για τις πρακτικές ΕΚΕ των μεγάλων επιχειρήσεων, που θα βασίζονται στα δεδομένα που θα προέρχονται από τις ίδιες τις επιχειρήσεις. Τα φαινόμενα θα προέρχονται από ίδια δήλωση και, στην παρούσα κατάσταση των πραγμάτων, δεν θα επαληθεύονται από τα συμμετέχοντα ενδιαφερόμενα μέρη. Θα ήταν σκόπιμο να πραγματοποιηθεί η εργασία προσεγγίσεως μεταξύ των δηλώσεων των επιχειρήσεων και των αξιολογήσεων των συμμετεχόντων από ένα θεσμικό παρατηρητή. Αυτό το έργο ποιοτικής ανάλυσης θα μπορούσε να ανατεθεί σε έναν οργανισμό όπως το Ίδρυμα του Δουβλίνου. Η ΕΟΚΕ προτείνει να συζητηθεί το θέμα αυτό στο πλαίσιο του προγράμματος εργασίας του Ευρωπαϊκού Κέντρου Παρακολούθησης των Αλλαγών (EMCC).

5. Από την διαχειριστική ώθηση της ΕΚΕ στην εθελοντική δέσμευση των ενδιαφερομένων μερών

5.1 Η διαφάνεια της δράσης

5.1.1 Οι εθελοντικές δεσμεύσεις της επιχείρησης πρέπει να δηλώνονται δημόσια και η αποτελεσματικότητά τους πρέπει να μπορεί πάντοτε να εξακριβωθεί. Για παράδειγμα, μια επιχείρηση που δηλώνει την πρόθεσή της να παρέχει πρόσβαση στην απασχόληση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, οφείλει να δημοσιεύει το ποσοστό προσλήψεων και την προσαρμογή των αντίστοιχων θέσεων εργασίας. Η συγκεκριμένη και όσο το δυνατό πιο πλήρης ενημέρωση επιτρέπει να εξακριβωθεί εάν η επιχείρηση σέβεται τις δεσμεύσεις της. Δεδομένου ότι η ευθύνη μετράται σύμφωνα με τις πράξεις και όχι με τα λόγια, η επιχείρηση πρέπει να είναι διαφανής.

5.2 Διάκριση μεταξύ επικοινωνιακής ενέργειας και προσέγγισης λογοδοσίας

5.2.1 Η λογοδοσία

5.2.1.1 Η λογοδοσία συνίσταται στο να εκτίθεται, σε έγγραφο που δημοσιοποιείται, ο τρόπος κατά τον οποίο η επιχείρηση αντιμετωπίζει την οικονομική, περιβαλλοντική και την κοινωνική επίδραση των δραστηριοτήτων της. Με την ενέργεια αυτή, η επιχείρηση παραδέχεται ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη νομιμοποιούνται να της θέτουν ερωτήματα.

5.2.1.2 Από τις απαρχές των εταιριών κεφαλαίου, το διοικητικό συμβούλιο λογοδοτεί έναντι της γενικής συνέλευσης των μετόχων. Εδώ και εξίσου μεγάλο χρονικό διάστημα, η πληροφόρηση απαιτείται από τις δημόσιες αρχές, τουλάχιστον με στόχο τις φορολογικές και κοινωνικές εισφορές. Σε πολλές από τις ευρωπαϊκές χώρες, εδώ και πολλές δεκαετίες, παρέχεται επίσης επιμέρους πληροφόρηση στους εργαζομένους. Συνεπώς, η καινοτομία συνίσταται στο γεγονός ότι η πληροφόρηση είναι πληρέστερη και απευθύνεται πλέον στο σύνολο των συστατικών φορέων της κοινωνίας των πολιτών.

5.2.1.3 Επομένως, μια σφαιρική λογοδοσία ανταποκρίνεται στα ρητά ή σιωπηρά ερωτήματα των ενδιαφερομένων μερών. Συνιστά εργαλείο διάλογου και ενδέχεται να περιλαμβάνει συστήματα αμφίδρομης διαβούλευσης ή συνεννόησης. Με βάση την λεπτομερή ανάλυση των δεικτών, η ετήσια έκθεση παρουσιάζει τη συνολική επίδοση της επιχείρησης, δηλαδή την ικανότητά της να συνδυάζει τους περιορισμούς που αφορούν τα οικονομικά αποτελέσματα, την κοινωνική αποτελεσματικότητα και την επίδραση επί του περιβάλλοντος. Αναγγέλλει τους στόχους, τις προθεσμίες και τα μέσα που χρησιμοποιούνται. Πρόκειται για μια διαδικασία συνολικής προόδου.

5.2.2 Η επικοινωνία

5.2.2.1 Εντελώς διαφορετική, αλλά εξίσου παρούσα σήμερα στις σχέσεις με το ευρύ κοινό, είναι μια επικοινωνιακή δράση που αποσκοπεί στη διάδοση πληροφοριών που επιδιώκουν να προβάλουν την επιχείρηση, να δημιουργήσουν μια θετική εικόνα της επιχείρησης στο κοινό.

5.2.2.2 Προς το σκοπό αυτόν, η διεύθυνση επικοινωνίας της επιχείρησης επιλέγει να προβάλει τις δεσμεύσεις της και τα αποτελέσματα που επιτυγχάνει από την άποψη των ορθών πρακτικών. Η ανακοίνωση μπορεί να προβαίνει σε συγκρίσεις με άλλες επιχειρήσεις προκειμένου να γνωστοποιεί τα πλεονεκτήματά της και να αξιολογεί την επίτευξη σημάτων ποιότητας. Δεν πρέπει να υποκαθιστά τη λογοδοσία.

5.3 Η ποιότητα της ενημέρωσης

5.3.1 Συμβαίνει συχνά να διαπιστώνονται παρεκτροπές όσον αφορά την ενημέρωση, είτε αυτή είναι χρηματοοικονομική (ψευδής ισολογισμός) είτε μη χρηματοοικονομική (παραπλανητική διαφήμιση). Οι πρακτικές αυτές τιμωρούνται από το νόμο.

5.3.2 Η καλή ποιότητα της ενημέρωσης απαιτεί οργάνωση, που προϋποθέτει τη συμμετοχή της γενικής διεύθυνσης, η οποία αναλαμβάνει π.χ. τα ακόλουθα καθήκοντα: διαμεσολάβηση με τα ενδιαφερόμενα μέρη, εσωτερική καθοδήγηση με τη σύσταση δικτύου ανταποκριτών, συλλογή και διάδοση των ορθών πρακτικών εντός του ομίλου, λογοδοσία, καθώς και τον καθορισμό διαδικασίας εσωτερικής συλλογής στοιχείων που περιλαμβάνει: διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με τη συλλογή, αντιπαράθεση με τους εκπροσώπους των εργαζομένων, ελέγχους της συνεκτικότητας, επικύρωση από την αρμόδια ομάδα.

5.3.3 Πράγματι, τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν είναι τα ίδια ανάλογα με τον κλάδο παραγωγής, τη χώρα, την περιοχή. Πρέπει να καταρτίζεται όσο το δυνατόν πληρέστερος κατάλογος των μερών αυτών. Τόσο πιο αξιόπιστη θα είναι η επιχείρηση έναντι των μέσων ενημέρωσης και της κοινωνίας των πολιτών, όσο περισσότερο θα έχει επιδιώξει και επιτύχει τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών στη χάραξη της στρατηγικής της σχετικά με την ΕΚΕ.

5.3.4 Τα ενδιαφερόμενα μέρη ή/και τρίτοι που χαίρουν εμπιστοσύνης, συμμετέχουν, εάν προκύψει η δυνατότητα, στη διαδικασία συλλογής στοιχείων και κατάρτισης εκθέσεων. Όταν δεν υφίστανται τέτοιοι φορείς, οι κώδικες συμπεριφοράς πρέπει τουλάχιστον να διαθέτουν επιτροπή παρακολούθησης. Όταν δεν υπάρχουν συνδικαλιστικές οργανώσεις, θα έπρεπε να αναγνωρίζονται ως κατάλληλοι εταίροι για την παρακολούθηση αυτήν οι επιτροπές υγιεινής και ασφάλειας στον τόπο εργασίας και οι τοπικές ενώσεις προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Άλλο παράδειγμα: για την ασφάλεια των τροφίμων, θα πρέπει να παρεμβαίνουν τα ερευνητικά ινστιτούτα και οι ενώσεις καταναλωτών. Οι διανομείς αγαθών και οι πάροχοι υπηρεσιών θα πρέπει να επιδιώξουν τη συμμετοχή των εκπροσώπων των καταναλωτών και των χρηστών κατά την κατάσταση της στρατηγικής τους για την αειφόρο ανάπτυξη.

5.4 Ο διάλογος με τα ενδιαφερόμενα μέρη

5.4.1 Η εθελοντική δέσμευση και ο ελεγχόμενος διάλογος με τα ενδιαφερόμενα μέρη είναι αδιάσπαστα συνδεδεμένα. Η εθελοντική δέσμευση δεν είναι παρά ένα μέσον που αποβλέπει σε έναν στόχο, ο οποίος παραμένει η δημιουργία οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής αξίας και επίδοσης. Άρα, η επιχείρηση έχει τη βούληση να «πράξει» και, επομένως, να «γνωστοποιήσει».

5.4.2 Κατά συνέπεια, η επιχείρηση δεσμεύεται εθελοντικά να λαμβάνει υπόψη τις προσδοκίες και τα συμφέροντα των ενδιαφερομένων μερών και να ενισχύει τη διαφάνεια των σχετικών ενεργειών της. Η αποδοχή του διαλόγου με τα ενδιαφερόμενα μέρη προϋποθέτει ότι η επιχείρηση διατηρεί τον έλεγχο εκείνων για τα οποία δεσμεύεται. Λόγω της πληθώρας προσδοκιών και συμφερόντων, η επιχείρηση μπορεί να προβαίνει σε ιεράρχηση, σε συνάρτηση με αντικειμενικά στοιχεία αναφοράς και με την δική της στρατηγική.

5.4.3 Τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη δικαιούνται όλα να εκφράζουν τις προσδοκίες τους, δεν διαθέτουν όλα όμως την ίδια νομιμότητα. Έτσι, μπορεί να λεχθεί ότι τα εσωτερικά ενδιαφερόμενα μέρη διαθέτουν συχνά μεγαλύτερη νομιμότητα από εκείνη των πιο μακρινών ενδιαφερομένων μερών. Και όλα τα θεμιτά αιτήματα δεν μπορούν να λαμβάνονται υπόψη από την επιχείρηση, τα μέσα της οποίας είναι περιορισμένα. Η διαιτησία μεταξύ των διαφόρων αιτημάτων μπορεί να γίνεται με διαπραγμάτευση και διαβούλευση, εξαρτάται όμως τελικά από την απόφαση της επιχείρησης.

5.4.4 Ο διάλογος αυτός είναι ιδιαίτερα σημαντικός για τα ενδιαφερόμενα μέρη που συμμετέχουν στην αλυσίδα της προστιθέμενης αξίας. Ο εντολέας οφείλει να βοηθά τους προμηθευτές και τις εργολήπτριες επιχειρήσεις με τις οποίες συνεργάζεται προκειμένου να βελτιώνουν τις κοινωνικά υπεύθυνες πρακτικές τους. Πρέπει να αποφεύγεται να επιβάλλονται στους εταίρους παράδοξες απαιτήσεις, όπως για παράδειγμα εάν τους επιβάλλονται υψηλά κοινωνικά πρότυπα με ανεπαρκείς τιμές αγοράς. Αντίθετα, οι

εντολείς πρέπει να υποστηρίζουν τις εργολήπτριες επιχειρήσεις στη διαδικασία προόδου.

5.4.5 Η στρατηγική της εθελοντικής επιχείρησης απαιτεί κοινωνικό διάλογο σχετικά με την ΕΚΕ. Η ενεργός συμμετοχή των εκπροσώπων των εργαζομένων της επιχείρησης αφορά τρεις φάσεις: οικόδομηση της ειδικής στρατηγικής της επιχείρησης με συνυπολογισμό των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης, διαμόρφωση των κατάλληλων μέσων για την τήρηση της στρατηγικής αυτής και ανεξάρτητος έλεγχος της πραγματικής εφαρμογής των μέτρων σε όλα τα επίπεδα της επιχείρησης.

5.4.6 Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η εθελοντική ή/και βάσει διαπραγματεύσεων αντιμετώπιση των προκλήσεων της ΕΚΕ σε όλες τις πολυεθνικές που διαθέτουν ευρωπαϊκή επιτροπή επιχείρησης αποτελεί αποφασιστικό στάδιο. Επιπλέον, παρέχει τη δυνατότητα να συμμετάσχουν και τα νέα κράτη μέλη στη δυναμική αυτήν. Οι ευρωπαϊκές επιτροπές επιχείρησης θα έπρεπε να διαδραματίσουν ένα ρόλο στην ενσωμάτωση της ΕΚΕ στην πολιτική της επιχείρησης. Συνιστούν το κατ' εσχόλην βήμα των εσωτερικών ενδιαφερομένων μερών, παρότι βέβαια μια συνεκτική πολιτική ΕΚΕ οφείλει να λαμβάνει υπόψη και τα εξωτερικά ενδιαφερόμενα μέρη, και ειδικότερα το σύνολο της κοινότητας εργαζομένων (προσωρινοί εργαζόμενοι, υπάλληλοι των εργοληπτριών επιχειρήσεων που εργάζονται στην επιχείρηση, τεχνίτες ή άλλοι ανεξάρτητοι επαγγελματίες που εργάζονται για την επιχείρηση) και όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μέρος από το σύνολο της αλυσίδας της προστιθέμενης αξίας (εργολήπτριες επιχειρήσεις, προμηθευτές).

Βρυξέλλες, 8 Ιουνίου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πράσινη Βίβλος — Για μια κοινοτική προσέγγιση της διαχείρισης της οικονομικής μετανάστευσης»

(COM(2004) 811 τελικό)

(2005/C 286/05)

Στις 11 Ιανουαρίου 2005 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε την ακόλουθη ανακοίνωση προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: «Πράσινη Βίβλος — Για μια κοινοτική προσέγγιση της διαχείρισης της οικονομικής μετανάστευσης».

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις και δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ για το θέμα αυτό, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 24 Μαΐου 2005 με εισηγητή τον κ. **PARIZA CASTAÑOS**.

Κατά την 418^η σύνοδο ολομέλειας της 8^{ης} και 9^{ης} Ιουνίου 2005 (συνεδρίαση της 9^{ης} Ιουνίου 2005) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 137 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1 Έχουν περάσει τα πρώτα πέντε έτη από τη στιγμή που το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε προώθησε την εντολή της Συνθήκης του Άμστερνταμ και ωστόσο δεν έχουν επιτευχθεί οι προβλεπόμενοι στόχοι: να διαθέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση μια κοινή πολιτική μετανάστευσης και ασύλου. Έχει συντελεστεί κάποια πρόοδος, η Επιτροπή έχει καταρτίσει πολυάριθμες πολιτικές και νομοθετικές προτάσεις, ωστόσο αυτές δεν έχουν ληφθεί δεόντως υπόψη από το Συμβούλιο. Η ΕΟΚΕ συνεργάστηκε με την επιτροπή και κατήρτισε πολυάριθμες γνωμοδοτήσεις προκειμένου η Ένωση να διαθέτει μια αυθεντική κοινή πολιτική και εναρμονισμένη νομοθεσία στα θέματα της μετανάστευσης.

1.2 Σήμερα βρισκόμαστε σε ένα νέο πλαίσιο, το Πρόγραμμα της Χάγης, που εγκρίθηκε το Νοέμβριο του 2004, με το οποίο θεσπίζεται μια νέα δέσμευση προώθησης των πολιτικών μετανάστευσης και ασύλου τα επόμενα χρόνια. Το πρόγραμμα αυτό, από την άλλη πλευρά, εντάσσεται στην προοπτική της Συνταγματικής Συνθήκης που ενισχύει την εντολή προκειμένου στο μέλλον να διαθέτουν οι ευρωπαίοι μια κοινή πολιτική μετανάστευσης⁽¹⁾.

1.3 Το Πράσινο Βιβλίο που παρουσίασε η Επιτροπή αναφέρεται στο κεντρικό ζήτημα της μεταναστευτικής πολιτικής: τις συνθήκες εισόδου των οικονομικών μεταναστών και τον τρόπο διαχείρισης των μεταναστευτικών αυτών ρευμάτων. Η νομοθεσία εισδοχής αποτελεί τον κεντρικό πυρήνα της μεταναστευτικής πολιτικής, και σήμερα διαθέτουμε μόνο εθνικές νομοθεσίες οι οποίες επιπλέον διαφέρουν σημαντικά και οι οποίες στις περισσότερες περιπτώσεις είναι περιοριστικές.

1.4 Έχουν περάσει περισσότερα από τρία χρόνια από τότε που η Επιτροπή κατήρτισε πρόταση οδηγίας «για τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τη μισθωτή απασχόληση και την άσκηση ανεξάρτητων οικονομικών δραστηριοτήτων»⁽²⁾. Η ΕΟΚΕ και το Κοινοβούλιο κατήρτισαν θετικές γνωμοδοτήσεις.⁽³⁾ Ωστόσο, η πρόταση αυτή δεν ξεπέρασε

την πρώτη ανάγνωση στο Συμβούλιο. Από τότε ορισμένα κράτη έχουν θεσπίσει νέες νομοθεσίες σχετικά με την οικονομική μετανάστευση και τα ζητήματα που σχετίζονται με τη μετανάστευση έχουν συμπεριληφθεί στα «θερμά» ζητήματα των πολιτικών συζητήσεων.

1.5 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης του Ιουνίου 2003 τόνισε «την ανάγκη να διερευνηθούν νομικά μέσα για τους υπηκόους τρίτων χωρών προκειμένου να μεταναστεύουν στην Ένωση, λαμβάνοντας υπόψη τις ικανότητες υποδοχής των κρατών μελών⁽⁴⁾». Η ΕΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της⁽⁵⁾ «Μετανάστευση, ένταξη και απασχόληση» τόνισε επίσης την επείγουσα ανάγκη να αποκτήσει η ΕΕ ενεργό πολιτική για την οικονομική μετανάστευση και εναρμονισμένη νομοθεσία. Η δημογραφική εξέλιξη στην Ένωση⁽⁶⁾ καθώς και η στρατηγική της Λισσαβώνας καθιστούν σαφές ότι είναι αναγκαίο να διαθέτει η Ευρώπη δραστήριες πολιτικές για την εισδοχή οικονομικών μεταναστών τόσο για πολύ ειδικευμένους εργαζομένους όσο και για εργαζομένους με λιγότερα προσόντα. Μολονότι κάθε χώρα έχει τις δικές της ανάγκες και χαρακτηριστικά, το άνοιγμα αγορών για την οικονομική μετανάστευση αποτελεί κοινό χαρακτηριστικό όλων των κρατών μελών.

1.6 Από την άλλη πλευρά, θα πρέπει να ληφθεί επίσης υπόψη το γεγονός ότι οι πολίτες των νέων κρατών μελών έχουν προσωρινά περιορισμένο δικαίωμα ελεύθερης διαμονής και εργασίας πράγμα που αποτελεί αρνητικό φαινόμενο. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί ο περιορισμός αυτός να ξεπεραστεί το συντομότερο δυνατό. Στη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου τα νέα κράτη μέλη πρέπει να έχουν το δικαίωμα της προτίμησης.

1.7 Η ΕΟΚΕ παρατηρεί με ανησυχία τις πολιτικές δυσκολίες που υφίστανται σε σχέση με τη μεταναστευτική πολιτική, όπως επίσης την αρνητική αντίδραση τμημάτων της κοινής γνώμης και των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Οι πολιτικοί ηγέτες και όσοι επηρεάζουν την κοινή γνώμη πρέπει να πάψουν να χρησιμοποιούν μία γλώσσα ρατσισμού και ξενοφοβίας στις συζητήσεις και να δρουν με τη δέουσα ευθύνη και πολιτική παιδαγωγική.

⁽¹⁾ Άρθρο III-267

⁽²⁾ COM(2001) 386 τελικό

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ στην ΕΕ C 80 της 3.4.2002 (εισηγητής: ο κ. PARIZA CASTAÑOS) και τη γνωμοδότηση του ΕΚ στην ΕΕ C 43E της 19/02/2004 (εισηγήτρια: η κα Ana TERRON i CUSI).

⁽⁴⁾ Σημείο 30 των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

⁽⁵⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ στην ΕΕ C 80 της 30/03/2004 (εισηγητής: ο κ. PARIZA CASTAÑOS).

⁽⁶⁾ Βλ ανακοίνωση της Επιτροπής COM(2005) 94 τελικό της 16.3.2005 για τη δημογραφική εξέλιξη.

1.8 Απαιτείται μεγάλη προσπάθεια εκ μέρους όλων προκειμένου η συζήτηση για το Πράσινο Βιβλίο να αναπτυχθεί με τρόπο που θα παραμερίσει τις πολυάριθμες προκαταλήψεις και φόβους που προκαλεί σήμερα η εργατική μετανάστευση. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να συμβάλει στη συζήτηση με αυστηρότητα και ορθολογισμό.

2 Παρατηρήσεις για τα ζητήματα που τίθενται στην Πράσινη Βίβλο

2.1 Ποιος είναι ο βαθμός εναρμόνισης στον οποίο θα πρέπει να αποβλέπει η ΕΕ;

- Σε ποια έκταση πρέπει να αναπτυχθεί ευρωπαϊκή πολιτική όσον αφορά τη μετανάστευση εργατικού δυναμικού και ποιο πρέπει να είναι το επίπεδο της κοινοτικής παρέμβασης στο συγκεκριμένο ζήτημα;
- Μια ευρωπαϊκή νομοθεσία για τη μετανάστευση θα πρέπει να έχει σαν στόχο τη θέσπιση ενός συνολικού νομικού πλαισίου που να καλύπτει σχεδόν όλους τους υπηκόους τρίτων χωρών που εισέρχονται στην ΕΕ ή θα πρέπει να επικεντρωθεί σε ειδικές ομάδες μεταναστών;
- Σε περίπτωση επιλογής της τομεακής νομοθετικής προσέγγισης, ποιες ομάδες μεταναστών πρέπει να θεωρηθούν ως προτεραιότητα και γιατί;
- Πιστεύετε ότι πρέπει να διερευνηθούν και άλλες προσεγγίσεις, όπως μία συνοπτική ευρωπαϊκή διαδικασία; Μπορείτε να προτείνετε άλλες λύσεις;

2.1.1 Η ΕΟΚΕ δηλώνει ότι είναι **όντως** απαραίτητο να ρυθμιστεί η εισδοχή των οικονομικών μεταναστών στο επίπεδο της ΕΕ, πράγμα για το οποίο είναι απαραίτητο να επιτευχθεί υψηλός βαθμός νομοθετικής εναρμόνισης, όπως προβλέπει το σχέδιο Συνταγματικής Συνθήκης. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη ζητήσει σε παλαιότερες γνωμοδοτήσεις της ⁽⁷⁾ να αποκτήσει σύντομα η ΕΕ κοινή πολιτική μετανάστευσης και εναρμονισμένη νομοθεσία. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη πρέπει να αποκτήσουν ανοικτή νομοθεσία, η οποία να επιτρέπει την μετανάστευση για εργασιακούς λόγους μέσω νόμιμων και διαφανών διαύλων, τόσο για τους εργαζομένους με υψηλή ειδίκευση όσο και για τις λιγότερο ειδικευμένες εργασίες.

2.1.2 Η Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος ορίζει τα όρια της κοινής νομοθεσίας για τη μετανάστευση: «Το δικαίωμα των κρατών μελών να καθορίζουν τον όγκο των εισερχόμενων υπηκόων τρίτων χωρών, προερχομένων από τρίτες χώρες, στο έδαφός τους με σκοπό την αναζήτηση μισθωτής ή μη μισθωτής εργασίας» ⁽⁸⁾. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα όρια αυτά δεν αποτελούν εμπόδιο προκειμένου η Ένωση να πετύχει υψηλό βαθμό νομοθετικής εναρμόνισης για την εισδοχή οικονομικών μεταναστών, που μπορεί ενδεχομένως να επιτευχθεί προοδευτικά, επιτρέποντας στα κράτη μέλη περιόδους προσαρμογής.

⁽⁷⁾ Γνωμοδότηση σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής για την κοινοτική πολιτική μετανάστευσης, ΕΕ C 260 της 17.9.2001 (εισηγητής: ο κ. PARIZA CASTANOS) και γνωμοδότηση σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής για μια κοινή πολιτική κατά της παράνομης μετανάστευσης, ΕΕ C 149 της 21.6.2002 (εισηγητής: ο κ. PARIZA CASTANOS).

⁽⁸⁾ Άρθρο III-267. 5.

2.1.3 Σε συμφωνία με την πρόταση της Επιτροπής η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι καλύτερο να θεσπιστεί ένα συνολικό (οριζόντιο) νομοθετικό πλαίσιο παρά τομεακές νομοθετικές προτάσεις. Η νομοθετική πρόταση που είχε υποβληθεί από την Επιτροπή υποστηρίχθηκε από την ΕΟΚΕ και περιελάμβανε τις συνθήκες εισόδου και διαμονής των μεταναστών που ασκούν μισθωτή εργασία, αυτοαπασχόληση ή άλλες δραστηριότητες για περίοδο μεγαλύτερη των τριών μηνών στην επικράτεια ενός κράτους μέλους. Επιπλέον μπορούν να καταρτιστούν ειδικοί κανόνες για ειδικές συνθήκες όπως είναι οι εποχιακοί εργαζόμενοι, οι εργαζόμενοι που διακινούνται στα πλαίσια μιας επιχείρησης, οι παροχείς υπηρεσιών, κ.λπ.

2.1.4 Εάν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιλέξει μια τομεακή προσέγγιση (υψηλά ειδικευμένοι μετανάστες) αυτό θα έχει χαρακτήρα διακρίσεων. Αυτή η επιλογή μπορεί να είναι πιο εύκολη για το Συμβούλιο, ωστόσο απομακρύνεται από τις διατάξεις της Συνταγματικής Συνθήκης.

2.1.5 Από την άλλη πλευρά είναι σκόπιμο να υπενθυμίσουμε ότι οι περισσότερες εθνικές νομοθεσίες απαγορεύουν την οικονομική μετανάστευση εργαζομένων υψηλής και χαμηλής ειδίκευσης, ωστόσο αυξάνεται η αθέμιτη μετανάστευση, η άτυπη οικονομία και η μη δηλωμένη εργασία ⁽⁹⁾. Όπως η ΕΟΚΕ υπογράμμισε στη γνωμοδότηση της ⁽¹⁰⁾, σε ορισμένα κράτη μέλη υπάρχει καθαρή σχέση μεταξύ της έλλειψης νομικών διαύλων για την οικονομική ανάπτυξη και της αύξησης της αθέμιτης μετανάστευσης.

2.2 Προτίμηση χορηγούμενη στην εθνική αγορά εργασίας

- Πώς μπορούμε να εξασφαλίσουμε ότι εφαρμόζεται με αποτελεσματικό τρόπο η αρχή της «κοινοτικής προτίμησης»;
- Ο ισχύων ορισμός της κοινοτικής προτίμησης είναι ακόμα επίκαιρος; Εάν όχι, πώς πρέπει να τροποποιηθεί;
- Σε ποιες άλλες κατηγορίες οικονομικών μεταναστών (εκτός από τα μέλη του βασικού προσωπικού που μεταφέρονται στο εσωτερικό της ίδιας επιχείρησης) θα μπορούσε να μην ισχύει η λογική της κοινοτικής προτίμησης;
- Εκτός από τους κατοίκους μακράς διάρκειας, σε ποιες κατηγορίες υπηκόων τρίτων χωρών — εφόσον υπάρχουν — πρέπει να χορηγηθεί προτίμηση έναντι νεοαφιχθέντων εργαζομένων υπηκόων τρίτων χωρών;
- Θα πρέπει να χορηγηθεί δικαίωμα προτεραιότητας — που να υπόκειται σε συγκεκριμένες προϋποθέσεις — στους υπηκόους τρίτων χωρών που έχουν προσωρινά εγκαταλείψει την ΕΕ αφού έχουν εργαστεί εκεί για δεδομένη περίοδο;

⁽⁹⁾ SOC/172 «Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στην πρόληψη της λαθραίας απασχόλησης», που υιοθετήθηκε κατά τη σύνοδο ολομέλειας που πραγματοποιήθηκε στις 6 & 07/04/2005 (εισηγητής: κ. HAHN).

⁽¹⁰⁾ Γνωμοδότηση για την ανακοίνωση της Επιτροπής «Μελέτη για τις σχέσεις μεταξύ νόμιμης και παράνομης μετανάστευσης» (COM(2004) 412 τελικό), που υιοθετήθηκε κατά τη σύνοδο ολομέλειας που πραγματοποιήθηκε στις 15/12/2004 (εισηγητής: κ. PARIZA CASTANOS).

- Η διευκόλυνση της κινητικότητας των εργαζομένων υπηκόων τρίτων χωρών από το ένα κράτος μέλος στο άλλο θα είναι επωφελής για την οικονομία της ΕΕ και τις εθνικές αγορές εργασίας; Πώς αυτό μπορεί να εφαρμοστεί πρακτικά με αποτελεσματικό τρόπο; Με ποιους περιορισμούς/διευκολύνσεις;
- Πώς οι Ευρωπαϊκές Δημόσιες Υπηρεσίες Απασχόλησης (PES) και το EURES για την κινητικότητα στην εργασία μπορούν να συμβάλλουν στο να διευκολύνουν τη μετανάστευση εργατικού δυναμικού από τρίτες χώρες;

2.2.1 Οι οδηγίες κατά των διακρίσεων στην αγορά εργασίας θα πρέπει να γίνουν σεβαστές από τη νέα ευρωπαϊκή νομοθεσία για τη μετανάστευση.

2.2.2 Η αρχή της «κοινοτικής προτίμησης» θα πρέπει να συμπεριλάβει όλα τα άτομα που αποτελούν τμήμα της αγοράς εργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όχι μόνο τους εθνικούς ή κοινοτικούς εργαζομένους⁽¹⁾. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η αρχή της κοινοτικής προτίμησης θα πρέπει να επεκταθεί:

- στους υπηκόους των κρατών μελών
- στους υπηκόους τρίτων χωρών που διαθέτουν καθεστώς κατοίκου μακράς διάρκειας⁽²⁾
- στους υπηκόους τρίτων χωρών που διαθέτουν νόμιμη άδεια παραμονής και εργασίας σε ένα κράτος μέλος⁽³⁾.
- στους υπηκόους τρίτων χωρών που εργάστηκαν ή διέμειναν νομίμως στην ΕΕ (έστω και αν προσωρινά διαμένουν στη χώρα προέλευσης).

2.2.3 Η προέλευση της κινητικότητας των μεταναστών μεταξύ της χώρας προέλευσης και της χώρας υποδοχής είναι θετική για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας προέλευσης, ενώ ταυτόχρονα θα αποφευχθεί η περίπτωση να βρεθούν ορισμένοι μετανάστες σε κατάσταση παρανομίας· για το λόγο αυτό η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι σε περίπτωση που θεσπιζόταν και εφαρμοζόταν το δικαίωμα προτίμησης για ένα μεταναστευτικό σχέδιο, αυτό θα έπρεπε να καλύπτει τους υπηκόους τρίτων χωρών που προσωρινά έφυγαν από την ΕΕ αφού εργάστηκαν εκεί κατά τη διάρκεια καθορισμένης περιόδου.

2.2.4 Σε όλες τις ενημερωτικές εκδόσεις που αναλύονται τα προβλήματα της αγοράς εργασίας στην Ευρώπη, τονίζεται η περιορισμένη κινητικότητα των εργαζομένων. Η ενίσχυση της κινητικότητας είναι ένας από τους στόχους της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση. Χωρίς αμφιβολία οι μετανάστες μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στη βελτίωση της κινητικότητας μεταξύ των αγορών εργασίας στην Ευρώπη. Από τη στιγμή που θα επιτευχθεί υψηλός βαθμός εναρμόνισης της νομοθεσίας για τη μετανάστευση θα καταστούν πιο εύκολες η κινητικότητα και η κοινή διαχείριση των μεταναστευτικών ροών.

⁽¹⁾ Ψήφισμα του Συμβουλίου της 20ής Ιουνίου 1994.

⁽²⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών μακράς διάρκειας, ΕΕ C 36 της 08/02/2002 (εισηγητής: κ. PARIZA CASTANOS).

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τη μισθωτή απασχόληση», ΕΕ C 80 της 03/04/2002 (εισηγητής: κ. PARIZA CASTANOS).

2.2.5 Το δίκτυο EURES συντονίζει τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης των κρατών μελών με στόχο να καλυφθούν οι υπάρχουσες θέσεις εργασίας με την κινητικότητα μεταξύ των ευρωπαϊκών εργαζομένων. Το δίκτυο EURES αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την ικανοποιητική διαχείριση της κοινοτικής αγοράς εργασίας και για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Για να μπορεί να χρησιμοποιηθεί στη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, το δίκτυο EURES θα πρέπει να συνδέσει τις προσφορές και τις ζητήσεις απασχόλησης στα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανοντας στο σύστημα επίσης τους μετανάστες εργαζομένους, που γενικώς είναι άτομα με μεγαλύτερη διαθεσιμότητα στην κινητικότητα.

2.2.6 Το δίκτυο EURES μπορεί επίσης να διαδραματίσει στο μέλλον σημαντικό ρόλο ενίσχυσης στη διαχείριση της νέας μετανάστευσης στις προξενικές αρχές των κρατών μελών στις χώρες προέλευσης. Μπορεί να θεσπισθεί ένα σύστημα μέσω του οποίου εάν σε διάστημα 30 ή 60 ημερών μία προσφορά εργασίας δεν έχει καλυφθεί στην κοινοτική αγορά εργασίας, προσφέρεται στους υποψηφίους από τη χώρα προέλευσης μέσω των προξενικών αρχών, οι οποίες θα πρέπει να διαθέτουν ειδικευμένους υπαλλήλους στα θέματα της αγοράς εργασίας και της εργασιακής μετανάστευσης. Επίσης οι αντιπροσωπείες της ΕΕ μπορούν να ενημερώνουν τους ενδιαφερόμενους για τις ευκαιρίες που υπάρχουν στο δίκτυο EURES.

2.3 Συστήματα εισδοχής

- Η εισδοχή υπηκόων τρίτων χωρών στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας θα πρέπει να εξαρτάται μόνο από συγκεκριμένη κενή θέση εργασίας ή θα πρέπει εξίσου να υπάρχει η δυνατότητα για τα κράτη μέλη να δέχονται υπηκόους τρίτων χωρών χωρίς μια τέτοια προϋπόθεση;
- Ποια διαδικασία πρέπει να εφαρμόζεται στους οικονομικούς μετανάστες οι οποίοι δεν εισέρχονται στην αγορά εργασίας;

2.3.1 Η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή⁽⁴⁾ της σχετικά με την πρόταση οδηγίας για την εισδοχή είχε ήδη επισημάνει ότι θα πρέπει να υφίστανται δύο συστήματα για τη νόμιμη εισδοχή των μεταναστών.

2.3.2 Ένα υψηλό ποσοστό οικονομικής μετανάστευσης μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω της δυνατότητας που προσφέρει η γνωστοποίηση της προσφοράς εργασίας στο μετανάστη όταν αυτός βρίσκεται ακόμη στη χώρα προέλευσης. Είναι το πιο κατάλληλο σύστημα για τους ειδικευμένους και τους εποχιακούς εργαζομένους. Είναι το σύστημα που χρησιμοποιούν οι μεγάλες επιχειρήσεις και οι μεγάλες ενώσεις που έχουν δυνατότητα πρόσληψης εργαζομένων στις χώρες προέλευσης.

⁽⁴⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τη μισθωτή απασχόληση», ΕΕ C 80 της 03/04/2002 (εισηγητής: κ. PARIZA CASTANOS).

2.3.3 Ωστόσο, ένα τμήμα της αγοράς εργασίας που καλύπτεται από το μεταναστευτικό πληθυσμό σχετίζεται με τις μικρές επιχειρήσεις, τη βιοτεχνία, τις οικιακές υπηρεσίες και τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων. Στις περιπτώσεις αυτές είναι αδύνατο ο εργοδότης και ο μετανάστης εργαζόμενος να γνωρίζονται εκ των προτέρων. Σε ορισμένες χώρες, οι εργασίες αυτές πραγματοποιούνται μέσω της αθέμιτης οικονομίας και της παράνομης μετανάστευσης. Στην προαναφερθείσα γνωμοδότηση η ΕΟΚΕ⁽¹³⁾ πρότεινε ήδη στην κοινοτική νομοθεσία για τη νόμιμη εισδοχή μεταναστών να περιληφθεί επίσης άδεια προσωρινής διαμονής για αναζήτηση εργασίας, διάρκειας 6 μηνών, που κάθε κράτος μέλος διαχειρίζεται σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους.

- Πιστεύετε ότι ο έλεγχος οικονομικών αναγκών αποτελεί βιώσιμο σύστημα; Πρέπει να εφαρμόζεται με ευέλικτο τρόπο, λαμβάνοντας για παράδειγμα υπόψη περιφερειακά και τομεακά χαρακτηριστικά ή το μέγεθος της συγκεκριμένης εταιρίας;
- Θα πρέπει να υπάρχει μια ελάχιστη περίοδος κατά τη διάρκεια της οποίας μια θέση απασχόλησης θα πρέπει να δημοσιεύεται πριν ένας υποψήφιος υπήκοος τρίτης χώρας να μπορεί να ληφθεί υπόψη για τη θέση;
- Με ποιον άλλο τρόπο θα μπορούσε να αποδειχθεί αποτελεσματικά ότι υπάρχει ανάγκη εργαζομένων υπηκόων τρίτων χωρών;
- Ο έλεγχος οικονομικών αναγκών θα πρέπει να επαναλαμβάνεται μετά τη λήξη της άδειας εργασίας, εάν η σύμβαση εργασίας — για την οποία ο εργαζόμενος υπήκοος τρίτης χώρας έχει γίνει δεκτός — έχει/ πρέπει να ανανεωθεί;

2.3.4 Η απόδειξη της οικονομικής αναγκαιότητας ή της κάλυψης ειδικής απασχόλησης, αποτελούν αναγκαία αναφορά για τη διαχείριση της νέας μετανάστευσης. Το σύστημα αυτό θα επιτρέψει την προσφορά της απασχόλησης στο μετανάστη στη χώρα προέλευσης με τρόπο ώστε ένα μεγάλο τμήμα της μετανάστευσης να διοχετευθεί μέσω αυτής της διαδικασίας.

2.3.5 Το σύστημα αυτό απαιτεί να λειτουργεί ικανοποιητικά το δίκτυο EURES και να διαθέτουν οι προξενικές αρχές ειδικευμένους υπαλλήλους. Η περίοδος που η ανακοίνωση για κάλυψη θέσεως στο σύνολο της ΕΕ προσφέρεται στους νέους μετανάστες πρέπει να είναι σύντομη: ένας ή δύο μήνες. Εάν το σύστημα παραταθεί περισσότερο, ο εργοδότης μπορεί να θεωρήσει ότι πρόκειται για μη αποτελεσματικό σύστημα.

2.3.6 Είναι πάντοτε σκόπιμο η διαχείριση των συστημάτων αυτών να γίνεται ευέλικτα δεδομένου ότι οι ευρωπαϊκές αγορές εργασίας διαθέτουν περιορισμένη κινητικότητα. Η κινητικότητα είναι υψηλότερη για τις πιο ειδικευμένες εργασίες με μεγαλύτερες απολαβές. Ωστόσο, στις περισσότερες περιπτώσεις των θέσεων εργασίας η κινητικότητα είναι περιορισμένη, ακόμη και στο εσωτερικό της ίδιας χώρας. Για πολλές οικονομικές δραστηριότητες και για πολλά επαγγέλματα η πραγματικότητα υποδεικνύει ότι η αγορά εργασίας είναι αρκετά κατακερματισμένη και ότι υφίστανται πολλές και διαφορετικές αγορές εργασίας.

⁽¹³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τη μισθωτή απασχόληση», ΕΕ C 80 της 03/04/2002 (εισηγητής: κ. PARIZA CASTANOS).

2.3.7 Όταν λήξει η άδεια εργασίας βάσει της οποίας είχε εισέλθει νομίμως ο μετανάστης, εάν η σύμβαση εργασίας ανανεωθεί, δεν πρέπει να ζητηθεί εκ νέου η απόδειξη της οικονομικής αναγκαιότητας. Εάν είχε καταχωρηθεί στις δημόσιες υπηρεσίες εξεύρεσης εργασίας ως άτομο που αναζητεί εργασία, δεν ισχύει η απαίτηση οικονομικής αναγκαιότητας.

- Ποια εναλλακτικά προαιρετικά συστήματα θα μπορούσαν να προβλεφθούν;
- Ένα σύστημα επιλογής θα μπορούσε να αποτελέσει το γενικό κανόνα σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την εισδοχή οικονομικών μεταναστών στην αγορά εργασίας και ποια θα πρέπει να είναι τα σχετικά κριτήρια;
- Πώς θα μπορούσε να δοθεί στους εργοδότες εναλλακτική πρόσβαση στα βιογραφικά των υποψηφίων όλης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πώς το EURES θα μπορούσε να βελτιωθεί στο συγκεκριμένο πλαίσιο;
- Θα πρέπει να προβλεφθεί η δυνατότητα χορήγησης «αδειας αιτούντων απασχόληση»;

2.3.8 Οι αρχές των κρατών μελών, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους μπορούν να θεωρήσουν ότι για ορισμένα επαγγέλματα, για ορισμένους τομείς ή για ορισμένες περιφέρειες είναι αναγκαίο να ανοιχθεί η αγορά εργασίας στη μετανάστευση χωρίς εφαρμογή της απόδειξης της οικονομικής αναγκαιότητας. Γι' αυτά τα ευέλικτα συστήματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν διάφορες διαδικασίες: η προσωρινή άδεια αναζήτησης εργασίας, οι πράσινες κάρτες, ή τα ποσοστά εάν αυτό έχει θεσπιστεί στις συμφωνίες με τρίτες χώρες.

2.3.9 Οι μετανάστες που έχουν εισέλθει με άδεια αναζήτησης εργασίας διαθέτουν συγκεκριμένη περίοδο για την αναζήτηση απασχόλησης. Η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει εξάμηνη περίοδο, ενώ το βρετανικό σύστημα χορηγεί ετήσια περίοδο. Τα άτομα αυτά θα πρέπει να διαθέτουν ιατρική ασφάλεια καθώς και επαρκείς οικονομικούς πόρους.

2.3.10 Για την οικοδόμηση ενός γρήγορου και ευέλικτου συστήματος στην ΕΕ για μία επιταχυνόμενη εισδοχή οικονομικών μεταναστών, μπορεί να χρησιμοποιηθεί δελτίο στο οποίο οι αιτούντες ενημερώνουν για διάφορα θέματα όπως είναι: έτη επαγγελματικής εμπειρίας, επίπεδο κατάρτισης, γλωσσικές γνώσεις, μέλη οικογένειας στην ΕΕ, και άλλα. Κάθε κράτος μπορεί να χρησιμοποιεί αυτό το σύστημα σε συνάρτηση με τις ανάγκες του. Μέσω του δικτύου EURES οι εργοδότες μπορούν να συμβουλευονται τα βιογραφικά όσων έχουν υποβάλει αίτηση. Τα κριτήρια εισδοχής θα πρέπει να βασίζονται στα εν λόγω κριτήρια, αποφεύγοντας έτσι οποιοδήποτε τύπο διακρίσεων.

2.3.11 Η εισδοχή των μεταναστών με προσωρινή άδεια αναζήτησης απασχόλησης αποτελεί απόφαση των κρατών μελών σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους. Οι δημόσιες υπηρεσίες εξεύρεσης εργασίας θα συνεργάζονται με όσους αναζητούν απασχόληση.

2.4 Διαδικασίες εισδοχής για τους ανεξάρτητους εργαζομένους

- Η ΕΕ θα πρέπει να διαθέτει κοινούς κανόνες για την εισδοχή των ανεξάρτητων εργαζομένων υπηκόων τρίτων χωρών; Εάν ναι, υπό ποιες προϋποθέσεις;
- Θα μπορούσαν να προβλεφθούν πιο ευέλικτες διαδικασίες για τους ανεξάρτητους εργαζομένους που επιθυμούν να εισέλθουν στην ΕΕ για διάστημα μικρότερο του ενός έτους για να εκπληρώσουν ειδική σύμβαση που έχουν συνάψει με ευρωπαϊό πελάτη; Σε περίπτωση κατάφασης, ποιες είναι αυτές;

2.4.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το ότι η ΕΕ θα πρέπει να διαθέτει κοινή νομοθεσία με υψηλό βαθμό εναρμόνισης σχετικά με την εισδοχή υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό την αυτοαπασχόληση. Στη γνωμοδότηση ⁽¹⁶⁾ σχετικά με την οδηγία εισδοχής, η ΕΟΚΕ έχει ήδη αποφανθεί θετικά και προέβη σε ορισμένες προτάσεις βελτίωσης.

2.4.2 Θα πρέπει ενδεχομένως να καταρτισθεί ειδικός νόμος ή διαφορετικά στην ίδια οδηγία θα πρέπει να συμπεριληφθούν οι εργαζόμενοι με καθεστώς αυτοαπασχόλησης και οι εργαζόμενοι για λογαριασμό τρίτου, όπως πρότεινε η Επιτροπή.

2.5 Αιτήσεις για την έκδοση άδειας/αδειών διαμονής και εργασίας

- Θα πρέπει να υπάρχει συνδυασμένη «άδεια εργασίας-διαμονής» σε ευρωπαϊκό επίπεδο; Ποια είναι τα προτερήματα/μειονεκτήματα;
- Μήπως θα πρέπει να προταθεί μια ενιαία αίτηση (για την άδεια διαμονής και εργασίας);
- Υπάρχουν άλλες εναλλακτικές λύσεις;

2.5.1 Όσον αφορά τη σχέση μεταξύ άδειας παραμονής και άδειας εργασίας υπάρχουν σημαντικές διαφορές στις νομοθεσίες των κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι αναγκαίο να υπάρξει εναρμονισμένη νομοθεσία στην ΕΕ. Η αρμόδια αρχή για την έκδοση των αδειών θα είναι τα κράτη μέλη. Η άδεια που παρέχεται από ένα κράτος θα πρέπει να αναγνωρίζεται ως προς τα αποτελέσματά της από τα υπόλοιπα κράτη της ΕΕ.

2.5.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την επιθυμία η νομοθεσία να μειώσει όσο γίνεται περισσότερο τις γραφειοκρατικές διαδικασίες και να διευκολύνει τα πράγματα για τα ενδιαφερόμενα άτομα: τους μετανάστες, τους εργοδότες και τις αρχές. Είναι επιθυμητό να υπάρξει μία ενιαία άδεια: η άδεια παραμονής, που θα συνοδεύεται από έγκριση εργασίας.

2.5.3 Ένα σύστημα «ενιαίας διαδικασίας» θα μπορούσε να απλουστεύσει τις ισχύουσες διαδικασίες.

2.6 Δυνατότητα αλλαγής εργοδότη/τομέα

- Θα πρέπει να υπάρχουν περιορισμοί της κινητικότητας του εργαζομένου υπηκόου τρίτης χώρας στην αγορά εργασίας του κράτους μέλους διαμονής; Εάν ναι, ποιοι περιορισμοί (εργο-

δότης, τομέας, περιοχή, κλπ.), υπό ποιες προϋποθέσεις και για πόσο χρονικό διάστημα;

- Ποιος θα πρέπει να είναι κάτοχος της άδειας; Ο εργοδότης, ο εργαζόμενος ή από κοινού;

2.6.1 Ο κάτοχος της άδειας πρέπει να είναι πάντοτε ο εργαζόμενος.

2.6.2 Το κράτος θα πρέπει να διασφαλίζει ότι στην περίπτωση που ένα άτομο έχει αποκτήσει άδεια παραμονής βάσει προσφοράς εργασίας από μία επιχείρηση, η επιχείρηση αυτή καλύπτει αμέσως τις υποχρεώσεις της ως προς την καταγραφή του εργαζομένου και την εγγραφή του στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Το πρώτο βήμα εργασιακής ζωής του εν λόγω εργαζομένου στο κράτος μέλος που του παραχώρησε το κράτος παραμονής θα πρέπει να γίνει με την επιχείρηση που του παρείχε εργασία. Ωστόσο, στη συνέχεια θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα αλλαγής επιχείρησης, χωρίς τομεακούς ή περιφερειακούς περιορισμούς. Το αντίθετο, όπως επισημαίνει η Πράσινη Βίβλος, θα οδηγήσει στη δημιουργία καταστάσεων κατά τις οποίες ο εργαζόμενος λίγο ως πολύ αποτελεί «ιδιοκτησία του επιχειρηματία», με τους αντίστοιχους κινδύνους εργασιακής εκμετάλλευσης.

2.6.3 Αυτό που απαιτείται είναι η αλλαγή επιχείρησης να ανακοινώνεται στις αρχές που παρέχουν την άδεια, τουλάχιστον το πρώτο έτος ισχύος. Αυτό θα χρησιμεύσει στη θέσπιση ελέγχου που θα επιτρέψει την ανίχνευση των ενδεχόμενων παραβιάσεων εκ μέρους επιχειρήσεων που συγκροτήθηκαν για τη διευκόλυνση της μετανάστευσης.

2.6.4 Ο μετανάστης εργαζόμενος, σε συμφωνία με την εθνική εργασιακή νομοθεσία θα πρέπει να ενημερώνει τον εργοδότη για την αναχώρησή του από την επιχείρηση.

2.7 Δικαιώματα

- Ποια ειδικά δικαιώματα θα πρέπει να χορηγηθούν στους υπηκόους τρίτης χώρας που εργάζονται προσωρινά στο εσωτερικό της ΕΕ;

- Η αναγνώριση ορισμένων δικαιωμάτων θα πρέπει να εξαρτάται από μια ελάχιστη διαμονή; Εάν ναι, ποια είναι αυτά τα δικαιώματα και ποια η διάρκεια της διαμονής;

- Θα πρέπει να προβλεφθούν κίνητρα — για παράδειγμα, καλύτερες προϋποθέσεις για την οικογενειακή επανένωση ή για την απόκτηση του καθεστώτος κατοίκου μακράς διάρκειας — προοριζόμενα να προσελκύσουν ορισμένες κατηγορίες εργαζομένων υπηκόων τρίτων χωρών; Εάν ναι, αναφέρετε τους λόγους και τα κίνητρα.

2.7.1 Αφτηρηρία θα πρέπει να είναι η αρχή των μη διακρίσεων. Ο μετανάστης εργαζόμενος, όποια και αν είναι η περίοδος για την οποία έχει την έγκριση να παραμείνει και να εργαστεί, θα πρέπει να διαθέτει τα ίδια οικονομικά εργασιακά δικαιώματα με τους υπόλοιπους εργαζομένους.

⁽¹⁶⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό τη μισθωτή απασχόληση», ΕΕ C 80 της 03/04/2002 (εισηγητής: κ. PARIZA CASTANOS).

2.7.2 Το δικαίωμα της συνένωσης των οικογενειών είναι θεμελιώδες δικαίωμα το οποίο ωστόσο δεν προστατεύεται δεόντως από την οδηγία της Ένωσης ⁽¹⁷⁾ ούτε από καμία από τις εθνικές νομοθεσίες. Η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να υιοθετηθεί νομοθετική πρωτοβουλία με την προσέγγιση που γίνεται στις προτάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της ΕΟΚΕ ⁽¹⁸⁾. Το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης, που είναι θεμελιώδες δικαίωμα του ανθρώπου, θα πρέπει να εφαρμόζεται για όλους τους υπηκόους των τρίτων χωρών χωρίς να ευνοείται μια ομάδα μεταναστών έναντι άλλων

2.7.3 Η Πράσινη Βίβλος της Επιτροπής δεν εξετάζει τις υποχρεώσεις που θα πρέπει να τηρούν οι μετανάστες. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι όλα τα άτομα — πολίτες της ΕΕ ή εξωκοινοτικοί κάτοικοι — θα έχουν υποχρέωση συμμόρφωσης με τους νόμους της χώρας που διανέμουν.

2.7.4 Ο Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Συνταγματικής Συνθήκης πρέπει να γίνει σεβαστός από την κοινοτική νομοθεσία στα θέματα της μετανάστευσης δεδομένου ότι διάφορες εθνικές νομοθεσίες που ισχύουν σήμερα περιλαμβάνουν διατάξεις που είναι αντίθετες με τον Χάρτη.

2.7.5 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή σχετικά με το ότι ορισμένα δικαιώματα εξαρτώνται από τη διάρκεια παραμονής. Τα δικαιώματα διαφέρουν για τα άτομα που παραμένουν προσωρινά και για τα άτομα που διαθέτουν το καθεστώς μακρόχρονης παραμονής. Ειδικότερα η ΕΟΚΕ προτείνει ένα σύνολο δικαιωμάτων που θα πρέπει να χορηγηθούν στους υπηκόους τρίτων χωρών που εργάζονται προσωρινά νομίμως:

- Δικαίωμα κοινωνικής ασφάλισης, που περιλαμβάνει υγειονομική περίθαλψη.
- Δικαίωμα, στις ίδιες συνθήκες με τους υπηκόους, πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες που περιλαμβάνουν και την κατοικία.
- Πρόσβαση στην εκπαίδευση και στην επαγγελματική κατάρτιση σύμφωνα με την πρόταση της κοινοτικής οδηγίας ⁽¹⁹⁾.
- Αναγνώριση διπλωμάτων, πιστοποιητικών και τίτλων.
- Δικαίωμα στην εκπαίδευση των ανηλίκων που περιλαμβάνει ενισχύσεις και υποτροφίες.
- Δικαίωμα άσκησης εκπαιδευτικού λειτουργήματος και επιστημονικής έρευνας.

⁽¹⁷⁾ Βλ. Οδηγία 2003/86/ΕΚ.

⁽¹⁸⁾ Βλ. Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 204 της 18.7.2000 (εισηγήτρια: η κα CASSINA) και ΕΕ C 241 της 7.10.2002 (εισηγήτης: ο κ. MENGGOZZI) και τη γνωμοδότηση του ΕΚ, ΕΕ C 135 της 7.5.2001 (εισηγήτης: ο κ. WATSON).

⁽¹⁹⁾ Βλ. Πρόταση οδηγία της Επιτροπής COM(2004) 178 για την εισδοχή στην ΕΕ υπηκόων τρίτων χωρών για λόγους επιστημονικής έρευνας. Βλ. Τη σχετική γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ που υιοθετήθηκε στην ολομέλεια της 27.10.2004 (εισηγήτρια: η κα KING).

- Δικαίωμα δωρεάν νομικής βοήθειας σε περίπτωση ανάγκης.
- Δικαίωμα πρόσβασης σε δωρεάν υπηρεσία εξεύρεσης συνεργασίας.
- Δικαίωμα διδασκαλίας στη γλώσσα της κοινωνίας υποδοχής.
- Σεβασμός στις πολιτιστικές διαφορές.
- Δικαίωμα ελεύθερης διακίνησης και διαμονής στο κράτος μέλος.

2.7.6 Η οδηγία σχετικά με το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών μεγάλης διάρκειας παραμονής θα πρέπει να περιέχει ορισμένα ειδικά δικαιώματα για τα άτομα αυτά, ειδικότερα σε σχέση με την σταθερότητα του δικαιώματος παραμονής και τη δυνατότητα διακίνησης και παραμονής σε άλλα κράτη μέλη της. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη αποφανθεί για τα νέα αυτά δικαιώματα. Χωρίς αμφιβολία, τα πιο σημαντικά είναι τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα. Στην προαναφερθείσα γνωμοδότηση ⁽²⁰⁾ η ΕΟΚΕ πρότεινε να δοθεί στα άτομα μεγάλης διάρκειας παραμονής το δικαίωμα ψήφου στις δημοτικές εκλογές και τις ευρωπαϊκές όπως συμβαίνει με τους κοινοτικούς υπηκόους. Η ΕΟΚΕ υιοθέτησε επίσης γνωμοδότηση πρωτοβουλίας ⁽²¹⁾ προς την Ευρωπαϊκή Συνέλευση με την οποία ζητείται «ένα νέο κριτήριο απονομής της ιθαγένειας της ένωσης: η ιθαγένεια εξαρτάται όχι μόνο από την υπηκοότητα ενός κράτους μέλους αλλά επίσης από την σταθερή διαμονή στην Ευρωπαϊκή Ένωση» και ότι «παρέχεται η ιθαγένεια της Ένωσης (...) επίσης στα άτομα εκείνα που διαμένουν σταθερώς και επί μεγάλο χρονικό διάστημα». Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή την υιοθέτηση νέων πρωτοβουλιών με το στόχο αυτό.

2.7.7 Επίσης, η ΕΟΚΕ υιοθέτησε το 2004 γνωμοδότηση ⁽²²⁾ πρωτοβουλίας που προτείνει στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη να προχωρήσουν στην επικύρωση της «Διεθνούς Σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων όλων των μεταναστών εργαζομένων και των οικογενειών τους», που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1990 ⁽²³⁾, με στόχο να προωθηθούν τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών εργαζομένων από την Ευρώπη σε όλο τον κόσμο. Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να υιοθετήσει νέες πρωτοβουλίες για την επικύρωση της σύμβασης.

2.7.8 Η ΕΕ θα πρέπει να διασφαλίσει ότι τηρούνται οι κανόνες της ΔΟΕ σε ό,τι αφορά την νομοθεσία για τη μετανάστευση.

⁽²⁰⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών μακράς διάρκειας, ΕΕ C 36 της 08/02/2002 (εισηγήτης: κ. PARIZA CASTAÑOS).

⁽²¹⁾ Βλέπε τα σημεία 6.4 και 6.5 της Γνωμοδότησης της με θέμα «Η απόκτηση της ιθαγένειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης» ΕΕ C 208 της 3.9.2003 (εισηγήτης: κ. PARIZA CASTAÑOS).

⁽²²⁾ Βλέπε Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η διεθνής διάσκεψη για τους μετανάστες εργαζομένους», ΕΕ C 302 της 7.12.2004 (εισηγήτης: κ. PARIZA CASTAÑOS).

⁽²³⁾ Ψήφισμα 45/158 της 18ης Δεκεμβρίου 1990, που άρχισε να ισχύει την 1η Ιουλίου 2003.

2.7.9 Η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών που αποτελεί τμήμα του κοινοτικού κεκτημένου, θα πρέπει να διασφαλιστεί στην νομοθεσία για τη μετανάστευση. Επίσης πρέπει να διασφαλιστεί το σύνολο της κοινοτικής νομοθεσίας για την καταπολέμηση των διακρίσεων.

2.7.10 Η ΕΟΚΕ δεν θεωρεί σκόπιμη την εισαγωγή διακριτικών κριτηρίων στα θεμελιώδη δικαιώματα προκειμένου να προσεγγιστούν ορισμένες κατηγορίες ειδικών μεταναστών.

2.8 Ένταξη, επιστροφή και συνεργασία με τις τρίτες χώρες

- Ποιο είδος συνοδευτικών μέτρων θα πρέπει να προβλεφθεί για να διευκολυνθεί η εισδοχή και η ένταξη των οικονομικών μεταναστών, τόσο στην ΕΕ όσο και στις χώρες καταγωγής;
- Σύμφωνα με τις πολιτικές ανάπτυξης της ΕΕ, τι θα μπορούσε να κάνει η ΕΕ για να ενθαρρύνει την κυκλοφορία επιστημονικού προσωπικού («εγκεφάλων») και να αντισταθμίσει τα ενδεχόμενα αρνητικά αποτελέσματα της διαρροής εγκεφάλων;
- Οι αναπτυσσόμενες χώρες θα πρέπει να αποζημιώνονται (από ποιον και πώς) για την επένδυσή τους σε ανθρώπινο κεφάλαιο το οποίο μεταναστεύει προς την ΕΕ; Πώς μπορούν να περιοριστούν αυτά τα αρνητικά αποτελέσματα;
- Θα πρέπει να υποχρεωθούν οι χώρες καταγωγής και υποδοχής να εξασφαλίζουν την επιστροφή των προσωρινών οικονομικών μεταναστών; Εάν ναι, υπό ποιες συνθήκες;
- Πώς μπορεί να πραγματοποιηθεί η επιστροφή για το αμοιβαίο καλό της χώρας καταγωγής και υποδοχής;
- Πρέπει να χορηγηθεί σε ορισμένες τρίτες χώρες προτίμηση όσον αφορά την εισδοχή και με ποιο τρόπο;
- Αυτές οι προτιμήσεις θα πρέπει να συνδέονται με ειδικά πλαίσια, όπως η ευρωπαϊκή πολιτική γειτνίασης ή οι προ της διεύρυνσης στρατηγικές;

2.8.1 Η συνεργασία με τις χώρες προέλευσης θα πρέπει να αποτελέσει θεμελιώδη πτυχή της πολιτικής για την εισδοχή εργαζομένων και τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Απαιτείται να λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντά τους και όχι μόνο τα ευρωπαϊκά συμφέροντα. Η Ένωση δεν μπορεί να συμβάλει στη θέση νέων εμποδίων στην ανάπτυξη. Η μετανάστευση προς την Ευρώπη από άτομα από τις αναπτυσσόμενες χώρες θα πρέπει να συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των χωρών αυτών.

2.8.2 Ορισμένες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον στη συνεργασία των χωρών προέλευσης, στην καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, τον έλεγχο των συνόρων και την επιστροφή των απελαθέντων. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφράσει την άποψη της⁽²⁴⁾ ότι η συνεργασία αυτή θα πρέπει να είναι ευρύτερη και να επεκταθεί στο σύνολο της διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών.

⁽²⁴⁾ Βλέπε Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ανακοίνωση σχετικά με την αυθαίρετη μετανάστευση», στην ΕΕ C 149 την 21.6.2002 (εισηγητής: κ. PARIZA CASTAÑOS).

2.8.3 Η «διαρροή εγκεφάλων» είναι, όπως επισημαίνεται στην Πράσινη Βίβλο, σημαντικός αρνητικός παράγοντας για τις χώρες προέλευσης, δεδομένου ότι οι επενδύσεις σε κατάρτιση που πραγματοποιήσαν δεν επανέρχονται σε αυτές. Επιπλέον οι σημερινές πολιτικές μας για την προσέλκυση ειδικευμένων εργαζομένων μπορεί να επιδεινώσουν σημαντικά το πρόβλημα αυτό. Συνεπώς, είναι πολύ σημαντικό να καταρτισθούν πολιτικές αντισταθμίσεις για τις απώλειες που αυτό συνεπάγεται για τις χώρες αυτές. Η ΕΕ θα πρέπει να αυξήσει σημαντικά τις επενδύσεις σε προγράμματα συνεργασίας και ανάπτυξης που περιλαμβάνουν ενισχύσεις στην εκπαίδευση και τις δραστηριότητες επιμόρφωσης και έρευνας στις χώρες προέλευσης. Επίσης, είναι αναγκαίο να είναι πιο γενναίοδωρη η Ευρώπη κατά τις εμπορικές διαπραγματεύσεις. Για παράδειγμα, η ΕΕ πρέπει να εστιάζει τις επενδύσεις με μια προσέγγιση η οποία διευκολύνει την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη αυξάνοντας τις θέσεις στα εκπαιδευτικά ιδρύματα σε τρίτες χώρες οι οποίες καταρτίζουν ειδικευμένους εργαζόμενους τους οποίους χρειάζεται η ΕΕ όπως, για παράδειγμα, εκπαιδευτές, νοσοκόμοι, ιατροί. Πολλές τρίτες χώρες περιορίζουν τις θέσεις στα εκπαιδευτικά ιδρύματα λόγω έλλειψης πόρων με αποτέλεσμα πολλοί υπήκοοί τους οι οποίοι έχουν τα απαιτούμενα προσόντα εγγραφής να πρέπει να περιμένουν ένα έτος τουλάχιστον προτού εγγραφούν σε ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα. Εάν αυξηθεί ο αριθμός των θέσεων στα εκπαιδευτικά ιδρύματα τότε θα μειωθούν οι επιπτώσεις της διαρροής εγκεφάλων.

2.8.4 Πρέπει επίσης να διευκολυνθεί η εκούσια επιστροφή στη χώρα προέλευσης εκείνων των μεταναστών οι οποίοι λόγω των επαγγελματικών προσόντων ή της επιχειρηματικής ικανότητάς τους μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη. Με την έννοια αυτή, είναι σημαντικό να βελτιωθούν οι δυνατότητες που προσφέρει ήδη η οδηγία για τα δικαιώματα των κατοίκων μεγάλης διάρκειας για την προσωρινή επιστροφή στη χώρα προέλευσης. Όταν ένας κάτοικος, υπήκοος τρίτης χώρας, επιθυμεί να επιστρέψει στη χώρα προέλευσής του με σχέδιο επαγγελματικής εργασίας ή επένδυσης, δεν θα πρέπει να χάνει το δικαίωμα παραμονής. Η «διακίνηση εγκεφάλων» μεταξύ των χωρών προέλευσης και των ευρωπαϊκών χωρών θα είναι δυνατή μόνο εάν η Ευρώπη καταρτίσει ευέλικτη νομοθεσία.

2.8.5 Η διακίνηση εγκεφάλων μπορεί να διευκολυνθεί, επίσης, εάν ενθαρρυνθούν υπήκοοι των κρατών μελών με διπλή εθνικότητα να επιστρέφουν στη χώρα προέλευσης των γονιών τους για ένα επενδυτικό έργο για ένα ελάχιστο διάστημα καθορισμένης διαμονής.

2.8.6 Στα ευρωπαϊκά προγράμματα συνεργασίας θα πρέπει να ευνοούνται τα επενδυτικά σχέδια στα οποία συμμετέχουν επαγγελματίες ή επενδυτές της χώρας προέλευσης, στους οποίους περιλαμβάνονται ειδικότερα όσοι έχουν επιστρέψει. Θα πρέπει να ενισχυθούν τα επενδυτικά σχέδια που προωθούν τα άτομα τα οποία μολονότι διαμένουν στην ΕΕ επιθυμούν να επιστρέψουν, έστω και για ορισμένη περίοδο, στη χώρα προέλευσης.

2.8.7 Στη γνωμοδότησή της ⁽²⁵⁾ για την κοινωνική πολιτική επιστροφής καθώς και σε προηγούμενη ⁽²⁶⁾ για την Πράσινη Βίβλο, η ΕΟΚΕ εξέφρασε την άποψή της για τον τρόπο με τον οποίο η εκούσια επιστροφή μπορεί να συμβάλει στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των χωρών προέλευσης.

2.8.8 Η διαχείριση της μετανάστευσης σε συνεργασία με τις χώρες προέλευσης θα πρέπει να βελτιωθεί. Στις χώρες όπου ο αριθμός μεταναστών είναι σημαντικός, οι προξενικές αρχές των κρατών μελών θα πρέπει να διαθέτουν ειδικευμένους υπαλλήλους. Επίσης οι αντιπροσωπείες της ΕΕ στις χώρες αυτές μπορούν να συνεργάζονται πιο ενεργά.

2.8.9 Η ΕΕ μπορεί να θεσπίζει προτιμησιακές συμφωνίες με τις τρίτες χώρες που είναι υποψήφιες για ένταξη.

2.8.10 Επίσης οι συμφωνίες συνεργασίας που η ΕΕ υπογράφει με χώρες ή περιφερειακές συνενώσεις μπορούν να περιλαμβάνονται προτιμησιακοί όροι για την πρόσβαση στη μετανάστευση, αποφεύγοντας οποιονδήποτε τύπο διακρίσεων εθνικού ή πολιτιστικού χαρακτήρα.

2.8.11 Τέλος, η ΕΟΚΕ προτείνει άλλη μία φορά ότι η ενσωμάτωση θα πρέπει να αποτελεί τμήμα των ευρωπαϊκών μεταναστευτικών πολιτικών. Πολυάριθμες είναι οι προτάσεις της ΕΟΚΕ που περιέχονται σε διάφορες γνωμοδοτήσεις ⁽²⁷⁾ και στα συμπεράσματα της Διάσκεψης ⁽²⁸⁾ που πραγματοποιήθηκε το 2002. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να καταρτίσει ευρωπαϊκό πρόγραμμα για την ενσωμάτωση που θα διαθέτει τους κατάλληλους πόρους στα πλαίσια των νέων δημοσιονομικών προοπτικών. Η ΕΟΚΕ θα συνεργαστεί με την Επιτροπή για την κατάρτιση του εν λόγω προγράμματος. Η Πράσινη Βίβλος θα πρέπει να αναφέρεται σε όλες τις σχετικές συνθήκες και συμβάσεις, διεθνείς ή ευρωπαϊκές ⁽²⁹⁾.

Βρυξέλλες, 9 Ιουνίου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁷⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ στην ΕΕ C 80 της 30.3.2004 (εισηγητής: κ. PARIZA CASTAÑOS) και τη γνωμοδότηση με θέμα «Η μετανάστευση, η ενσωμάτωση και ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών» στην ΕΕ C 125 της 27.5.2002 (εισηγητής: κ. PARIZA CASTAÑOS – συνηγητής: κ. MELÍCIAS).

⁽²⁸⁾ Βλέπε παράρτημα της γνωμοδότησης με θέμα «Μετανάστευση, Ενσωμάτωση και Απασχόληση», στην ΕΕ C 80 της 30.3.2004 (εισηγητής: κ. PARIZA CASTAÑOS).

⁽²⁹⁾ ΔΟΕ

— Σύμβαση για τους διακινούμενους εργαζόμενους (αναθεωρημένη), 1949 (αριθ. 97)

— Σύσταση για τους διακινούμενους εργαζόμενους (αναθεωρημένη), 1949 (αριθ. 86)

— Σύμβαση για τους διακινούμενους εργαζόμενους (συμπληρωματικές διατάξεις), 1975 (αριθ. 143)

— Σύσταση για τους διακινούμενους εργαζόμενους, 1975 (αριθ. 151)

— Άρθρα 24 και 26 του Καταστατικού Χάρτη της ΔΟΕ

— Ψήφισμα σχετικά με μια ισότιμη προσέγγιση για τους διακινούμενους εργαζόμενους σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία, Ιούνιος 2004

Συμβούλιο της Ευρώπης :

— Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης, 1961 (αριθ. 35) αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης, 1996 (αριθ. 163)

— Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το νομικό καθεστώς των διακινούμενων εργαζόμενων, 1977 (αριθ. 93)

Ευρωπαϊκή Ένωση :

— Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, 2000 (μέρος II της Συνταγματικής Συνθήκης, 2004)

Ηνωμένα Έθνη :

— Δήλωση για τα ανθρώπινα δικαιώματα των ατόμων που δεν έχουν την υπηκοότητα της χώρας στην οποία διαμένουν

— Διεθνής Σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων όλων των διακινούμενων εργαζόμενων και των οικογενειών τους.

⁽²⁵⁾ Βλέπε γνωμοδότηση με θέμα «Ανακοίνωση για την κοινοτική πολιτική επιστροφής», ΕΕ C 85 της 8.4.2003 (εισηγητής: ο κ. PARIZA CASTAÑOS).

⁽²⁶⁾ Βλέπε Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πράσινο Βιβλίο για την κοινοτική πολιτική επιστροφής» ΕΕ C 61 της 14.3.2003 (εισηγητής: κ. PARIZA CASTAÑOS).

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Γενική Συμφωνία για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών (GATS) — Διαπραγματεύσεις για τον Τρόπο 4 (μετακίνηση φυσικών προσώπων)»

(2005/C 286/06)

Στις 20 Ιανουαρίου 2003, με επιστολή του Επιτρόπου Lamy, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα «Γενική Συμφωνία για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών (GATS) — Διαπραγματεύσεις για τον Τρόπο 4 (μετακίνηση φυσικών προσώπων)»

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 20 Μαΐου 2005, με βάση την εισηγητική έκθεση της κας FLORIO.

Κατά την 418^η σύνοδο ολομελείας της (συνεδρίαση της 8^{ης} Ιουνίου 2005), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 134 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 7 αποχές.

Εισαγωγή

Η ΕΟΚΕ είχε επανειλημμένως την ευκαιρία (με διασκέψεις, γνωμοδοτήσεις, θεσμικές συναντήσεις) να αναπτύξει μια εποικοδομητική σχέση συνεργασίας με τη Γενική Διεύθυνση Εμπορίου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ειδικότερα, ο προηγούμενος Επίτροπος, κ. Pascal Lamy, συμβουλευθήκε αρκετές φορές την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά τη διάρκεια της θητείας του, επί θεμάτων σχετικών με το διεθνές εμπόριο και τα ανθρώπινα δικαιώματα στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ.

Η ΕΟΚΕ υποβάλλει επί του παρόντος μια πρόταση η οποία αποσκοπεί στην εξέταση του θέματος των διαπραγματεύσεων για τον Τρόπο 4 της Συμφωνίας GATS, ενός θέματος το οποίο εκλαμβάνεται ως μια από τις καθοριστικές συνιστώσες των διαπραγματεύσεων που βρίσκονται εν εξελίξει στον ΠΟΕ σχετικά με το άνοιγμα του διεθνούς εμπορίου στις υπηρεσίες. Η ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών, τόσο εντός όσο και εκτός της επικράτειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ορθώς θεωρείται ότι αποτελεί ένα από τα δυνητικά μέσα για την ανάκαμψη της οικονομίας και την ενίσχυση της απασχόλησης. Μια προσεκτικότερη ανάλυση των κωλυμάτων και των κινδύνων θα καταστήσει δυνατή την ισόρροπη ανάπτυξη του εν λόγω τομέα, σε ένα οικονομικά και κοινωνικά βιώσιμο πλαίσιο βάσει των νέων διεθνών συμφωνιών.

Η προσωρινή φυσική παρουσία ενός προσώπου το οποίο δραστηριοποιείται σε μια επιχείρηση ή εταιρεία που επιθυμεί να παρέχει υπηρεσίες σε κάποια άλλη χώρα, της οποίας το εν λόγω πρόσωπο δεν είναι μόνιμος κάτοικος, επιβάλλει την εις βάθος διερεύνηση μιας σειράς θεμάτων, στην περίπτωση τόσο των αναπτυσσόμενων χωρών όσο και των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1. Η Γενική Συμφωνία για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών (GATS)

1.1 Οι διαπραγματεύσεις για τη Συμφωνία GATS διεξήχθησαν κατά τη διάρκεια του Γύρου της Ουρουγουάης (1986 — 1994) και η εν λόγω συμφωνία τέθηκε σε ισχύ στις αρχές του 1995, όταν η Γραμματεία της ΓΣΔΕ αντικαταστάθηκε από τον Παγκόσμιο

Οργανισμό Εμπορίου. Η ανάγκη θέσπισης ορισμένων πολυμερών κανόνων για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών έτυχε καθολικής αναγνώρισης στη δεκαετία του '80, όταν επιταχύνθηκε η ανάπτυξη του τομέα των υπηρεσιών (περίπου δύο τρίτα του ΑΕγχΠ και της απασχόλησης στην ΕΕ) και των συναλλαγών σε αυτόν τον τομέα, καθιστώντας ακόμη δυσκολότερη τη χάραξη μιας διαχωριστικής γραμμής μεταξύ των αγαθών και των υπηρεσιών. Οι αυξανόμενες εξαγωγές αγαθών απαιτούν και εξαγωγές υπηρεσιών, όπως η εγκατάσταση, η κατάρτιση και η υποστήριξη ή άλλες υπηρεσίες. Επίσης, η τάση για πιο φιλελεύθερες προσεγγίσεις έναντι των κρατικών ή των τοπικών μονοπωλίων, π.χ. όσον αφορά την ηλεκτρική ενέργεια, το τηλεφωνό και τον τηλεγράφο, τις αστικές και σιδηροδρομικές μεταφορές, διάνοιξε ενδιαφέρουσες νέες αγορές για τις διεθνείς συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών⁽¹⁾. Παρότι ο βασικός στόχος έγκειται στην απελευθέρωση των συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών, η Συμφωνία GATS δεν εξαναγκάζει κανένα μέλος να προβεί σε μεγαλύτερη απελευθέρωση από εκείνη που του επιτρέπει να αισθάνεται ασφάλεια, ενώ συγχρόνως μπορεί να περιορίσει τόσο τη ρήτρα του «πλέον ευνοημένου έθνους» (ΠΠΕ) όσο και την εθνική μεταχείριση των ξένων προμηθευτών. Επίσης, ορίζεται σαφώς το δικαίωμα ρύθμισης και εισαγωγής νέων κανονισμών στις αγορές υπηρεσιών. Κανένας τομέας δεν αποκλείεται επί της αρχής, εκτός από εκείνους που εμπεριέχουν «την άσκηση δημοσίων εξουσιών»⁽²⁾.

2. Οι τρόποι παροχής υπηρεσιών

2.1 Η λογική που διέπει τους τέσσερις τρόπους παροχής υπηρεσιών

2.1.1 Σύμφωνα με το Άρθρο I, παράγραφος 2, της Συμφωνίας GATS «οι συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών» ορίζονται ως η παροχή υπηρεσιών:

α) από το έδαφος ενός μέλους στο έδαφος άλλου μέλους·

⁽¹⁾ Βλέπε τη δραστηριότητα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής κατά τη διάρκεια της Ολλανδικής Προεδρίας το 2004 και τις ακόλουθες γνωμοδοτήσεις: γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Προετοιμασία της 4ης Υπουργικής Διάσκεψης του ΠΟΕ στο Κατάρ - Η θέση της ΟΚΕ» της 17^{ης} Οκτωβρίου 2001 (ΕΕ C 36 της 08.02.2002, σελ. 85)· γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αερομεταφορές: Από την ενιαία αγορά στις προκλήσεις της παγκόσμιας αγοράς» της 26^{ης} Ιανουαρίου 2000 (ΕΕ C 75 της 15.03.2000, σελ. 4)· γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Για ένα Πράσινο Βιβλίο για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας» της 11^{ης} Δεκεμβρίου 2003 (ΕΕ C 80 της 30.03.2004, σελ. 66)· γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Για έναν ΠΟΕ με ανθρώπινο πρόσωπο: οι προτάσεις της ΕΟΚΕ», της 26^{ης} Μαρτίου 2003 (ΕΕ C 133 της 06.06.2003, σελ. 75).

⁽²⁾ Οι εν λόγω υπηρεσίες διαφέρουν από χώρα σε χώρα και η κανονιστική ρύθμισή τους εναπόκειται στο εκάστοτε κράτος μέλος.

- β) εντός του εδάφους ενός μέλους προς χρήστη υπηρεσιών άλλου μέλους·
- γ) από φορέα παροχής υπηρεσιών ενός μέλους μέσω εμπορικής παρουσίας στο έδαφος άλλου μέλους·
- δ) από φορέα παροχής υπηρεσιών ενός μέλους μέσω παρουσίας φυσικών προσώπων ενός μέλους εντός του εδάφους άλλου μέλους.

2.1.2 Οι προαναφερθέντες τρόποι παροχής υπηρεσιών ονομάζονται συνήθως Τρόπος 1, 2, 3 και 4. Ο Τρόπος 1 αφορά τις εξ αποστάσεως παρεχόμενες υπηρεσίες (μέσω ταχυδρομείου, τηλεομοιοτυπίας, τηλεφώνου ή διαδικτύου)· ο Τρόπος 2 προϋποθέτει ότι ο καταναλωτής ταξιδεύει στο εξωτερικό για να κάνει χρήση των υπηρεσιών (ο τουρισμός αποτελεί εν προκειμένω το συνήθεστο παράδειγμα)· ο Τρόπος 3 σχετίζεται με την εδραίωση εμπορικής παρουσίας σε ένα άλλο κράτος μέλος (επενδύσεις) και ο Τρόπος 4 αφορά την προσωρινή μετάβαση ενός ατόμου σε μια χώρα για την παροχή κάποιας υπηρεσίας — είτε επειδή απαιτείται προσωπική επαφή με τον πελάτη είτε επειδή οι υπηρεσίες πρέπει να αναληφθούν επιτόπου.

2.1.3 Οι Τρόποι 3 και 4 είναι συχνά αλληλένδετοι. Οι επιχειρήσεις πολλές φορές εναλλάσσουν εκ περιτροπής το ανώτερο προσωπικό και τους ειδικευμένους υπαλλήλους τους μεταξύ των γραφείων που διατηρούν σε διάφορες χώρες — η εν λόγω εσωτερική κινητικότητα είναι ουσιώδης για την αποτελεσματική παροχή των προσφερομένων υπηρεσιών. Εντούτοις, η παροχή υπηρεσιών μέσω των Τρόπων 1 και 2 μπορεί επίσης να διευκολυνθεί από τον Τρόπο 4 — έτσι, οι εμπορικοί επισκέπτες έχουν, παραδείγματος χάρη, τη δυνατότητα να διαπραγματευθούν και να συνάψουν επιχειρηματικές συμβάσεις μέσω των προαναφερθέντων τρόπων παροχής υπηρεσιών.

2.1.4 Εξαιτίας της αλληλεξάρτησης που υφίσταται μεταξύ των διαφόρων τρόπων παροχής υπηρεσιών, ο υπολογισμός των μακροοικονομικών αποτελεσμάτων — δημιουργία εμπορικών συναλλαγών, ανάπτυξη και απασχόληση, ανταγωνισμός, καλύτερη παροχή υπηρεσιών και χαμηλότερες τιμές για τους καταναλωτές — της περαιτέρω απελευθέρωσης ενός μόνο τρόπου παροχής υπηρεσιών, π.χ. του Τρόπου 4, είναι σχεδόν αδύνατος, όπως αναφέρεται σε μελέτη του ΟΟΣΑ για τον Τρόπο 4 της Συμφωνίας GATS⁽³⁾. Οι μελέτες σχετικά με τα αποτελέσματα της απελευθέρωσης του Τρόπου 4 όσον αφορά τις εμπορικές συναλλαγές, την ανάπτυξη και την απασχόληση τροχοπεδούνται περαιτέρω λόγω της έλλειψης στατιστικών στοιχείων σχετικά με την προσωρινή μετακίνηση στο πλαίσιο του Τρόπου 4. Το ερώτημα που πραγματικά τίθεται δεν αφορά το πόσο σημαντικό θα είναι το όφελος που μπορεί να αποκομισθεί σύμφωνα με τον Τρόπο 4, αλλά μάλλον το ποια οφέλη μπορούν να εξασφαλισθούν και ποιες αρνητικές επιπτώσεις μπορούν να ελαχιστοποιηθούν. Πολλές επιχειρήσεις αναφέρουν ότι το εμπόριο παρεμποδίζεται από τις γραφειοκρατικές διαδικασίες που επιβάλλονται για την εξασφάλιση των θεωρήσεων και των αδειών εργασίας.

2.1.5 Ο Τρόπος 4 της Συμφωνίας GATS καλύπτει μια πολύ συγκεκριμένη μορφή μετακίνησης των προσώπων, η οποία εμφανίζει τρία βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα: 1) είναι προσωρινός· 2) αποφασίζεται από τον φορέα παροχής των υπηρεσιών ο οποίος προσδιορίζει ακόμη και τον σκοπό της· 3) δεν καθορίζει ούτε

προστατεύει τα δικαιώματα των ενδιαφερομένων εργαζομένων, τα οποία δύνανται να ρυθμισθούν κανονιστικώς από κάθε χώρα προορισμού που είναι μέλος του ΠΟΕ. Η μετανάστευση για εργασιακούς λόγους βάσει του Τρόπου 4 της Συμφωνίας GATS αποτελεί προσωρινή μετανάστευση κατόπιν πρωτοβουλίας ενός φορέα παροχής υπηρεσιών για την παροχή μιας υπηρεσίας. Ο Τρόπος 4 ενδέχεται επίσης να αφορά την περίπτωση κατά την οποία ένας φορέας παροχής υπηρεσιών υποχρεώνει έναν εργαζόμενο να ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα εκτός των φυσικών συνόρων της χώρας του.

2.1.6 Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι ο Τρόπος 4 πόρρω απέχει από την αρχή της ελεύθερης μετακίνησης των εργαζομένων στην ΕΕ/ στον ΕΟΧ. Στην ΕΕ, η επιλογή του τόπου διαμονής και εργασίας αποτελεί δικαίωμα του κάθε ατόμου, ενώ ο Τρόπος 4 αφορά το δικαίωμα ενός φορέα παροχής υπηρεσιών να εισέρχεται σε μια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα με στόχο την παροχή μιας υπηρεσίας.

2.1.7 Η μετακίνηση των εργαζομένων εμπίπτει κατ'εξοχήν στις πολιτικές για τη μετανάστευση και την αγορά εργασίας και όχι σε εκείνη που άπτεται των διεθνών εμπορικών συναλλαγών. Η προσωρινή κινητικότητα του εργατικού δυναμικού υπάρχει κίνδυνος να ευνοήσει μια κατάσταση κατά την οποία, σύμφωνα με τους κανόνες του ΠΟΕ, η εργασία θα καταστεί εμπόρευμα. Σύμφωνα με τη βασική αρχή της ΔΟΕ, όμως, «η εργασία δεν είναι εμπόρευμα»⁽⁴⁾. Ο Τρόπος 4 αφορά μεν ανθρώπους, ανθρώπινα όντα, αλλά τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα δικαιώματα των εργαζομένων και οι συνθήκες εργασίας δεν αναφέρονται στη Συμφωνία GATS, ενώ θα μπορούσαν και θα έπρεπε να τηρούνται τόσο στο πλαίσιο των αιτημάτων όσο και των προσφορών και των δεσμεύσεων των μελών, όπως έχουν ήδη πράξει η ΕΕ και τα κράτη μέλη της.

2.2 Ο Τρόπος 4 και το παράρτημα περί μετακίνησης των φυσικών προσώπων που παρέχουν υπηρεσίες δυνάμει της Συμφωνίας

2.2.1 Η σχέση μεταξύ του εμπορίου, της μετανάστευσης και του κανονισμού περί αγοράς εργασίας που περιλαμβάνονται στον Τρόπο 4 αναγνωρίζεται από τη Συμφωνία GATS σε ειδικό Παράρτημα. Στο σημείο 2 του εν λόγω παραρτήματος αναφέρεται ότι η Συμφωνία GATS δεν ισχύει για μέτρα τα οποία επηρεάζουν φυσικά πρόσωπα που επιζητούν πρόσβαση στην αγορά εργασίας ενός κράτους μέλους, ούτε εφαρμόζεται σε μέτρα τα οποία αφορούν τη μετανάστευση, την κατοικία ή την απασχόληση επί μονίμου βάσεως. Σε μια υποσημείωση του Παραρτήματος αναφέρεται ότι: «μόνον το γεγονός ότι απαιτείται θεώρηση για τα φυσικά πρόσωπα ορισμένων κρατών μελών και όχι για εκείνα κάποιων άλλων δεν πρέπει να θεωρείται ότι καταργεί ή περιορίζει τα οφέλη που προκύπτουν υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις.» Τέλος, στο Παράρτημα αναφέρεται ότι οι χώρες πρέπει να παραμείνουν ελεύθερες να ρυθμίζουν την είσοδο και τη διαμονή των προσώπων στην επικράτειά τους (συμπεριλαμβανομένης και της πολιτικής στον τομέα των θεωρήσεων) υπό τον όρο ότι τα μέτρα που υιοθετούνται δεν έχουν επιπτώσεις στις εμπορικές συναλλαγές. Στο παράρτημα καθίσταται προφανής η σημασία που αποδίδουν τα μέλη του ΠΟΕ στο ευαίσθητο ζήτημα της προσωρινής μετακίνησης των προσώπων.

⁽³⁾ Βλέπε http://www.oecd.org/document/25/0,2340,fr_2649_34145_31773849_1_1_1_1,00.html.

⁽⁴⁾ ΔΟΕ, Διεθνής Συνδιάσκεψη Εργασίας, Διακήρυξη της Φιλαδέλφειας του 1944.

2.3. Οι δεσμεύσεις της ΕΕ

2.3.1 Οι δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει τα μέλη του ΠΟΕ σχετικά με τον Τρόπο 4 διαφέρουν από ορισμένες απόψεις έναντι εκείνων που ανελήφθησαν όσον αφορά άλλους τρόπους και η σημαντικότερη εξ αυτών έγκειται στην επιδίωξη οριζόντιας εφαρμογής με ισχύ σε όλους τους τομείς που ένα κράτος μέλος περιλαμβάνει στον κατάλογο υποχρεώσεων του. Τούτο αντικατοπτρίζει τον τρόπο κατά τον οποίο οι αρμόδιοι για θέματα μετανάστευσης ρυθμίζουν την προσωρινή μετανάστευση, βάσει κανόνων που διέπουν το σκοπό της εισόδου στη χώρα, τις δεξιότητες, την εκπαίδευση και άλλους παράγοντες ανεξαρτήτως του εκάστοτε τομέα.

2.3.2 Παρότι οι περισσότερες χώρες ανέλαβαν δεσμεύσεις έναντι του Τρόπου 4 στο τέλος του Γύρου της Ουρουγουάης, υπολογίζεται ότι άνω του 90 % των δεσμεύσεων αυτών εφαρμόζονται μόνον σε εργαζομένους με υψηλό επίπεδο δεξιοτήτων (άνωτερα στελέχη, επαγγελματίες και ειδικό με συγκεκριμένες γνώσεις) ή σε εμπορικούς επισκέπτες. Ακόμη και στην περίπτωση των εργαζομένων με υψηλό επίπεδο δεξιοτήτων, οι περισσότερες δεσμεύσεις έχουν αξία μόνον εάν ο φορέας παροχής υπηρεσιών είναι επίσης σε θέση να εξασφαλίσει εμπορική παρουσία στη χώρα υποδοχής (Τρόπος 3) — τις λεγόμενες ενδοεπιχειρησιακές μεταθέσεις. Ελάχιστες χώρες έχουν αναλάβει δεσμεύσεις όσον αφορά τους φορείς παροχής υπηρεσιών που δεν διαθέτουν εμπορική παρουσία στη χώρα υποδοχής — είτε είναι υπάλληλοι αλλοδαπής εταιρείας είτε ανεξάρτητοι φορείς παροχής υπηρεσιών (ελεύθεροι επαγγελματίες, αυτοαπασχολούμενοι ή επιχειρηματίες κλπ.). Ακόμη λιγότερες είναι οι χώρες που έχουν δεσμευθεί σχετικά με τους λιγότερο ειδικευμένους ή ημειδικευμένους εργαζομένους· πράγματι, το 90 % των δεσμεύσεων που έχουν αναληφθεί από τις περισσότερες χώρες αφορά αποκλειστικά τους εργαζομένους με υψηλό επίπεδο δεξιοτήτων.

2.3.3 Ο Τρόπος 4 καλύπτει αυτό καθ'εαυτό το επίπεδο της δυναμικής δραστηριότητας, γεγονός το οποίο είναι προφανώς καθοριστικής σημασίας για ορισμένους τομείς στους οποίους η εφαρμογή του Τρόπου 4 είτε αποτελεί τη βασική δυνατότητα παροχής υπηρεσιών (π.χ. στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης) είτε απαιτείται ελλείψει εμπορικής παρουσίας (π.χ. υπηρεσίες στον κατασκευαστικό κλάδο ή στον τομέα της πληροφορικής που προϋποθέτουν επιτόπια παρουσία).

2.3.4 Κατά το Γύρο της Ουρουγουάης, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της ανέλαβαν ορισμένες δεσμεύσεις σύμφωνα με τις οποίες επιτρέπεται σε ορισμένους αλλοδαπούς υπηκόους να εισέρχονται προσωρινά στην Ευρωπαϊκή Ένωση με σκοπό την παροχή υπηρεσιών. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται και ορισμένες δεσμεύσεις οι οποίες ανελήφθησαν κατά την παράταση των διαπραγματεύσεων σχετικά με τον Τρόπο 4, έπειτα από την ολοκλήρωση του Γύρου της Ουρουγουάης.

2.4 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και άλλα μέλη του ΠΟΕ συμφώνησαν όσον αφορά τη διάκριση των φορέων παροχής υπηρεσιών στο πλαίσιο του Τρόπου 4 σε τρεις μεγάλες κατηγορίες:

- Ενδοεπιχειρησιακές Μεταθέσεις (Intra-corporate Transfers — ICTs): Ένας υπάλληλος μιας επιχείρησης ο οποίος μετατίθεται προσωρινά από ένα τμήμα αυτής της επιχείρησης εκτός της ΕΕ (έδρα, υποκατάστημα, παράρτημα) σε ένα τμήμα εντός της ΕΕ.
- Εμπορικοί Επισκέπτες (Business Visitors — BVs): Ένας αντιπρόσωπος αλλοδαπού φορέα παροχής υπηρεσιών που

εισέρχεται προσωρινά στην ΕΕ για έναν από τους ακόλουθους σκοπούς: (α) για να διαπραγματευτεί την πώληση υπηρεσιών· (β) για να συνάψει συμβάσεις πώλησης υπηρεσιών· ή (γ) για να ιδρύσει μια νέα έδρα της επιχείρησης (υποκατάστημα, παράρτημα ή γραφείο). Οι Εμπορικοί Επισκέπτες δεν μπορούν να παρέχουν οι ίδιοι υπηρεσίες στην επικράτεια της ΕΕ.

- Φορείς παροχής υπηρεσιών επί συμβάσει (Contractual Service Suppliers — CSSs): Σε αυτή την κατηγορία εμπίπτουν οι Υπάλληλοι Νομικών Προσώπων και — βάσει της νέας προφοράς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής — μπορούν ενδεχομένως να συμπεριληφθούν και οι Ελεύθεροι Επαγγελματίες. Οι Υπάλληλοι Νομικών Προσώπων εισέρχονται προσωρινά στην ΕΕ ως υπάλληλοι αλλοδαπής επιχείρησης η οποία έχει συνάψει σύμβαση παροχής υπηρεσιών εντός της ΕΕ. Οι Ελεύθεροι Επαγγελματίες είναι αυτοαπασχολούμενοι που εισέρχονται προσωρινά στην επικράτεια της ΕΕ για να εκπληρώσουν τους όρους μιας σύμβασης παροχής υπηρεσιών στην ΕΕ, την οποία έχουν συνάψει οι ίδιοι.

2.5 Αιτήματα της ΕΕ προς τα λοιπά μέλη του ΠΟΕ

2.5.1 Η ΕΕ υπέβαλε συγκεκριμένα αιτήματα προς 106 μέλη του ΠΟΕ για την αύξηση του επιπέδου των δεσμεύσεων έναντι του Τρόπου 4, αιτήματα τα οποία ήταν διατυπωμένα κατά τρόπο ώστε να απεικονίζουν το επίπεδο ανάπτυξης του ενδιαφερομένου μέλους και της σπουδαιότητάς του ως εμπορικού εταίρου. Το γεγονός αυτό αντικατοπτρίζει και το εξαγωγικό ενδιαφέρον της ΕΕ για τον εν λόγω τρόπο παροχής υπηρεσιών. Η ΕΕ επιδιώκει την καθιέρωση παρεμφερούς επιπέδου δέσμευσης για την πλειονότητα των εταίρων του ΠΟΕ. Ειδικότερα, υπεβλήθησαν τα ακόλουθα αιτήματα:

1. **Ενδοεπιχειρησιακές Μεταθέσεις (ICT):** Ζητείται να επιτραπούν οι μεταθέσεις μελών του προσωπικού σε θυγατρικές εταιρείες μιας επιχείρησης παροχής υπηρεσιών για περίοδο τριών ετών και να συμπεριληφθούν στις συμφωνίες αυτές ορισμένοι στόχοι όσον αφορά την κατάρτιση με σύντομη χρονική διάρκεια·
2. **Εμπορικοί Επισκέπτες (BV):** το αίτημα αφορά την πραγματοποίηση μεταθέσεων για διαμονή έως 90 ημερών·
3. **Φορείς παροχής υπηρεσιών επί συμβάσει (CSS):** Τα αρχικά αιτήματα αφορούσαν αποκλειστικά τους υπαλλήλους νομικών προσώπων και κάλυπταν μόνον ορισμένους κλάδους υπηρεσιών (π.χ. υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις ή περιβαλλοντικές υπηρεσίες), με διαφορετικούς καταλόγους κλάδων για τις χώρες του ΟΟΣΑ και για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Επιπλέον, σχετικά αιτήματα δεν τέθηκαν στις ελάχιστες ανεπτυγμένες χώρες. Μεταξύ των αιτημάτων που υπεβλήθησαν τον Ιανουάριο προς τους εταίρους του ΠΟΕ περιλαμβάνονται αιτήματα που περιορίζονται στους ελεύθερους επαγγελματίες στην περίπτωση των σημαντικότερων εμπορικών εταίρων.

2.6 Αιτήματα μελών του ΠΟΕ

2.6.1 Όσον αφορά τις διαπραγματεύσεις, η Ευρωπαϊκή Ένωση έλαβε περισσότερα από 50 αιτήματα, εκ μέρους άλλων κρατών μελών, για την περαιτέρω ανάπτυξη του Τρόπου 4 σε διάφορα επίπεδα: ζητείται, αφενός, να υπάρξει μεγαλύτερη διαφάνεια ως προς τις δεσμεύσεις και, αφετέρου, να εξαλειφθούν σχεδόν όλοι οι περιορισμοί που τίθενται στους περισσότερους κλάδους υπηρεσιών.

2.6.2 Τα περισσότερα αιτήματα διατυπώθηκαν από αναπτυσσόμενες χώρες και, στην περίπτωση σχεδόν των μισών εκ των χωρών αυτών, συνίσταντο στην εξάλειψη παντός περιορισμού (γεγονός το οποίο θα συνεπάγετο την απολύτως ελεύθερη μετακίνηση των εργαζομένων), στη συμπερίληψη και εργαζομένων με χαμηλότερο επίπεδο δεξιοτήτων, καθώς και στην κατάργηση του κριτηρίου περί Ελέγχου των Οικονομικών Αναγκών και της Αγοράς Εργασίας που προβλέπεται στο πλαίσιο του Τρόπου 4. Τρεις χώρες ζήτησαν την άρση του ισχύοντος καθεστώτος όσον αφορά τις θεωρήσεις και την παροχή αυτόματου δικαιώματος εισόδου και διαμονής. Πολλές χώρες θεωρούν, εξάλλου, σημαντική την επέκταση των οδηγιών της ΕΕ περί αμοιβαίας αναγνώρισης των προσόντων στους υπηκόους τρίτων χωρών που απέκτησαν τα διπλώματα και τις δεξιότητές τους στην επικράτεια της ΕΕ.

2.6.3 Η Δεύτερη Συνάντηση των Υπουργών Εμπορίου που πραγματοποιήθηκε στη Ντάκα (Μπαγκλαντές) από τις 31 Μαΐου έως τις 2 Ιουνίου 2003, ολοκληρώθηκε με τη Διακήρυξη της Ντάκα στην οποία αναφέρεται ότι: (σημείο 15, παράγραφος iv): «Ελεύθερη πρόσβαση στις αγορές των ανεπτυγμένων χωρών για την προσωρινή μετακίνηση των φυσικών προσώπων, κυρίως ανειδίκευτων και ημειδίκευτων φορέων παροχής υπηρεσιών, δυνάμει του Τρόπου 4 και προπαντός δια της αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων, δια της απλοποίησης των διαδικασιών για τη χορήγηση θεώρησης και δια της αναστολής της εφαρμογής του κριτηρίου περί Ελέγχου των Οικονομικών Αναγκών».

3. Οι προσφορές της ΕΕ

3.1 Σημαντικές βελτιώσεις παρασχέθηκαν σε διάφορους τομείς: όσον αφορά τους **φορείς παροχής υπηρεσιών επί συμβάσει (CSS)**, συμφωνήθηκε η ανάληψη δεσμεύσεων σε 22 υποτομείς (επαγγελματικές υπηρεσίες και υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις) και σε 4 τομείς που αφορούν τους ελεύθερους επαγγελματίες για διαμονή έως έξι μήνες. Όσον αφορά την ίδια ομάδα των 22 τομέων, η ΕΕ δεσμεύθηκε να μην εφαρμόζει πλέον τις διαδικασίες Ελέγχου των Οικονομικών Αναγκών, αλλά να εισαγάγει αντ' αυτών ένα αριθμητικό όριο για τους φορείς παροχής υπηρεσιών που εμπίπτουν σε αυτή τη συμφωνία· σχετικά με το επίπεδο του εν λόγω ορίου και με τις λεπτομέρειες εφαρμογής του δεν έχει ακόμη ληφθεί οριστική απόφαση. Στους νέους παρέχεται, επιπλέον, δυνατότητα κατάρτισης για μέγιστη περίοδο 12 μηνών στο πλαίσιο των ενδοεπιχειρησιακών μεταθέσεων (intra-company transfers). Αναμφίβολα, η συγκεκριμένη προσφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι μια από τις πιο φιλόδοξες και σοβαρές προτάσεις που υπερβλήθησαν.

4. Οι προσφορές τρίτων χωρών

4.1 Ορισμένα μόνο μέλη του ΠΟΕ (38) προέβησαν σε προκαταρκτικές προσφορές για την περαιτέρω απελευθέρωση των συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών εντός της προθεσμίας που πρόβλεπε η Διακήρυξη της Ντόχα, παρότι οι συναλλαγές αυτές καλύπτουν ποσοστό 91,6 % των παγκόσμιων συναλλαγών. Το επίπεδο των προσφορών, εκ μέρους τόσο των βιομηχανικών όσο και των αναπτυσσόμενων χωρών, παραμένει μάλλον χαμηλό και περιορισμένο, ακόμη και ως προς την ποιότητα των προσφορών. Εν τω μεταξύ, πρέπει να σημειωθεί ότι μια ομάδα χωρών — η Ινδία, οι Φιλιππίνες, η Ταϊλάνδη και η Ινδονησία — αναδιαμόρφωσαν την προσφορά τους με βάση τη νέα προσφορά στην οποία προέβη η ΕΕ.

5. Προσωρινή μετανάστευση, αγορά εργασίας και κοινωνική συνοχή

5.1 Τα προβλήματα όσον αφορά τον Τρόπο 4 δεν μπορούν να περιορισθούν στις εμπορικές συναλλαγές, αλλά σχετίζονται επίσης με τις ευρύτερες πολιτικές στους τομείς της μετανάστευσης και της απασχόλησης. Ο ορισμός της μετανάστευσης περιλαμβάνει ως υποσύνολο την προσωρινή μετανάστευση, η οποία εμπεριέχει με τη σειρά της ως υποσύνολο τη μετανάστευση για λόγους εργασίας. Ο Τρόπος 4 της Συμφωνίας GATS αποτελεί άλλο ένα υποσύνολο του ορισμού αυτού.

5.2 Εντούτοις, τα όρια του Τρόπου 4 δεν καθορίζονται σαφώς: ειδικότερα, είναι απαραίτητο να διευκρινισθεί η σχέση μεταξύ προσωρινής μετανάστευσης για λόγους εργασίας και προσωρινής μετανάστευσης για την εδραίωση εμπορικής παρουσίας. Πρωτίστως, όμως, απαιτείται να προσδιορισθεί ο όρος «προσωρινός» ο οποίος μπορεί να εκτείνεται από διάστημα μερικών μηνών έως χρονική περίοδο άνω των πέντε ετών. Επιπλέον, η έννοια της «προσωρινής μετανάστευσης» δεν γίνεται αντιληπτή κατά τον ίδιο τρόπο από την ΕΕ (βλ. Συνθήκη) και από τον ΠΟΕ.

5.3 Είναι προφανές ότι ο Τρόπος 4 θα έπρεπε να περιορισθεί στους εργαζομένους με υψηλό επίπεδο δεξιοτήτων και στους ελεύθερους επαγγελματίες, αλλά εάν μελλοντικά η εφαρμογή του Τρόπου 4 επεκταθεί και σε άλλα είδη απασχόλησης, τότε θα απαιτηθεί μια σαφέστερη και πιο περιοριστική ερμηνεία του όρου «προσωρινός» και ένας επακριβέστερος προσδιορισμός του όρου «φορέας παροχής υπηρεσιών». Εν πάση περιπτώσει, και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι οι εμπορικές συμφωνίες δεν παρέχουν ιδανική ευκαιρία για την ενασχόληση με το Εργατικό Δίκαιο, παράγοντα σαφήνειας θα μπορούσε να αποτελέσει η επέκταση της εφαρμογής της Διακήρυξης της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ, 1998) για τις θεμελιώδεις αρχές και τα δικαιώματα στην εργασία και των παραρτημάτων⁽⁵⁾ της και στους εργαζομένους του Τρόπου 4, η οποία αποτελεί ούτως ή άλλως σημείο αναφοράς από νομική άποψη. Για τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων που εγκρίθηκε στη Νίκαια είναι, ασφαλώς, μείζονος σημασίας, κυρίως δε επειδή έχει πλέον ενσωματωθεί στο σχέδιο Συνταγματικής Συνθήκης.

5.4 Τούτο θα ήταν εξαιρετικά σημαντικό για πολυάριθμους ελεύθερους επαγγελματίες, καθώς και για όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με τη συνταξιοδοτική ασφάλιση και με την προσπάθεια καταπολέμησης της ανεργίας. Είναι σαφές ότι η διαχείριση της αποδημίας πρέπει να αναλαμβάνεται σε εθνικό επίπεδο και όχι από τον ΠΟΕ. Κατά τον ίδιο τρόπο, ορισμένες πτυχές που άπτονται της εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της κοινωνικής ασφάλισης, χρήζουν αντιμετώπισης σε διεθνές επίπεδο από οργανώσεις όπως η ΔΟΕ.

6. Συμπεράσματα και Συστάσεις

6.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αναγνωρίζει τη σημασία μιας περαιτέρω απελευθέρωσης των συναλλαγών υπηρεσιών σε παγκόσμια κλίμακα για την οικονομική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων και των βιομηχανικών χωρών· διαπιστώνει, ωστόσο, την απουσία μιας ανάλυσης αντίκτυπου σχετικά με τις πραγματικές κοινωνικές συνέπειες και την αγορά εργασίας τόσο στη χώρα προέλευσης όσο και στη χώρα υποδοχής.

(5) http://www.ilo.org/dyn/declaris/DECLARATIONWEB.INDEXPAGE?var_language=EN

6.2 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει επίσης τη σημασία του δικαιώματος των μελών του ΠΟΕ να ρυθμίζουν και να εισάγουν νέους κανονισμούς όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών.

6.2.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει μεν τις προκαταρκτικές προσφορές της ΕΕ για περαιτέρω απελευθέρωση δυνάμει του Τρόπου 4 της Συμφωνίας GAT, αλλά υπό τον όρο της τήρησης των βασικών εργασιακών προτύπων, του Εθνικού Εργατικού Δικαίου και των συλλογικών συμβάσεων που ισχύουν στις χώρες υποδοχής. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει και χαιρετίζει το γεγονός ότι η Επιτροπή συμπεριέλαβε τα δικαιώματα των εργαζομένων στον κατάλογο υποχρεώσεων της.

6.2.1.1 Η πρόταση να προστεθεί στην προσφορά μια κατηγορία ασκουμένων υπαλλήλων εντός της επιχείρησης (Intra-Company Trainees) θα μπορούσε να ενδιαφέρει ιδιαίτερα τόσο τις πολυεθνικές εταιρείες της ΕΕ όσο και τις επιχειρήσεις και τους νεαρούς διευθύνοντες τρίτων χωρών και, συνεπώς, επικροτείται. Εξυπακούεται ότι η φύση των σχέσεων αυτών χρήζει διασαφήνισης όσον αφορά την «κατάρτιση», προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος μετατροπής τους σε ανεπαρκώς αμειβόμενη εργασία κατά παράβαση των εθνικών κανονιστικών ρυθμίσεων στον τομέα της κατάρτισης — είτε πρόκειται για νομοθετικές διατάξεις είτε για συλλογικές συμβάσεις — και κατ'αντιδιαστολή προς το σεβασμό των διεθνών εργατικών δικαιωμάτων.

6.2.2 Η ΕΕ προτείνει επίσης την ανάληψη νέων δεσμεύσεων για τους ελεύθερους επαγγελματίες ως φορείς παροχής υπηρεσιών επί συμβάσει, όμως μόνον σε ορισμένους υποτομείς και για ειδικούς με υψηλό επίπεδο κατάρτισης (*).

6.2.3 Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της λήψης μέτρων εκ μέρους των κρατών μελών της ΕΕ για την προστασία των προσωρινών εργαζομένων, για την αποτροπή της διακριτικής μεταχείρισης και για την καθιέρωση των κατάλληλων μηχανισμών εποπτείας, π.χ. σύμφωνα με τις αρχές περί προστασίας των μνησίων αποδοχών της Σύμβασης αριθ. 95 της ΔΟΕ.

6.2.4 Ειδικότερα, η πιο πρόσφατη διεύρυνση ή οι μελλοντικές διευρύνσεις της ΕΕ, με την ένταξη χωρών όπου οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας είναι σπάνιες, θα απαιτήσουν τη θέσπιση εξίσου ενδεδειγμένων μηχανισμών εποπτείας.

6.2.5 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, ενόψει της περαιτέρω απελευθέρωσης των συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών, η ΕΕ οφείλει πρωτίστως να πράξει τα εξής:

1. να διασαφηνίσει ότι η οδηγία για τους αποσπασμένους εργαζομένους αποτελεί επίσης τη βάση και στην περίπτωση της προσωρινής μετακίνησης των εργαζομένων·
2. να προσδιορίσει ποιο νομοθετικό πλαίσιο αναφοράς πρέπει να ισχύσει στην ΕΕ για την απελευθέρωση των υπηρεσιών εντός της εσωτερικής αγοράς (πρβλ. την πρόταση οδηγίας σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά), θέμα το οποίο βρίσκεται, αυτούς τους τελευταίους μήνες, στο επίκεντρο μιας έντονα αμφιλεγόμενης συζήτησης·

(*) Σύμφωνα με την έκθεση της Ένωσης Συνομοσπονδιών της Βιομηχανίας και των Εργοδοτών της Ευρώπης (UNICE) που τιτλοφορείται *Cancun, Moving forward together* («Κανκούν, Βαδίζουμε μαζί προς τα εμπρός»), του Ιουλίου 2003, ο Τρόπος 4 αφορά την «προσωρινή μετακίνηση υψηλόβαθμων εμπορικών στελεχών».

3. να προβεί σε σαφή διάκριση μεταξύ των υπηρεσιών κοινής ωφελείας (συμπεριλαμβανομένης της υγείας, της εκπαίδευσης, της ύδρευσης, της ενέργειας, του φυσικού αερίου, κλπ.), των οικονομικών και ή μη οικονομικών υπηρεσιών, των υπηρεσιών για εμπορικούς και μη εμπορικούς λόγους και των υπηρεσιών διαφορετικής φύσεως.

6.3 Η ΕΟΚΕ τάσσεται κατ'αρχήν υπέρ της πρότασης του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Υπηρεσιών περί καθιέρωσης μιας «άδειας GATS». Η άδεια αυτή, αφενός, θα διευκόλυνε τη μετακίνηση των φορέων παροχής υπηρεσιών από και προς την ΕΕ και, αφετέρου, θα καθιστούσε εναργέστερο τον έλεγχο της χρήσης του Τρόπου 4.

6.4 Σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες ο κίνδυνος της «διαρροής εγκεφάλων» είναι υπαρκτός. Πολλές αναπτυσσόμενες χώρες αντιμετωπίζουν έλλειψη π.χ. νοσοκόμων, δεδομένου ότι μετακινούνται προς τις ανεπτυγμένες χώρες όπου υπάρχει έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού. Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη να θεσπίσουν κανόνες ή πρακτικές (όπως έπραξε ο τομέας της υγείας στη Μεγάλη Βρετανία, ιδιαίτερα όσον αφορά το νοσηλευτικό προσωπικό για την πρόσληψη του οποίου διαμορφώθηκε κώδικας ηθικής στο πλαίσιο των σχετικών πολιτικών), προκειμένου να αποφευχθεί μία κατάσταση κατά την οποία οι αναπτυσσόμενες χώρες χάνουν το ικανό εργατικό δυναμικό τους και το εξειδικευμένο προσωπικό τους και, συνεπώς, την ικανότητά τους να καλύπτουν τις ανάγκες του πληθυσμού τους.

6.5 Η ΕΟΚΕ παροτρύνει την ΕΕ και τα κράτη μέλη να μην δεχθούν προς το παρόν καμία επέκταση του Τρόπου 4 στους ημειδικευμένους ή ανειδίκευτους εργαζομένους. Κάτι τέτοιο θα δημιουργούσε μια κατάσταση η οποία θα έθετε πραγματικά σε κίνδυνο τη βασική αρχή της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ), σύμφωνα με την οποία «η εργασία δεν αποτελεί αγαθό». Είναι γεγονός ότι οι ημειδίκευμένοι και οι ανειδίκευτοι αλλοδαποί εργαζόμενοι βρίσκονται σχεδόν πάντοτε σε μειονεκτική θέση στην αγορά εργασίας, ενώ οι αλλοδαποί διευθυντές και ειδικοί ή οι ελεύθεροι επαγγελματίες με υψηλό επίπεδο δεξιοτήτων βρίσκονται συνήθως σε πλεονεκτική θέση και χαιρούν ικανοποιητικής προστασίας.

6.6 Η ΕΟΚΕ δεν μπορεί να δεχθεί ότι η προσωρινή μετακίνηση εργαζομένων, η οποία αποτελεί εκ των πραγμάτων προσωρινή μετανάστευση, θα ρυθμίζεται πρωτίστως μέσω του ΠΟΕ και της Συμφωνίας GATS, χωρίς την παραμικρή εγγύηση όσον αφορά τα ανθρωπίνια δικαιώματα ή την τήρηση των βασικών εργασιακών προτύπων, όπως π.χ. η μη διακριτική μεταχείριση. Η καθιέρωση εποικοδομητικής συνεργασίας μεταξύ του ΠΟΕ και, τουλάχιστον, της ΔΟΕ, του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και του ΟΗΕ για την προστασία των δικαιωμάτων των προσωρινών μεταναστών, θα πρέπει να αποτελέσει προαπαιτούμενο για την περαιτέρω διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του Τρόπου 4 στο πλαίσιο του ΠΟΕ, αξιοποιώντας υπό αυτή την έννοια το ρόλο της ΔΟΕ ως τριμερούς βήματος συζήτησης και ανταλλαγής εμπειριών, καθώς και ως δυναμικού συντονιστικού οργάνου.

6.7 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις οφείλουν να επανεξετάσουν την επικύρωση της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ για την προστασία των δικαιωμάτων όλων των διακινούμενων εργαζομένων και των μελών των οικογενειών τους (Σύμβαση για τους διακινούμενους εργαζόμενους), η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Ιούλιο του 2003. Η Σύμβαση αυτή καθορίζει τα δικαιώματα των προσωρινών μεταναστών, όσον αφορά παραδείγματος χάρη τους «εργαζόμενους για συγκεκριμένη απασχόληση». Ακόμη και ελλείψει επικύρωσης, η Σύμβαση, ως σύνολο διεθνώς αναγνωρισμένων προτύπων, θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την καθοδήγηση της πολιτικής⁽⁷⁾. Η Σύμβαση αριθ. 146 της ΔΟΕ επικυρώθηκε από έξι νυν και υπό ένταξη κράτη μέλη της ΕΕ (πριν και μετά από τη διεύρυνση) καθώς και από τέσσερα άλλα ευρωπαϊκά κράτη. Οι διατάξεις της προαναφερθείσας Σύμβασης χρήζουν εφαρμογής εκ παραλλήλου με εκείνες τη Σύστασης αριθ. 151. Απαιτείται δε η εφαρμογή των σχετικών άρθρων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη (Συμβούλιο της Ευρώπης). Τα μέτρα που έλαβε η ΕΕ στο πλαίσιο του Τρόπου 4 της Συμφωνίας GATS θα πρέπει να είναι συμβατά με τα εν λόγω πρότυπα και κυρίως με εκείνα τα οποία έχουν ενστερνισθεί τα κράτη μέλη.

6.8 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη Συμφωνία GATS (12 Μαρτίου 2003), και ειδικότερα τα σημεία 5, 10 και 11, και συνιστά στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη να το λάβουν υπόψη τους κατά τις διαπραγματεύσεις σχετικά με τη Συμφωνία GATS.

Σημείο 5: Υπενθυμίζει ότι η Συμφωνία GATS είναι εθελοντική συμφωνία και ότι οι αρχές της δεν επιβάλλουν την ιδιωτικοποίηση

ή την απορύθμιση, ούτε συνιστούν κάποιο συγκεκριμένο βαθμό απελευθέρωσης· επιμένει, ωστόσο, ότι οι αναπτυσσόμενες και οι ελάχιστα ανεπτυγμένες χώρες θα πρέπει να πιεστούν για την απελευθέρωση των υπηρεσιών και ειδικότερα των δημοσίων υπηρεσιών.

Σημείο 10: Χαιρετίζει την προσφορά, ιδίως προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, για την εξασφάλιση καλύτερων ευκαιριών όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών στην αγορά της ΕΕ μέσω της προσωρινής διασυνοριακής μετακίνησης εξειδικευμένου προσωπικού, αλλά εμμένει στο γεγονός ότι οι διαπραγματεύσεις πρέπει να εξασφαλίζουν την προστασία των διασυνοριακών εργαζομένων από κάθε μορφής διάκριση· υπενθυμίζει ότι, σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, θα πρέπει να εξακολουθήσουν να ισχύουν οι συνθήκες εργασίας σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο ΕΕ, οι απαιτήσεις περί ελαχίστων αποδοχών, καθώς και όλες οι συλλογικές μισθολογικές συμβάσεις, ανεξαρτήτως εάν ο εργοδότης είναι εγγεγραμμένος ή όχι σε ένα κράτος μέλος της ΕΕ.

Σημείο 11: Τονίζει ότι η «εμπορική παρουσία» (δηλαδή οι επενδύσεις) πρέπει να εξακολουθήσουν να διέπονται από φορολογικά, κοινωνικά και άλλου είδους κανονιστικά μέτρα σε εθνικό επίπεδο· εμμένει επίσης στο δικαίωμα να υπόκειται η αλλοδαπή εμπορική παρουσία στον όρο της τήρησης της Τριμερούς Δήλωσης Αρχών της ΔΟΕ, όσον αφορά τις πολυεθνικές επιχειρήσεις και την κοινωνική πολιτική, και των αναθεωρηθεισών (το καλοκαίρι του 2000) Κατευθυντήριων Γραμμών του ΟΟΣΑ για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις.

Βρυξέλλες, 8 Ιουνίου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁷⁾ Π.χ. Οι συμφωνίες GATS δεν αναφέρονται στα δικαιώματα των συζύγων ή των τέκνων.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την επιτήρηση και τον έλεγχο των αποστολών ραδιενεργών αποβλήτων και αναλωμένου καυσίμου»

COM(2004) 716 τελικό — 2004/0249 (CNS)

(2005/C 286/07)

Στις 12 Νοεμβρίου 2004, και σύμφωνα με το άρθρο 31 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ατομικής ενέργειας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 19 Μαΐου 2005 με εισηγητή τον κ. **BUFFETAUT**.

Κατά την 418^η σύνοδο ολομέλειάς της που συνήλθε στις 8 και 9 Ιουνίου 2005 (συνεδρίαση της 9^{ης} Ιουνίου 2005), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με ψήφους 120 υπέρ, και 6 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1 Το θέμα της επιτήρησης και του ελέγχου των αποστολών ραδιενεργών αποβλήτων μεταξύ των κρατών μελών ρυθμίζεται από την οδηγία 92/3 του Συμβουλίου της 3ης Φεβρουαρίου 1992.

1.2 Η οδηγία εφαρμόζεται τόσο στις αποστολές μεταξύ των κρατών μελών, όσο και στις εισαγωγές προς την Κοινότητα και στις εκτός αυτής εξαγωγές. Διασφαλίζει ότι τα κράτη μέλη προορισμού και διαμετακόμισης ενημερώνονται για τη διακίνηση ραδιενεργών αποβλήτων προς ή διαμέσου της επικράτειάς τους και ότι έχουν τη δυνατότητα να αντιταχθούν σε αυτή.

1.3 Σε ό,τι αφορά τις εξαγωγές, οι αρχές της τρίτης χώρας προορισμού ενημερώνονται για τη διακίνηση.

1.4 Μετά από περισσότερα από 10 χρόνια εφαρμογής, γενικά ικανοποιητικής, η Επιτροπή έκρινε αναγκαίο να προβεί σε ορισμένες δικαιολογημένες προσαρμογές για πρακτικούς και νομικούς λόγους.

1.5 Η διαδικασία αναθεώρησης εντάσσεται στην πέμπτη φάση της πρωτοβουλίας για την απλούστευση της νομοθεσίας όσον αφορά την εσωτερική αγορά (SLIM Simple Legislation for Internal Market).

1.5.1 Είχε ως στόχο να εξετάσει τη σκοπιμότητα όσον αφορά την:

- ενσωμάτωση των νέων τεχνικών διατάξεων,
- ευθυγράμμιση των διατάξεων της οδηγίας με τις νέες οδηγίες Ευρατομ και με ορισμένες διεθνείς συμφωνίες,
- αποσαφήνιση ή άρση των αντιφάσεων στις εν λόγω διατάξεις που αναφέρονται στο δικαίωμα τρίτων χωρών να εκφέρουν γνώμη για την προτεινόμενη αποστολή ραδιενεργών αποβλήτων,
- ενδεχόμενη επέκταση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας, ώστε να περιληφθεί το ακτινοβολημένο καύσιμο για επανεπεξεργασία,

— εξέταση και αποσαφήνιση των διατάξεων της οδηγίας που προβλέπουν την άρνηση αδειοδότησης αποστολών ραδιενεργών αποβλήτων,

— απλούστευση του τυποποιημένου εγγράφου,

— οφέλη της αντικατάστασης της οδηγίας από κανονισμό.

1.5.2 Στο τέλος της εν λόγω διαδικασίας, διατυπώθηκαν 14 συστάσεις που χρησίμευσαν ως βάση προβληματισμού για την αναθεώρηση της οδηγίας.

2. Η νέα πρόταση οδηγίας

2.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκθέτει τα εξής τέσσερα επιχειρήματα για την τροποποίηση των διατάξεων της οδηγίας 92/3:

— Συνάφεια με τις πλέον πρόσφατες οδηγίες Ευρατόμ·

— Συνάφεια με τις διεθνείς συμβάσεις·

— Αποσαφήνιση της διαδικασίας στην πράξη: χρειάζεται να διασαφηνισθούν ορισμένες έννοιες, να τροποποιηθούν υφιστάμενοι ορισμοί ή να προστεθούν νέοι, προκειμένου να αρθούν οι αντιφάσεις και να απλουστευθεί η διαδικασία·

— Επέκταση του πεδίου εφαρμογής στο αναλωμένο καύσιμο: βάσει της οδηγίας 92/3 το αναλωμένο καύσιμο για το οποίο δεν προβλέπεται καμία χρήση θεωρείται ως ραδιενεργό απόβλητο και συνεπώς υποβάλλεται στη διαδικασία ελέγχου της οδηγίας. Αντιθέτως, οι αποστολές αναλωμένου καυσίμου για επανεπεξεργασία δεν υπόκεινται σε ανάλογη διαδικασία. Η Επιτροπή επιθυμεί να υπαχθεί το αναλωμένο καύσιμο που προορίζεται για επανεπεξεργασία στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας διότι κρίνει παράλογο να εξαρτάται η εφαρμογή ή η μη εφαρμογή της νομοθεσίας από τη χρήση για την οποία προορίζεται το αναλωμένο καύσιμο ενώ η φύση του είναι ταυτόσημη.

2.2 Τέλος, η Επιτροπή έκρινε ότι το κείμενο πρέπει να βελτιωθεί τόσο από νομοτεχνική άποψη όσο και από άποψη δομής.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Όπως ανέφερε η Επιτροπή, κατά την εφαρμογή του κειμένου παρουσιάστηκαν ορισμένα πρακτικά προβλήματα. Η πυρηνική βιομηχανία, ερωτηθείσα στα πλαίσια της διαδικασίας SLIM, διατύπωσε συστάσεις για τη διασαφήνιση και την απλούστευση των υφιστάμενων διαδικασιών προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα του συστήματος και η προβλεψιμότητα και να κερδηθεί χρόνος.

3.2 Είναι κατανοητή η επιθυμία της Επιτροπής να επικαιροποιήσει την οδηγία για να συμφωνεί με τις τελευταίες οδηγίες Ευρατόμ και να είναι πιο συνεκτική με τις διεθνείς συμβάσεις, κυρίως με την Κοινή Σύμβαση για την Ασφάλεια της Διαχείρισης του Αναλωμένου Καυσίμου και την Ασφάλεια της Διαχείρισης των Ραδιενεργών Αποβλήτων, και να την απλοποιήσει.

3.3 Αξίζει να τονιστούν και να επιδοκιμαστούν οι προσπάθειες απλούστευσης των υφιστάμενων διαδικασιών όπως, για παράδειγμα, η γενίκευση της αυτόματης διαδικασίας έγκρισης (άρθρο 6), η εφαρμογή της βεβαίωσης παραλαβής της αίτησης έγκρισης (άρθρο 8), η προσαρμογή του γλωσσικού καθεστώτος του τυποποιημένου εγγράφου (άρθρο 13). Ίσως να μπορούσε κανείς να προχωρήσει περαιτέρω σύμφωνα με το πνεύμα της διαδικασίας απλούστευσης της νομοθεσίας (SLIM). Πράγματι, στην πράξη, έχει διαπιστωθεί ότι υπάρχουν πολλές δυσκολίες. Εξάλλου, ορισμένες τροποποιήσεις που έχουν προταθεί δημιουργούν ερωτηματικά όσον αφορά τη εφαρμογή τους στην πράξη. Άλλες τροποποιήσεις υπάρχει κίνδυνος να εμποδίσουν την απρόσκοπτη διεξαγωγή των αποστολών ραδιενεργών αποβλήτων και αναλωμένων καυσίμων. Τέλος, οι βιομηχανικοί κύκλοι ανησύχησαν από την επέκταση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 92/3/Ευρατόμ στα αναλωμένα καύσιμα που προορίζονται για επανεπεξεργασία, διότι υπάρχει κίνδυνος να γίνουν οι μεταφορές πιο δύσκολες και να αυξηθούν οι διοικητικές διαδικασίες χωρίς να αυξηθεί ο βαθμός προστασίας του πληθυσμού και των εργαζομένων που ήδη διασφαλίζεται με άλλα νομικά μέσα, και κυρίως από την Κοινή Σύμβαση για την Ασφάλεια της Διαχείρισης του Αναλωμένου Καυσίμου και την Ασφάλεια της Διαχείρισης των Ραδιενεργών Αποβλήτων καθώς και από τους ισχύοντες κανόνες για τις μεταφορές των ραδιενεργών υλικών.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

Η σημερινή διατύπωση της πρότασης δημιουργεί ορισμένα σημαντικά ζητήματα για λόγους αρχής.

4.1 *Η νέα οδηγία και η ελεύθερη κυκλοφορία του αναλωμένου καυσίμου που προορίζεται για επανεπεξεργασία*

4.1.1 Μια από τις σημαντικότερες τροποποιήσεις της νέας πρότασης είναι η επέκταση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας σε όλα τα αναλωμένα καύσιμα χωρίς να προβάλλει στη διάκριση των προς επανεπεξεργασία ή προς μόνιμη αποθήκευση καυσίμων.

Σήμερα, τα αναλωμένα καύσιμα που προορίζονται για επανεπεξεργασία τα οποία, σε αντίθεση προς τα ραδιενεργά απόβλητα, θεωρούνται ως εμπορεύματα εν αμανητή χρήσης, δεν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 92/3.

4.1.2 Η εν λόγω διάκριση μεταξύ αναλωμένων καυσίμων, αφενός, που προορίζονται για οριστική αποθήκευση και θεωρούνται ως ραδιενεργά απόβλητα και αναλωμένων καυσίμων, αφετέρου, που

προορίζονται για επανεπεξεργασία, διευκρινίστηκε επανειλημμένως από την Επιτροπή με σαφή τρόπο (απαντήσεις στις γραπτές κοινοβουλευτικές ερωτήσεις E-1734/97 και P-1702/02). Αντικατοπτρίζει, εξάλλου, το δικαίωμα κάθε κράτους μέλους να χαράζει και να θέτει σε εφαρμογή τη δική του πολιτική διαχείρισης για τα αναλωμένα καύσιμα καθώς και τις διαφορές στρατηγικής που υπάρχουν στον εν λόγω τομέα.

4.1.3 Η Επιτροπή επικαλείται επιχειρήματα για την προστασία από τη ραδιενέργεια και λογικά επιχειρήματα (πρόκειται για τα ίδια υλικά, δεν αλλάζει παρά ο προορισμός τους) για να επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής και στα αναλωμένα καύσιμα που προορίζονται για επανεπεξεργασία. Εφόσον τα ραδιενεργά υλικά υποβάλλονται στο ίδιο καθεστώς, ανεξαρτήτως προορισμού, το θέμα είναι το πως θα αποφευχθεί ο αποπροσανατολισμός της προτεινόμενης νέας νομοθεσίας από το στόχο της που συνίσταται στην μη παρακώλυση των μεταφορών των αναλωμένων καυσίμων. Γι' αυτό το λόγο ο επονομαζόμενος μηχανισμός της αυτόματης έγκρισης αποτελεί ένα στοιχείο ισορροπίας του κειμένου που πρέπει να διατηρηθεί. Στην ισορροπία αυτή συμβάλλει επίσης ο αυστηρότερος ορισμός των λόγων εξ αιτίας των οποίων το κράτος διαμετακόμισης αρνείται την έγκριση.

4.2 Το πρόβλημα του κράτους διαμετακόμισης

4.2.1 Η νέα πρόταση δίνει τον εξής ορισμό για τη χώρα διαμετακόμισης: «κάθε χώρα πλην της χώρας προέλευσης ή της χώρας προορισμού, από την επικράτεια της οποίας προγραμματίζεται να διέλθει ή διέρχεται αποστολή». Τι πρέπει να αντιληφθεί κανείς από τον όρο επικράτεια; Περιλαμβάνει το χερσαίο χώρο, τα χωρικά ύδατα, την οικονομική αποκλειστική ζώνη και τον εναέριο χώρο;

4.2.2 Κρίνεται απαραίτητο να διευκρινισθούν επακριβώς οι έννοιες διότι οι συνέπειες των διατάξεων μπορεί να διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό, ανάλογα π. χ. από το αν η αποκλειστική οικονομική ζώνη θεωρείται ως αναπόσπαστο μέρος της επικράτειας ή όχι. Πρέπει να υπενθυμιστεί ότι στο διεθνές δίκαιο οι αρμοδιότητες ενός κράτους κυμαίνονται ανάλογα με το τμήμα του υπό εξέταση εδάφους.

4.2.3 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι ως επικράτεια του κράτους διαμετακόμισης πρέπει να εννοούνται τα έδαφος του, ο εναέριος χώρος του καθώς και τα χωρικά του ύδατα όχι όμως και η αποκλειστική οικονομική ζώνη, μολονότι το διεθνές δημόσιο δίκαιο αναγνωρίζει στα κράτη πλήρη κυριαρχία στα χωρικά ύδατα όχι όμως και στην αποκλειστική οικονομική ζώνη και στην ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα όπου τα δικαιώματά τους είναι περιορισμένα.

4.2.4 Η θέση αυτή ενισχύεται ακόμη περισσότερο από το γεγονός ότι στη Μεσόγειο δεν υπάρχει αποκλειστική οικονομική ζώνη, διότι η λεκάνη αυτή είναι αρκετά περιορισμένη για να επιτρέψει την ύπαρξη της. Όμως πολλά κράτη μέλη της Ε.Ε. είναι μεσογειακά και συνεπώς δεν θα διαθέτουν τα ίδια δικαιώματα με τα λοιπά κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ προτείνει εξάλλου να εφαρμόζεται ο ακριβέστερος ορισμός της επικράτειας του κράτους διαμετακόμισης, υπό το φως των δικαιωμάτων και ελευθεριών της ναυσιπλοΐας, τα οποία αναγνωρίζονται από το διεθνές δίκαιο και ιδίως της αρχής της αβλαβούς διέλευσης από τα χωρικά ύδατα σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις των άρθρων 27 (3) (i) της Κοινής Σύμβασης για την Ασφάλεια της Διαχείρισης του Αναλωμένου Καυσίμου.

4.3 Ο ορισμός των δικαιωμάτων του κράτος διαμετακόμισης

4.3.1 Πρέπει να τεθεί το ερώτημα κατά πόσον η υπό εξέταση οδηγία αναγνωρίζει δικαιώματα στα κράτη διαμετακόμισης και σε ποια έκταση.

4.3.2 Η πρόταση προβλέπει την προηγούμενη συμφωνία των κρατών διαμετακόμισης, είτε πρόκειται για κράτη μέλη της Κοινότητας είτε για τρίτες χώρες.

4.3.3 Όταν τα κράτη μέλη πρέπει εκ των προτέρων να ζητήσουν από τρίτη χώρα τη συγκατάθεση της για διέλευση θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι αυτή τηρεί τις συμβατικές προδιαγραφές ασφαλείας.

4.4 Οι προϋποθέσεις άσκησης από το κράτος διαμετακόμισης των δικαιωμάτων που του έχουν απονεμηθεί

4.4.1 Το άρθρο 27(3)(i) της Κοινής Σύμβασης του ΔΟΑΕ διευκρινίζει ότι καμία από τις διατάξεις της σύμβασης «δεν βλάπτει ή θίγει την άσκηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών της ναυσιπλοΐας, θαλάσσιας και εσωτερικής, όπως και του εναέριου χώρου, από τα πλοία ή τα αεροπλάνα όλων των κρατών, όπως αυτά προβλέπονται από το διεθνές δίκαιο».

4.4.2 Εξάλλου, η ομάδα SLIM είχε προτείνει να προστεθεί ανάλογη διάταξη στην οδηγία πράγμα που θα ήταν πράγματι σκόπιμο.

4.4.3 Πάντως, θεωρείται αναγκαίο να περιγραφούν ακριβέστερα οι λόγοι τους οποίους ένα κράτος μέλος διαμετακόμισης μπορεί να επικαλεστεί για να αρνηθεί τη συγκατάθεση του για τη διαμετακόμιση. Η οδηγία 92/3 δημιούργησε ένα σύστημα παρεκκλίσεων από τις αρχές της κοινής πυρηνικής αγοράς και, ως εκ τούτου, το εν λόγω σύστημα πρέπει να εφαρμόζεται με αυστηρότητα. Έτσι, σύμφωνα με την εν λόγω οδηγία τα κράτη διαμετακόμισης μπορούν να εναντιωθούν σε διαμετακομίσεις μόνο για λόγους μη τήρησης της διεθνούς και της κοινοτικής νομοθεσίας περί μεταφορών, όμως η παρούσα πρόταση της Επιτροπής περιορίζεται σε αναφορά στην ισχύουσα σχετική νομοθεσία, πρόκειται όμως για ασαφή διατύπωση.

4.4.4 Κρίνεται σκόπιμο και σαφέστερο να γίνει διάκριση μεταξύ της περίπτωσης του κράτους μέλους διαμετακόμισης και του κράτους μέλους προορισμού. Το βασικό μέλημα του κράτους μέλος διαμετακόμισης είναι το να διασφαλίσει ότι η σχεδιαζόμενη επιχείρηση διαμετακόμισης ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις της διεθνούς και της κοινοτικής νομοθεσίας για τις μεταφορές ραδιενεργών υλικών. Οι φροντίδες του κράτους μέλους προορισμού είναι ευρύτερες και θίγουν όχι μόνο θέματα μεταφορών αλλά και θέματα διαχείρισης ραδιενεργών υλικών.

4.4.5 Έτσι, το άρθρο 6 § 3 θα μπορούσε να διατυπωθεί ως εξής:

«Η άρνηση χορήγησης της έγκρισης ή η επιβολή όρων/προϋποθέσεων για την χορήγησή της, πρέπει να αιτιολογούνται:

- i) για τα κράτη μέλη διαμετακόμισης σύμφωνα με τη διεθνή, την κοινοτική και εθνική νομοθεσία για τις μεταφορές ραδιενεργών υλικών.
- ii) Για τα κράτη μέλη προορισμού με βάση τις εν προκειμένω εφαρμοστέες νομοθετικές διατάξεις για τη διαχείριση των ραδι-

ενεργών υλικών και τη διαχείριση των αναλωμένων καυσίμων ή σύμφωνα με τη διεθνή, την κοινοτική και εθνική νομοθεσία για τις μεταφορές ραδιενεργών υλικών.»

4.4.6 Τέλος, η επονομαζόμενη διαδικασία αυτόματης έγκρισης, που επιτρέπει να αποτραπεί η προσφυγή των κρατών σε αναβλητικά ή χρονοβόρα για τις διαδικασίες μέτρα είναι πολύ χρήσιμος και δεν πρέπει να τεθεί σε αμφισβήτηση (άρθρο 6, παράγραφος 2, της πρότασης).

4.5 Πρακτικές δυσκολίες κατά την εφαρμογή ορισμένων διαδικασιών

4.5.1 Η πρόταση οδηγίας απλουστεύει πραγματικά τις υφιστάμενες διαδικασίες και, γι αυτό, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της. Πάντως, υφίστανται ορισμένες δυσκολίες και ορισμένα ερωτηματικά όσον αφορά την εφαρμογή ορισμένων τροποποιήσεων στην πράξη.

4.6 Αποσαφήνιση των διατάξεων για τον έλεγχο των εισαγωγών και των εξαγωγών (άρθρα 10, 11, και 12)

4.6.1 Η δομή της οδηγίας τροποποιήθηκε και οι διάφορες φάσεις της διαδικασίας αντιμετωπίζονται σαφέστερα. Εφαρμόζονται ειδικές διατάξεις για τις εισαγωγές και τις εξαγωγές. Όμως, θα πρέπει να αποσαφηνισθεί η διάρθρωση τους με τους γενικούς κανόνες που διέπουν τις φάσεις της διαδικασίας.

4.6.2 Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 10, παράγραφος 1, και με τις γενικές διατάξεις της πρότασης, το κράτος μέλος προορισμού υποχρεούται να υποβάλει αίτηση αποδοχής σε αυτό το ίδιο, πράγμα περιεργό.

4.6.3 Στο άρθρο 10, παράγραφος 2, η έννοια της φράσης το «πρόσωπο που έχει την ευθύνη διαχείρισης της αποστολής» δεν είναι πολύ σαφής και θα μπορούσε να καλύπτει πλειονότητα φορέων. Εάν πρόκειται για τη νομική ευθύνη, αυτή άραγε ορίζεται συμβατικά ή/και διά της διοικητικής ή νομοθετικής οδού;

4.6.4 Γεννάται ένα ερώτημα λόγω της διατύπωσης του άρθρου 10, παράγραφος 2, και του άρθρου 12 που ορίζει τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες απαγορεύονται οι εξαγωγές. Έτσι, το κράτος μέλος διαμετακόμισης πρέπει άραγε να εκτιμήσει, μεταξύ άλλων, κατά πόσον η τρίτη χώρα προορισμού είναι ικανή να διαχειριστεί τα ραδιενεργά απόβλητα κατά τρόπον ασφαλή (άρθρο 12, παράγραφος 1, περίπτωση γ); Τι θα συνέβαινε άραγε εάν το κράτος διαμετακόμισης κρίνει ότι η τρίτη χώρα προορισμού δεν διαθέτει την ικανότητα αυτή;

4.6.5 Προκειμένου να διασφαλιστεί η θέσπιση ακριβών απαιτήσεων όσον αφορά τις εξαγωγές ραδιενεργών αποβλήτων και αναλώσιμου καυσίμου εκτός των συνόρων της ΕΕ, προτείνεται η τροποποίηση του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο γ, με την ενσωμάτωση ειδικής διάταξης που να ορίζει ότι οι αρχές των κρατών μελών δεν θα χορηγούν άδεια για τις αποστολές σε οποιαδήποτε τρίτη χώρα όπου τα τεχνικά, νομικά και διοικητικά μέσα, καθώς και οι δίαυλοι συμμετοχής των πολιτών στη λήψη αποφάσεων, κρίνονται ανεπαρκείς για να εγγυηθούν την ασφαλή διαχείριση των ραδιενεργών αποβλήτων, τουλάχιστον σύμφωνα με τους κανόνες που εφαρμόζονται στις χώρες της ΕΕ.

4.6.6 Το άρθρο 11, που αφορά τον έλεγχο των εξαγωγών εκτός Κοινότητας, δεν διευκρινίζει τον τρόπο με τον οποίο θα ζητηθεί ή/και θα ληφθεί η συγκατάθεση των αρχών της τρίτης χώρας προορισμού. Επιπλέον, η εφαρμογή των γενικών κανόνων της πρότασης συγκρούεται με την εξωεδαφικότητα των τρίτων χωρών προορισμού οι οποίες δεν ανήκουν στην κοινοτική έννομη τάξη.

4.6.7 Η άρνηση αποδοχής της διαμετακόμισης από το κράτος προορισμού. Παρόμοια με όσα αναφέρθηκαν για τα κράτη διαμετακόμισης, κρίνεται σκόπιμο να καθορισθούν και να περιγραφούν καλύτερα οι λόγοι που μπορούν να προβληθούν για να αιτιολογηθεί η άρνηση της αποδοχής της διαμετακόμισης (το άρθρο 6, παράγραφος 3, προβλέπει τις δύο κατηγορίες κρατών).

4.7 Αποσαφήνιση ή εναρμόνιση ορισμένων εννοιών

4.7.1 «Ραδιενεργά απόβλητα»: το άρθρο 3, παράγραφος 1, δίνει ένα νέο ορισμό των ραδιενεργών αποβλήτων, τον οποίο παρουσιάζει ως αντίγραφο εκείνου της Κοινής Σύμβασης. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένες διαφορές. Και βασικά, ποια χώρα θα αποφασίσει για το χαρακτηρισμό των ραδιενεργών αποβλήτων. Συνεπώς, θα ήταν ευκαταίω να ισχύει ο ορισμός της Κοινής Σύμβασης.

4.7.2 «Τεχνικές προδιαγραφές»: το άρθρο 9 αναφέρεται στην έννοια των «τεχνικών προδιαγραφών βάσει των οποίων εγκρίθηκε η αποστολή», χωρίς να διευκρινίζεται η έννοια του όρου. Επειδή η έννοια αυτή χρησιμοποιείται συχνά στις προδιαγραφές μεταφοράς των ραδιενεργών αποβλήτων και των αναλωμένων καυσίμων, για να αποτραπεί κάθε κίνδυνος σύγχυσης, στον όρο αυτό πρέπει να δοθεί συγκεκριμένος ορισμός.

4.7.3 «Χορήγηση άδειας — έγκριση — αποδοχή — συγκατάθεση»: πολλά άρθρα της πρότασης (άρθρα 4 έως 7 και 10, 11, και

13) αναφέρονται αδιακρίτως στις εν λόγω έννοιες. Η εναρμόνιση της ορολογίας θα διευκόλυνε την κατανόηση και την ερμηνεία του κειμένου. Η ΕΟΚΕ προτείνει να χρησιμοποιούνται οι εξής δύο όροι: Χορήγηση άδειας και συναίνεση. Χορήγηση άδειας: ο όρος αυτός σημαίνει τη συμφωνία της χώρας προέλευσης. Συναίνεση: σημαίνει ότι η χώρα προορισμού και/ή η χώρα προέλευσης έχουν συμφωνήσει. Η διάκριση αυτή θα επιτρέψει πράγματι να εφαρμοσθούν οι δύο μεγάλες φάσεις της διαδικασίας ελέγχου που προβλέπονται από την οδηγία.

5. Συμπεράσματα

5.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υποστηρίζει την αναθεώρηση της οδηγίας προκειμένου να αποκτήσει μεγαλύτερη συνάφεια με τις τελευταίες οδηγίες Ευρατόμ και με τις διεθνείς συμβάσεις και για απλουστευθούν και να διασαφηνισθούν οι υφιστάμενες διαδικασίες. Εκφράζει την ικανοποίηση της που προτείνεται μια διαδικασία αυτόματης έγκρισης για την αποφυγή αναβλητικών ενεργειών.

5.2 Εφιστάται πάντως η προσοχή στην ανάγκη επαναπροσδιορισμού των κανόνων που διέπουν τη διαμετακόμιση προκειμένου να μην δημιουργηθούν καταστάσεις που θα εμποδίζουν με τρόπο απαράδεκτο τη διαμετακόμιση αναλωμένων καυσίμων που προορίζονται για επανεπεξεργασία στην Κοινότητα.

5.3 Τέλος, θα ήταν χρήσιμο να αποσαφηνισθούν οι κανόνες εισαγωγών και εξαγωγών και να επανακαθορισθούν αυστηρότερα οι λόγοι που θα δικαιολογούν άρνηση χορήγησης άδειας εκ μέρους των κρατών διαμετακόμισης και προορισμού.

Βρυξέλλες, 9 Ιουνίου 2005.

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών (βάσει του άρθρου 128 της συνθήκης ΕΚ)»

(COM(2005) 141 τελικό — 2005/0057 (CNS))

(2005/C 286/08)

Στις 22 Απριλίου 2005, και σύμφωνα με το άρθρο 128 της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, Κοινωνικές Υποθέσεις, Δικαιώματα του Πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 24 Μαΐου 2005 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. **MALOSSE**.

Στις 31 Μαΐου 2005, Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, σύμφωνα με την γραπτή διαδικασία (άρθρο 58 του Εσωτερικού Κανονισμού), κατά πλειοψηφία και 1 ψήφο κατά, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Εισαγωγή

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 22ας και 23ης Μαρτίου 2005 τόνισε την ανάγκη να «επανενεργοποιηθεί η στρατηγική της Λισσαβώνας και να γίνει επανιεράρχηση προτεραιοτήτων προς όφελος της οικονομικής αύξησης και της απασχόλησης».

Η Επιτροπή κλήθηκε από το Συμβούλιο να διατυπώσει την προτεραιότητα που δίδεται στην οικονομική ανάπτυξη και στην απασχόληση μέσω νέων γενικών προσανατολισμών της οικονομικής πολιτικής και νέων κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση.

Τα δύο κείμενα συμπύχθηκαν σε ενιαίο έγγραφο το οποίο περιλαμβάνει τις πρώτες ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και την απασχόληση κατά την περίοδο 2005-2008.

Η παρούσα γνωμοδότηση εστιάζεται στο κεφάλαιο «Πρόταση απόφασης σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών, σύμφωνα με το άρθρο 128 της συνθήκης ΕΚ».

Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της διότι τα εξαιρετικά περιορισμένα χρονικά περιθώρια που διατίθενται για την υιοθέτηση των κατευθυντήριων γραμμών δεν επιτρέπουν τη διεξαγωγή ουσιαστικής συζήτησης με την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών για ένα θέμα που έχει θεμελιώδη σημασία για τους ευρωπαίους πολίτες. Η τακτική αυτή αντικείται στην αρχή της συμμετοχικής δημοκρατίας όπως ορίζεται στη συνθήκη για τη θέσπιση συντάγματος της Ευρώπης. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ καλεί το Συμβούλιο να επανεξετάσει στο μέλλον το χρονοδιάγραμμα, ώστε να είναι δυνατή η διοργάνωση δημοκρατικής συζήτησης και κοινωνικού διαλόγου κάτω από λογικές συνθήκες, σε ευρωπαϊκή και εθνική κλίμακα. Μόνον έτσι μπορεί να διασφαλιστεί η πλήρης συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων κοινωνικών φορέων σε όλα τα στάδια της διαδικασίας η οποία, στο πλαίσιο της ενδιάμεσης αξιολόγησης της στρατηγικής της Λισσαβώνας, προωθείται σε εξαιρετικά μεγάλο βαθμό απ' όλες τις πλευρές με στόχο την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της στρατηγικής για την απασχόληση.

Εξάλλου, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της διότι η διαδικασία διαβούλευσης της επιτρέπει εκφέρει μερικώς μόνο τη γνώμη της για ένα θέμα το οποίο καταρχήν αποτελεί μια ολοκληρωμένη πρόταση για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Θα ήταν ευκαίριο οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση και οι γενικοί προσανατολισμοί των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών να ενσωματωθούν σε μια μόνο αίτηση γνωμοδότησης έτσι ώστε χάρη σε μια αληθή σφαιρική πολιτική, ένα «μίγμα πολιτικής», να εξισορροπηθούν καλύτερα οι συγκυριακές και διαρθρωτικές πτυχές.

Τέλος, η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η Επιτροπή όφειλε να καταρτίσει μια πληρέστερη στρατηγική η οποία θα στηρίζει και θα συνοδεύει την πολιτική απασχόλησης, θα ανταποκρίνεται καλύτερα στις προσδοκίες των πολιτών, και θα διασφαλίζει την επίτευξη του στόχου της πλήρους απασχόλησης της στρατηγικής της Λισσαβώνας.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Συνολική συνοχή

Για να έχει αποτελέσματα αυτή η επανιεράρχηση προς όφελος της ανάπτυξης και της απασχόλησης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να ενισχύσει τη συνοχή και τη συμπληρωματικότητα των υφιστάμενων μηχανισμών μέσω ενός νέου κύκλου διακυβέρνησης.

Η ΕΟΚΕ επικροτεί αυτή τη νέα προσέγγιση με την προϋπόθεση ότι θα εφαρμοστεί πραγματικά και δεν θα παραμείνει απλή πρόθεση πράγμα το οποίο, δυστυχώς, εξακολουθεί να συμβαίνει. Η συνοχή, επίσης, θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται στην αξιολόγηση.

Για λόγους συνέπειας, οι κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση και οι γενικοί προσανατολισμοί των οικονομικών πολιτικών πρέπει να επανεξετάζονται στο πλαίσιο μιας πραγματικής δημοκρατικής συζήτησης.

Προτεραιότητες

Οι δράσεις που υιοθετήθηκαν για την εκπλήρωση των στόχων της πλήρους απασχόλησης, της ποιότητας των θέσεων απασχόλησης, της παραγωγικότητας της εργασίας και της κοινωνικής συνοχής, είναι οι ακόλουθες:

- Προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ατόμων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας
- Βελτίωση της ικανότητας προσαρμογής εργαζομένων και επιχειρήσεων και ευκαμψία των αγορών εργασίας
- Αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο με τη βελτίωση της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων.

2.2 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ λυπάται που απλώς αναφέρθηκαν αλλά δεν διερευνήθηκαν επαρκώς και άλλες λύσεις οι οποίες θα μπορούσαν να έχουν αποτελέσει πραγματικές προτεραιότητες, όπως:

2.2.1 Η χάραξη πολιτικής που να ευνοεί πραγματικά την ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας με τη διασφάλιση, για παράδειγμα, μιας πρώτης θέσης απασχόλησης με πραγματικές προοπτικές. Η συνεχιζόμενη (και σε ορισμένα κράτη μέλη επιδεινούμενη) ανεργία των νέων, η οποία πλήττει ακόμη και τους πτυχιούχους, αποτελεί ουσιαστική πρόκληση για την Ευρώπη, διότι μια κοινωνία που δεν προσφέρει προοπτικές στη νεολαία της έχει αμφίβολο μέλλον.

2.2.2 Η λήψη μέτρων για την πορεία προς μια οικονομία της γνώσης με κύριο στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της απασχόλησης και της παραγωγικότητας της εργασίας. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι δεν έχει εκτιμηθεί πραγματικά η μετάβαση σε μια νέα οικονομική εποχή (ανάπτυξη των υπηρεσιών, εξέλιξη της βιομηχανίας ..) και ότι η αναποτελεσματικότητα ορισμένων πολιτικών απασχόλησης οφείλεται στο γεγονός ότι δεν λαμβάνουν υπόψη επαρκώς τις μεταλλάξεις του συμβαίνουν σήμερα. Η μετάβαση στην οικονομία της γνώσης απαιτεί σθεναρότερη και εστιασμένη δέσμευση για μια δια βίου επαγγελματική κατάρτιση και εκπαίδευση καθώς και συνεχή προσαρμογή προς τη γνώση και τις νέες τεχνολογίες. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να επανεξεταστούν οι κλασικές διακρίσεις μεταξύ τομέων και κατηγοριών θέσεων απασχόλησης για ειδικευμένους ή ανειδίκευτους εργαζόμενους οι οποίες χρονολογούνται από την βιομηχανική εποχή και οι οποίες δεν είναι πλέον επίκαιρες σε μια κοινωνία της γνώσης.

2.2.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη δυσaréσκεία της για το γεγονός ότι οι κατευθυντήριες γραμμές για την καινοτομία και την έρευνα αφορούν μόνο τους γενικούς προσανατολισμούς των οικονομικών πολιτικών και δεν έχουν καμία επίδραση στη δημιουργία απασχόλησης μολονότι εάν η ΕΕ επένδυε περισσότερο στους τομείς αυτούς θα μπορούσε να συμβάλει στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και ειδικότερα για τους νέους. Το κενό αυτό τονίζει την έλλειψη συντονισμού των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών και των κατευθυντηρίων γραμμών για την απασχόληση.

2.2.4 Εάν ληφθεί υπόψη ότι το πρόβλημα της ισότητας των φύλων στον τομέα της απασχόλησης αποτελεί βασικό θέμα της στρατηγικής της Λισσαβόνας, και ότι είναι αναγκαίο να συνεχιστούν οι προσπάθειες που έχουν αναληφθεί για το συνδυασμό επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, προξενεί κατάπληξη η απουσία ολοκληρωμένης εξειδικευμένης στάσης στο ζήτημα της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Επίσης, η ΕΟΚΕ εκπλήσσεται που οι κατευθυντήριες γραμμές δεν τονίζουν περισσότερο την πρόκληση της γήρανσης των οικονομικά ενεργών ατόμων και την ανάγκη καταπολέμησης τω διακρίσεων στην αγορά εργασίας λόγω ηλικίας, αναπηριών, ή εθνοτικής καταγωγής.

2.2.5 Η από κοινού διαχείριση της μετανάστευσης και του ζητήματος της φθίνουσας δημογραφικής εξέλιξης στην Ευρώπη. Στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ρευμάτων⁽¹⁾ τονίζεται ότι μέχρι το 2030 ο ενεργός πληθυσμός της Ένωσης θα έχει μειωθεί κατά 20 εκατομμύρια, λόγω της μείωσης της γεννητικότητας. Έστω και εάν η μετανάστευση δεν αποτελεί αφεαυτής λύση για την δημογραφική εξέλιξη στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι αναγκαίο να διαθέτει η Ευρώπη δραστήριες πολιτικές για την εισδοχή οικονομικών μεταναστών⁽²⁾ και αυτό ώστε οι μεταναστευτικές ροές να συμβάλλουν ταυτόχρονα στην ικανοποίηση των αναγκών της αγοράς εργασίας και στην ευημερία της ΕΕ. Οι περιοριστικές και διακριτικές πολιτικές ορισμένων κρατών μελών έναντι των διακινούμενων εργαζομένων έχουν αποθνητικό αποτέλεσμα σε βάρος των αναγκών της αγοράς εργασίας. Επιβάλλεται στενή συνεργασία τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο. Λόγω της δημογραφικής πρόκλησης, απαιτείται οπωσδήποτε ένας συλλογισμός σχετικά με τις πολιτικές για την οικογένεια και τη γεννητικότητα σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

2.2.6 Δράσεις για την ενθάρρυνση τοπικών πρωτοβουλιών και την ανάπτυξη επιχειρήσεων κάθε μορφής. Η «δημογραφική» εξέλιξη των επιχειρήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι περιορισμένη (με εξαίρεση ορισμένα από τα νέα κράτη μέλη) και αντικατοπτρίζει μια κατάσταση που δεν ευνοεί το επιχειρηματικό πνεύμα. Επίσης, διαπιστώνεται αυξημένο ποσοστό πτώχευσης μικρών επιχειρήσεων πριν ακόμα ωριμάσουν και εξελιχθούν. Οι λύσεις είναι γνωστές (άρση των εμποδίων διοικητικού χαρακτήρα κατά την ίδρυση, μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος κατά τη μεταβίβαση, καταπολέμηση των μονοπωλίων και της στρέβλωσης του ανταγωνισμού, καθυστερήσεις και υπερβολικές προθεσμίες πληρωμών, απουσία ευρωπαϊκών μέσων για τη διευκόλυνση της προσέγγισης της ενιαίας αγοράς...) αλλά σπάνια εφαρμόζονται. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σπουδαιότητα του ζητήματος αυτού και εκφράζει την επιθυμία να συμπλέουν τα σημερινά προγράμματα για την επιχειρηματική πολιτική της ΕΕ με τις κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη και την απασχόληση.

⁽¹⁾ COM(2005) 123 τελικό

⁽²⁾ Απόσπασμα από το σχέδιο γνωμοδότησης σχετικά με την Πράσινη Βίβλο - Για μια κοινοτική προσέγγιση της διαχείρισης της οικονομικής μετανάστευσης (SOC/1997 το οποίο συζητήθηκε στο τμήμα στις 24 Μαΐου.

2.3. Αξιολόγηση των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων

2.3.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι οι νέες κατευθυντήριες γραμμές στηρίζονται σε μια ποσοτική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων που έχουν σημειωθεί μέχρι σήμερα στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισσαβώνας τα οποία δείχνουν μια μικρή βελτίωση (αύξηση του ποσοστού απασχόλησης από 61,9 % το 1999 σε 62,9 % το 2003). Ωστόσο, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι απολογισμός των πολιτικών απασχόλησης στην ΕΕ, οποίος παρουσιάζει μια υστέρηση ως προς τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν έως το 2010, είναι απογοητευτικός. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ θα προτιμούσε μια ακριβέστερη αξιολόγηση των αποτελεσμάτων η οποία να συνεκτιμά άλλες παραμέτρους (ποσοστό απασχόλησης των νέων, των γυναικών, των ηλικιωμένων εργαζομένων) αλλά και τις διακυμάνσεις των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων μεταξύ των κρατών μελών και, ενδεχομένως, μεταξύ περιφερειών και κλάδων, στις πιο χαρακτηριστικές περιπτώσεις. Μελλοντικά, η ΕΟΚΕ μπορούσε, σε συνεργασία με τις εθνικές ΟΚΕ και τις αντίστοιχες οργανώσεις, να προβεί, είτε με τη δική της πρωτοβουλία είτε κατόπιν αιτήσεως, σε συγκριτική αξιολόγηση των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων βασισμένη στις παρατηρήσεις της κοινωνίας των πολιτών. Το έργο αυτό εντάσσεται στο πλαίσιο των συστάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Μαρτίου 2005 στις οποίες ζητείται από την ΕΟΚΕ, σε συνεργασία με τις εθνικές ΟΚΣ και τις αντίστοιχες οργανώσεις, να συμμετάσχει πλήρως στην εκτέλεση της στρατηγικής της Λισσαβώνας.

2.4. Μέθοδοι εφαρμογής

2.4.1 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι, συνολικά, οι ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές προσφέρουν ικανοποιητική ευελιξία στα κράτη μέλη ώστε να προσαρμόζονται τις τοπικές λύσεις που ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες τους όσον αφορά τις μεταρρυθμίσεις. Ωστόσο, πέρα από τις εθνικές πολιτικές, οι πολιτικές προσωπικότητες, οι κοινωνικοί εταίροι, οι κοινωνικές οργανώσεις και άλλοι παράγοντες της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της απασχόλησης ολοένα συχνότερα σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και αναλαμβάνουν συγκεκριμένες πρωτοβουλίες. Η τελευταία έκθεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την συνοχή κατέδειξε ανάγλυφα την πολυμορφία των τοπικών και περιφερειακών στρατηγικών για την απασχόληση.

2.4.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της διότι οι νέες κατευθυντήριες γραμμές δεν αναφέρονται πιο συγκεκριμένα σε εξειδικευμένους στόχους στον τομέα της απασχόλησης και της αγοράς εργασίας. Αποκλίνουν από την προηγούμενη προσέγγιση με την οποία προτεινόταν ένα πλαίσιο και σαφείς δεσμεύσεις για όλα τα κράτη μέλη ενόψει της ανάπτυξης ενεργών πολιτικών για την απασχόληση. Συνεπώς, αυτές οι νέες κατευθυντήριες γραμμές δεν αποτελούν πλέον πυλώνα στον οποίο μπορούν να στηριχθούν τα κράτη μέλη. Εξάλλου, τα μέτρα των πολιτικών απασχόλησης των κρατών μελών δεν μπορούν να αξιολογηθούν, όπως γινόταν μέχρι σήμερα, με βάση συγκεκριμένους και, σε πολλούς τομείς, ποσοτικοποιημένους ευρωπαϊκούς στόχους.

2.4.3 Αντίθετα, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της διότι τα κράτη μέλη, μετά από διαβουλεύσεις με τα εθνικά κοινοβούλια και τους κοινωνικούς εταίρους, θέτουν σε εθνικό επίπεδο σαφείς και εξειδικευμένους ποσοτικούς στόχους. Η κατευθυντήριες γραμμές πρέπει, πράγματι, να εφαρμοστούν σε εθνικό επίπεδο. Στα πλαίσια των εθνικών στόχων πρέπει να ληφθούν υπόψη ρεαλιστικές προο-

πτικές για την επίτευξη προόδου σε κάθε χώρα, με στόχο την ενίσχυση της δυναμικής του συνόλου. Γι' αυτό, είναι ευκαταίω να συνεχιστεί η πρόοδος που έχουν σημειώσει όσες χώρες έχουν ήδη εκπληρώσει ορισμένους από τους στόχους της Λισσαβώνας ως προς τα ποσοστά απασχόλησης.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

3.1 **«Κατευθυντήρια γραμμή.** Να εφαρμοστούν πολιτικές απασχόλησης που στοχεύουν στην πλήρη απασχόληση, στη βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας στην εργασία και στην ενίσχυση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής. Οι πολιτικές πρέπει να συμβάλουν στην επίτευξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικού ποσοστού απασχόλησης 70 % κατά μέσο όρο, ποσοστού απασχόλησης για τις γυναίκες τουλάχιστον 60 % και ποσοστού απασχόλησης για τους μεγαλύτερους σε ηλικία εργαζόμενους (από 55 έως 64 ετών) 50 %, και στη μείωση της ανεργίας και της αεργίας. Τα κράτη μέλη πρέπει να θέσουν εθνικούς στόχους ποσοστών απασχόλησης για το 2008 και το 2010 (ολοκληρωμένη κατευθυντήρια γραμμή αριθ. 16)».

3.1.1 Στη γνωμοδότησή της με θέμα «Πολιτική απασχόλησης: ο ρόλος της ΕΟΚΕ μετά τη διεύρυνση στο πλαίσιο της διαδικασίας της Λισσαβώνας»⁽³⁾, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι:

Καθίσταται σαφές ότι οι στόχοι της πολιτικής της απασχόλησης μπορούν να υλοποιηθούν μόνον εφόσον επιτευχθεί μια βιώσιμη ανάκαμψη της οικονομικής συγκυρίας. Για να αυξηθεί το αναπτυξιακό δυναμικό και να προαχθεί η πλήρης απασχόληση, πρέπει να δημιουργηθούν οι κατάλληλες γενικές συνθήκες για την τόνωση τόσο της εξωτερικής όσο και της εσωτερικής ζήτησης. Στα πλαίσια αυτά, η ΕΟΚΕ έχει επισημάνει επανειλημμένα τον τελευταίο καιρό την ανάγκη ενός «υγιούς μακροοικονομικού πλαισίου» σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Καταρχήν πρέπει να υιοθετηθεί μια μακροοικονομική πολιτική η οποία σε φάσεις οικονομικής στασιμότητας θα εξασφαλίζει στα κράτη μέλη περιθώρια ελιγμών για την ανάληψη συγκεκριμένων πρωτοβουλιών στους τομείς της οικονομικής και της νομισματικής πολιτικής καθώς και ανάλογα περιθώρια ελιγμών σε περιόδους οικονομικής ανάπτυξης.

3.1.2 Στο επίκεντρο της συζήτησης που διεξάγεται στην Ευρώπη για την απασχόληση βρίσκεται η ανάγκη αύξησης των ποσοστών απασχόλησης. Ο στρατηγικός στόχος της Λισσαβώνας συνίσταται στην ενίσχυση της απασχόλησης ως βέλτιστης μεθόδου πρόληψης της φτώχειας και του αποκλεισμού. Τούτο σημαίνει την υιοθέτηση στρατηγικής για την «βελτίωση της ποιότητας της εργασίας» και όχι μόνο από ποσοτική άποψη. Υπό την έννοια αυτή, η πορεία της Ευρώπης προς την πλήρη απασχόληση πρέπει να συνδέεται αδιάρρηκτα με ικανοποιητικούς μισθούς, άνοδο του επιπέδου κατάρτισης (ειδικότερα μέσω της δια βίου κατάρτισης), κοινωνική ασφάλιση και υψηλές προδιαγραφές στο τομέα της εργατικής νομοθεσίας. Προς το σκοπό αυτό, η ΕΟΚΕ ζητά, κατά την περαιτέρω εφαρμογή της στρατηγικής της Λισσαβώνας, να δοθεί ιδιαίτερη προτεραιότητα στην ποιότητα της εργασίας σε όλους τους τομείς, ειδικά σε ό,τι αφορά την υλοποίηση της κοινωνίας της γνώσης.

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ 135/2005 με θέμα «Πολιτική απασχόλησης: ο ρόλος της ΕΟΚΕ μετά τη διεύρυνση στο πλαίσιο της διαδικασίας της Λισσαβώνας». Εισηγητής ο κ. GREIF

3.1.3 Η ικανότητα καινοτομίας των παντός είδους επιχειρήσεων έχει καθοριστική σημασία για τη δυναμική της ευρωπαϊκής οικονομίας. Χωρίς την ανάπτυξη νέων βελτιωμένων προϊόντων και υπηρεσιών και χωρίς την ενίσχυση της παραγωγικότητας, η Ευρώπη αντιμετωπίζει τον κίνδυνο οπισθοδρόμησης στους τομείς της οικονομίας και της πολιτικής της απασχόλησης. Η πρόοδος της παραγωγικότητας συνεπάγεται και μεταβολές στην αγορά εργασίας, χωρίς να διασφαλίζεται πάντοτε και άμεσα «πλεονασματικό ισοζύγιο». Μόνο μέσω της αύξησης της ποιότητας όλων των κατηγοριών απασχόλησης θα μπορούν οι επιχειρήσεις να αναπτύξουν τις ικανότητες της καινοτομίας και της παραγωγικότητας.

3.1.4 Επιπλέον, πρέπει να υπάρξει μέριμνα για την καταπολέμηση των διακρίσεων και την προαγωγή της ισότητας ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών. Από αυτή την άποψη, τα κράτη-μέλη πρέπει να ενθαρρυνθούν να διατηρήσουν στα εθνικά σχέδια δράσης μέτρα που να αποσκοπούν στην καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων, ιδίως μισθολογικών, και να αυξάνουν σε σημαντικό βαθμό το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών.

3.2 Κατευθυντήρια γραμμή. Να προωθηθεί μια προσέγγιση της εργασίας βασισμένη στον κύκλο ζωής με τη λήψη των ακόλουθων μέτρων: ανανέωση των προσπαθειών για τη διάνοιξη προοπτικών απασχόλησης για νέους και μείωση της ανεργίας των νέων· αποφασιστική δράση για την κατάργηση των διαφορών μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα απασχόλησης, ανεργίας και αμοιβών· καλύτερος συνδυασμός επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής μέσω προσβάσιμων και οικονομικώς προσιτών κέντρων φροντίδας των παιδιών και άλλων εξαρτώμενων ατόμων· εκσυγχρονισμός των συστημάτων συνταξιοδότησης και υγείας, διασφαλίζοντας την καταλληλότητά τους, την χρηματοοικονομική βιωσιμότητά τους και την ικανότητα προσαρμογής στην εξέλιξη των αναγκών, κατά τρόπο ώστε να υποστηριχθεί η συμμετοχή στην απασχόληση και η παράταση του επαγγελματικού βίου, με την προώθηση κατάλληλων κινήτρων για εργασία και αποθάρρυνση της πρόωρης συνταξιοδότησης· στήριξη των συνθηκών εργασίας που ευνοούν την ενεργό συμμετοχή του γηράσκοντος εργατικού δυναμικού (Ολοκληρωμένη κατευθυντήρια γραμμή αριθ. 17). Βλέπετε επίσης ολοκληρωμένη κατευθυντήρια γραμμή «Να διασφαλιστεί η οικονομική βιωσιμότητα» (αριθ. 2).

3.2.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει αυτές τις προτάσεις.

3.2.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως το «Ευρωπαϊκό σύμφωνο για τη νεολαία» που υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 22 και 23 Μαρτίου 2005 με στόχο να επωφεληθούν οι νέοι από ένα σύνολο πολιτικών και μέτρων στο πλαίσιο των στόχων της στρατηγικής της Λισαβώνας. Στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ για το «Λευκό Βιβλίο: Πολιτική νεολαίας»^(*), τονίζεται ότι «...τα κράτη μέλη, με την υποστήριξη της Κοινότητας, θα πρέπει να αναλάβουν ποσοτικές δεσμεύσεις σχετικά με τη μείωση της ανεργίας των νέων.»

3.2.2.1 Γι' αυτό, η ΕΟΚΕ ζητά την προσθήκη μιας ειδικής κατευθυντήριας γραμμής για την απασχόληση των νέων, η οποία θα μπορούσε να περιλαμβάνει μηχανισμούς υποστήριξης κατά την αναζήτηση πρώτης απασχόλησης, δεσμευτικές συμβάσεις για μια πρώτη απασχόληση με προοπτικές, την ανάπτυξη της κατάρτισης, συνεκτικότερα ευρωπαϊκά προγράμματα για τη διευκόλυνση της κινητικότητας των νέων εργαζομένων, την άρση των εμποδίων στην κινητικότητα (ειδικά για τους μαθητευόμενους, τους ασκούμενους,

και τους νέους που εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας) καθώς και την ενθάρρυνση της δημιουργίας επιχειρήσεων και της ανάπτυξης νέων δραστηριοτήτων.

3.2.3 Η ΕΟΚΕ απευθύνει και πάλι έκκληση προς τα κράτη μέλη να προωθήσουν ακόμη περισσότερο τις δυνατότητες συνδυασμού της οικογενειακής ζωής με την επαγγελματική δραστηριότητα. Πρόκειται για έναν στόχο που αφορά ολόκληρη την κοινωνία. Η προσφορά δυνατοτήτων φύλαξης των παιδιών συμβάλλει ιδιαίτερα στο συνδυασμό οικογενειακών και επαγγελματικών υποχρεώσεων, στην παραμονή των γυναικών στον επαγγελματικό βίο ή στην σύντομη επιστροφή τους στην αγορά εργασίας μετά από μια διακοπή.

3.2.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι για μια πραγματική παράταση του επαγγελματικού βίου «είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν οικονομικές και πολιτικές προϋποθέσεις οι οποίες να προσφέρουν κίνητρα για πιο μακροχρόνια επαγγελματική δραστηριότητα». Πρέπει, επίσης, να ενθαρρυνθούν οι κοινωνικές και πολιτικές δραστηριότητες.

3.2.5 Όσον αφορά τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, το ζητούμενο σήμερα είναι η ισορροπημένη σύνδεση του εκσυγχρονισμού με τη βελτίωσή τους, ώστε να προσαρμοστούν στα σύγχρονα δεδομένα (όπως, λόγου χάρη, στην δημογραφική εξέλιξη) επιδιώκοντας ταυτόχρονα τη διατήρηση της λειτουργίας τους ως φορέων προστασίας^(²). Με την προοπτική αυτή, η διασφάλιση της μακροπρόθεσμης οικονομικής αξιοπιστίας πρέπει να στηρίζεται μεταξύ άλλων στα κριτήρια της κοινωνικής σκοπιμότητας, της πρόσβασης χωρίς σύνορα και της υψηλής ποιότητας των υπηρεσιών.

3.2.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί επικίνδυνο τον πολλαπλασιασμό των άμεσων επιδοτήσεων που συνδέονται με θέσεις απασχόλησης διότι συντελούν στη στρέβλωση του ανταγωνισμού, στη δημιουργία ανισοτήτων και, στην περίπτωση επιδότησης θέσεων απασχόλησης που δεν απαιτούν εξειδικευμένο προσωπικό, μειώνουν το επίπεδο των αμοιβών και, κατά συνέπεια, της ποιότητας της εργασίας. Εκφράζει την προτίμησή της για ενεργά μέτρα γενικής πλαισίωσης μέσω της δημιουργίας σχημάτων που ευνοούν την κοινωνική ένταξη, το συνδυασμό οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής και την ισότητα ευκαιριών. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να ληφθούν, επίσης, υπόψη οι ιδιαίτερες ανάγκες κάθε κράτους μέλους και ιδιαίτερα τα προβλήματα της ανεργίας σε περιφερειακό επίπεδο.

3.3 Κατευθυντήρια γραμμή. Να δημιουργηθούν αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς για όσους αναζητούν εργασία και για τα μειονεκτούντα άτομα με την εφαρμογή ενεργών και προληπτικών μέτρων αγοράς εργασίας, όπως ο έγκαιρος προσδιορισμός των αναγκών, η βοήθεια στην αναζήτηση απασχόλησης, ο προσανατολισμός και η κατάρτιση στο πλαίσιο εξατομικευμένων σχεδίων δράσης, η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών που είναι απαραίτητες για την ενσωμάτωση των μειονεκτούντων ατόμων στην αγορά εργασίας και για τη συμβολή στην κοινωνική και εδαφική συνοχή και στην εξάλειψη της φτώχειας. συνεχής προσαρμογή των συστημάτων εισφορών/παροχών, συμπεριλαμβανομένων της διαχείρισης και της εξάρτησης των παροχών και της μείωσης των υψηλών οριακών φορολογικών συντελεστών, προκειμένου να καταστεί η εργασία οικονομικά συμφέρουσα και να εξασφαλιστούν κατάλληλα επίπεδα κοινωνικής προστασίας (Ολοκληρωμένη κατευθυντήρια γραμμή αριθ. 18).

^(*) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ 1418/2000 «Λευκό Βιβλίο: Πολιτική Νεολαίας» Εισηγήτρια η κα HASSETT van TURNHOUT

^(²) πβ. υποσημείωση 1.

3.3.1 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη άποψη που είχε διατυπώσει το 2003 στη γνωμοδότηση με θέμα «Κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές των κρατών μελών για την απασχόληση»⁽⁶⁾ ότι «η έννοια "μειονεκτούντες" περιλαμβάνει, όμως, πολλές ομάδες ατόμων που αντιμετωπίζουν διαφορετικές καταστάσεις όσον αφορά στην απασχόληση. Ιδιαίτερα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, απαιτείται μια πιο λεπτομερής προσέγγιση των σχετικών με αυτούς και την απασχόληση όρων και εννοιών. Πολλά από τα άτομα αυτά και μερικές ίσως άλλες κατηγορίες ατόμων δεν είναι ούτε καν υποψήφιοι για μια θέση στην αγορά εργασίας. Αυτό βέβαια δεν πρέπει να οδηγήσει στον αποκλεισμό τους από τη δυνατότητα απόκτησης επιμόρφωσης ή επαγγελματικής εμπειρίας στα πλαίσια των σχεδίων δράσης για την απασχόληση».

3.3.2 Η ΕΟΚΕ έχει υπογραμμίσει και σε παλαιότερες γνωμοδοτήσεις της ότι απαιτούνται κίνητρα για την απασχόληση των ατόμων με αναπηρίες καθώς και η δημιουργία προϋποθέσεων για εξοικείωσή τους με τις σύγχρονες τεχνολογίες. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν η κοινωνική οικονομία και ο τριτογενής τομέας σε σχέση με την καινοτομία και την απασχόληση, ιδίως για την ευκολότερη ένταξη των ατόμων με αναπηρίες στην αγορά εργασίας, όπως υπενθύμισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατά την εαρινή συνοδό του το Μάρτιο 2005.

3.3.3 Επαναλαμβάνοντας παλαιότερες θέσεις της, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της πρότασης σχετικά με τον προσανατολισμό και την κατάρτιση στο πλαίσιο εξατομικευμένων σχεδίων δράσης.

3.3.4 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει επίσης ότι «η πρόσβαση στην αγορά εργασίας υπό συνθήκες ίσης μεταχείρισης έχει θεμελιώδη σημασία για την επίτευξη της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών και των προσφύγων, όχι μόνο για λόγους οικονομικής ανεξαρτησίας αλλά και για τη βελτίωση της αξιοπρέπειας των ατόμων και της κοινωνικής συμμετοχής. Είναι απαραίτητο να εξαλειφθούν τα διαρθρωτικά και θεσμικά εμπόδια στην ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά εργασίας»⁽⁷⁾.

3.3.5 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι απαραίτητο να αποσυνδεθεί η παροχή κοινωνικής βοήθειας, η οποία είναι δικαίωμα, από την απόκτηση απασχόλησης. Πράγματι, σε ορισμένα κράτη, πολλά άτομα εγκαταλείπουν την προσπάθεια να βρουν απασχόληση όταν αυτό συνεπάγεται την απώλεια κοινωνικών παροχών που τους εξασφαλίζουν ένα σημαντικό μέρος των εισοδημάτων τους. Όσα από τα άτομα αυτά βρίσκουν απασχόληση μπορεί να βρεθούν εκ των πραγμάτων σε χειρότερη οικονομική κατάσταση, εφόσον οι λόγοι για τους οποίους λαμβάνουν την κοινωνική βοήθεια (οικογενειακή κατάσταση, αναπηρία...) εξακολουθούν να υφίστανται, με αποτέλεσμα να αυξάνεται ο αριθμός των ονομαζόμενων «φτωχών εργαζομένων». Για τους ίδιους λόγους, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι το ζήτημα της καταπολέμησης της φτώχειας πρέπει να αποσυνδεθεί από το ζήτημα της απασχόλησης και να αποτελέσει αντικείμενο συντονισμένων και πιο ενεργών πολιτικών των κρατών μελών της Ένωσης, όπως προβλέπει και η στρατηγική της Λισσαβώνας.

3.4. Κατευθυντήρια γραμμή. Να βελτιωθεί η κάλυψη των αναγκών της αγοράς εργασίας με τη λήψη των ακόλουθων μέτρων: εκσυγχρονισμός και ενίσχυση των θεσμών της αγοράς

⁽⁶⁾ Γνωμοδότηση για την «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές των κρατών μελών για την απασχόληση»- Εισηγητής ο κ. Κορυφίδης, ΕΕ C 208 της 3.9.2003.

⁽⁷⁾ Γνωμοδότηση για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με θέμα Μετανάστευση, ένταξη και απασχόληση» – Εισηγήτρια η κα Pariza Castanos, ΕΕ C 80 της 30.3.2004.

εργασίας, ιδίως των υπηρεσιών απασχόλησης· μεγαλύτερη διαφάνεια των δυνατοτήτων απασχόλησης και κατάρτισης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο για τη διευκόλυνση της κινητικότητας σε ολόκληρη την Ευρώπη· καλύτερη πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες, των ελλείψεων και των αδυναμιών της αγοράς εργασίας· καλύτερη διαχείριση της οικονομικής μετανάστευσης (Ολοκληρωμένη κατευθυντήρια γραμμή αριθ. 19).

3.4.1 Η ΕΟΚΕ έχει υπογραμμίσει επανειλημμένα την σημασία της κινητικότητας στον τομέα της απασχόλησης. Για να επιτευχθεί η κινητικότητα αυτή πρέπει να προβλεφθούν επαρκείς υποδομές και να διασφαλιστεί η πρόσβαση στις ζώνες εξυπηρέτησης και κατοικίας και να καταβληθεί μέριμνα ώστε να υπάρχουν όλες οι υπηρεσίες κοινής ωφελείας σε επαρκή αριθμό και ικανοποιητική ποιότητα. Εκτός της γεωγραφικής κινητικότητας, πρέπει να προωθηθεί, επίσης, και η κάθετη κοινωνική κινητικότητα η οποία διασφαλίζει τη μετάβαση μεταξύ των επαγγελματιών του ίδιου κλάδου συμπεριλαμβανομένων και των επαγγελματιών που δεν συνδέονται άμεσα με την κοινωνία η οποία στηρίζεται στην οικονομία της γνώσης.

3.4.2 Η ΕΟΚΕ τονίζει το ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι μετανάστες όσον αφορά την κάλυψη των αναγκών της αγοράς και την προαγωγή της ανάπτυξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη να εφαρμοστούν πολιτικές κατά των διακρίσεων έναντι των διακινούμενων εργαζομένων και να ληφθούν μέτρα για την υποδοχή και την ένταξη των ιδίων και των οικογενειών τους.

ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΥΚΑΜΨΙΑ ΤΩΝ ΑΓΟΡΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

3.5. Κατευθυντήρια γραμμή. Να προωθηθεί η ευκαμψία σε συνδυασμό με την ασφάλεια της απασχόλησης και να μειωθεί ο κατακερματισμός της αγοράς εργασίας με τη λήψη των ακόλουθων μέτρων: προσαρμογή της νομοθεσίας για την απασχόληση, επανεξετάζοντας, εφόσον απαιτείται, το επίπεδο ευελιξίας που παρέχουν συμβάσεις ορισμένου και αορίστου χρόνου· καλύτερη πρόβλεψη και θετική διαχείριση των αλλαγών, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών αναδιαρθρώσεων, ιδίως των αλλαγών που συνδέονται με το άνοιγμα των αγορών, έτσι ώστε να ελαχιστοποιηθεί το κοινωνικό κόστος τους και να διευκολυνθεί η προσαρμογή· στήριξη των αλλαγών στο εργασιακό καθεστώς, συμπεριλαμβανομένων της κατάρτισης, της αυτοαπασχόλησης, της σύστασης επιχειρήσεων και της γεωγραφικής κινητικότητας· προώθηση και διάδοση καινοτόμων και προσαρμοσμένων μορφών οργάνωσης εργασίας, συμπεριλαμβανομένων της βελτίωσης της υγείας και της ασφάλειας και της πολυμορφίας των συμβατικών εργασιακών ρυθμίσεων και των ρυθμίσεων για τα ωράρια εργασίας, προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα και η παραγωγικότητα στην εργασία· προσαρμογή σε νέες τεχνολογίες στον χώρο εργασίας· καθοριστική δράση για την μετατροπή της αδήλωτης εργασίας σε τακτική απασχόληση· προσαρμογή σε νέες τεχνολογίες στον χώρο εργασίας· καθοριστική δράση για την μετατροπή της αδήλωτης εργασίας σε τακτική απασχόληση. (Ολοκληρωμένη κατευθυντήρια γραμμή αριθ. 20). Βλέπε επίσης ολοκληρωμένη κατευθυντήρια γραμμή «Να ενισχυθεί η συνοχή μεταξύ των μακροοικονομικών και των διαρθρωτικών πολιτικών» (αριθ. 4).

3.5.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι «έχει σημασία να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ ευελιξίας και ασφάλειας στην αγορά εργασίας ώστε, αφενός, οι επιχειρήσεις να έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν με επιτυχία περισσότερη απασχόληση και, αφετέρου, οι εργαζόμενοι να διαθέτουν κατάλληλη ασφάλεια. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την ισορροπημένη προσέγγιση που προτείνει η ειδική ομάδα εργασίας στο κεφάλαιο “πρώτωση της ευελιξίας και της ασφάλειας στην αγορά εργασίας”. Μολονότι διαφέρουν οι κοινωνικές και διαρθρωτικές συνθήκες στα επιμέρους κράτη μέλη, διακρίνονται στον τομέα αυτό ορισμένα κοινά σημεία τα οποία, κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, θα πρέπει να ληφθούν ιδιαίτερα υπόψη.»

3.5.1.1 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επισημαίνει προς την Επιτροπή και το Συμβούλιο τον κίνδυνο να αυξηθεί η αβεβαιότητα που αντιμετωπίζουν οι νέοι και οι λιγότερο νέοι, με αποτέλεσμα να εξασθενήσει η θέση τους κατά τις συλλογικές διαπραγματεύσεις για τους μισθούς τους, τις συνθήκες εργασίας τους, την κοινωνική πρόνοια και ιδίως τα συνταξιοδοτικά τους δικαιώματα. Μια τέτοια κατάσταση θα επιφέρει την πτώση του επιπέδου των απαιτούμενων κοινωνικών προδιαγραφών για την εκπλήρωση του «ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου» που τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα παράγουν, μεταξύ άλλων, στους διεθνείς φορείς συνεννοήσεων και διαπραγματεύσεων.

3.5.1.2 Είναι σκόπιμο να καταβληθούν προσπάθειες ώστε να διαχωριστούν οι «αλλαγές λόγω του ανοιγματος των αγορών» από μια συνεχή κάμψη της απασχόλησης, των μισθών και των συνθηκών διαβίωσης εκατοντάδων χιλιάδων ευρωπαίων εργαζομένων και πολιτών. Η ΕΟΚΕ τονίζει, εξάλλου, ότι οι ίδιες οι μακροοικονομικές διατάξεις που ορίζονται στην κατευθυντήρια γραμμή αριθ. 4 και αναλύονται στην κατευθυντήρια γραμμή αριθ. 20 συνεπάγονται υψηλό κόστος σε ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους, το οποίο η Επιτροπή θα πρέπει να εκτιμήσει με μεγαλύτερη ακρίβεια στα πλαίσια μιας ανάλυσης επιπτώσεων που θα προηγηθεί της έναρξης ισχύος των κατευθυντηρίων γραμμών. Όπως ήδη ανέφερε, η ΕΟΚΕ θα διενεργήσει μια εμπειριστατωμένη εκτίμηση των εμπειριών από την εφαρμογή σε κάθε κράτος μέλος.

3.5.2 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι δεν θα πρέπει να υπάρξει σύγχυση μεταξύ ελαστικότητας και αδήλωτης εργασίας οι οποίες, ωστόσο, έχουν περιληφθεί στην ίδια κατευθυντήρια γραμμή. Μια ευνοϊκή στάση έναντι της ελαστικότητας των συμβάσεων ή των μισθών δεν είναι ο πιο ενδεδειγμένος τρόπος για την αποτελεσματική καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας, η οποία θα πρέπει να αντιμετωπιστεί ως αυτόνομο ζήτημα.

3.5.2.1 Η ΕΟΚΕ επιμένει ιδιαίτερα στην καταπολέμηση της λαθραίας εργασίας. Σε πρόσφατη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας (CESE 325/2004), η ΕΟΚΕ υπογράμμισε ορισμένες πτυχές που κατά τη γνώμη της επιτρέπουν την εξεύρεση της σωστής προσέγγισης αυτού του προβλήματος:

3.5.2.2 Πρέπει να βελτιωθούν τα κίνητρα για τη δήλωση της εργασίας.

3.5.2.3 Οι γυναίκες βρίσκονται πολλές φορές περισσότερο εκτεθειμένες στην αδήλωτη εργασία και στους χαμηλούς μισθούς. Γι' αυτό, είναι σημαντικό να καταγραφεί επακριβώς η κατάσταση τους ώστε να ληφθούν ειδικά μέτρα.

3.5.2.4 Οι νόμοι που αφορούν τις επιχειρήσεις πρέπει να τροποποιηθούν ώστε να μειωθεί κυρίως η γραφειοκρατία κατά την ίδρυση νέων επιχειρήσεων.

3.5.2.5 Η αδήλωτη απασχόληση δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως απλή παράβαση. Πρέπει να υπάρξει αποτελεσματική επιβολή κυρώσεων, ώστε η επιδιωκόμενη «λαθραία απασχόληση» να καταστεί απρόσφορη.

3.5.2.6 Στο πλαίσιο της αξιολόγησης των μεταβατικών ρυθμίσεων που ισχύουν όσον αφορά την «ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων» ή μάλλον την μη ελεύθερη κυκλοφορία των υπηκόων των κρατών που προσχώρησαν στην Ένωση την 1η Μαΐου 2004, θα πρέπει να αναφερθούν οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν εργοδότες και εργαζόμενοι, λαμβανομένων υπόψη της εξέλιξης της κατάρτισης, της δημογραφικής εξέλιξης, της πολιτισμικής εξέλιξης αλλά και της εξέλιξης των αναγκών όσον αφορά την κινητικότητα. Θα πρέπει, κυρίως, να εξακριβωθεί εάν οι ρυθμίσεις αυτές εμπόδισαν την κινητικότητα στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ενθάρρυναν κατ' αυτό τον τρόπο την αδήλωτη απασχόληση εργαζομένων από τις χώρες αυτές.

3.5.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την έκπληξή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή, σχετικά με το θέμα της οικονομικής αναδιάρθρωσης στο πλαίσιο των διευκρινίσεων για την εν λόγω κατευθυντήρια γραμμή, δεν κάνει καμία αναφορά στη σημασία της συμμετοχής των ενδιαφερόμενων φορέων, κατά κύριο λόγο των απασχολούμενων και των αντιπροσωπευτικών τους οργανώσεων. Ακόμη μεγαλύτερη κατάπληξη προξενεί το ότι η Επιτροπή εξέτασε και υπογράμμισε διεξοδικά το ανωτέρω θέμα στην πρόσφατα υποβληθείσα ανακοίνωσή της με θέμα «Αναδιρθρώσεις και απασχόληση», γεγονός που επικροτεί ρητώς η ΕΟΚΕ και το οποίο προτίθεται να εξετάσει σύντομα στο πλαίσιο ειδικής γνωμοδότησης.

3.6 Κατευθυντήρια γραμμή. Να εξασφαλιστεί ευνοϊκή προς την απασχόληση εξέλιξη των μισθών και άλλων στοιχείων κόστους που συνδέονται με την εργασία με την ενθάρρυνση του ορθού πλαισίου για συστήματα μισθολογικών διαπραγματεύσεων, το οποίο θα αντανακλά τις διαφορές της παραγωγικότητας και των τάσεων της αγοράς εργασίας σε τομεακό και περιφερειακό επίπεδο, με πλήρη σεβασμό του ρόλου των κοινωνικών εταίρων· παρακολούθηση και, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, επανεξέταση της διάρθρωσης και του επιπέδου του μη μισθολογικού κόστους εργασίας και των επιπτώσεων του στην απασχόληση, ιδίως για τους χαμηλόμισθους και για εκείνους που εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας (Ολοκληρωμένη κατευθυντήρια γραμμή αριθ. 21). Βλέπε επίσης ολοκληρωμένη κατευθυντήρια γραμμή «Να εξασφαλιστεί ότι οι μισθολογικές εξελίξεις συμβάλλουν στην μακροοικονομική σταθερότητα και την οικονομική ανάπτυξη» (αριθ. 5).

3.6.1 Στη γνωμοδότηση που υιοθέτησε το 2003 με θέμα «Γενικοί προσανατολισμοί της οικονομικής πολιτικής για την περίοδο 2003-2005»⁽⁸⁾, η ΕΟΚΕ διευκρίνισε τα εξής:

«Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει, κατ' αρχήν, την απαίτηση που διατυπώνεται στους “γενικούς προσανατολισμούς” για τη συσχέτιση της ονομαστικής εξέλιξης των μισθών με την πρόοδο της παραγωγικότητας αλλά και με τις μεσοπρόθεσμες προοπτικές όσον αφορά την εξέλιξη του πληθωρισμού. Εάν όμως το επαναλαμβανόμενο αίτημα για μετρημένες, περιορισμένες, μετριοπαθείς και συγκρατημένες μισθολογικές συμβάσεις σημαίνει ότι η αύξηση των μισθών πρέπει να είναι μικρότερη της αύξησης της παραγωγικότητας, τότε η ΕΟΚΕ δεν μπορεί να συμφωνήσει με αυτό το αίτημα, επειδή παρόμοια προσέγγιση θα αναίρουσε την ισορροπία μεταξύ των παραγόντων της προσφοράς και της ζήτησης.

⁽⁸⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ 1618/2003 – Εισηγήτης ο κ. Delapina

Υπό το πρίσμα της προσφοράς και μόνον, μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι χαμηλές αυξήσεις των μισθών συντελούν σε μείωση του κόστους που συνεπάγεται ο παράγοντας εργασία και, κατά συνέπεια, σε αύξηση της απασχόλησης. Κατ' αυτό τον τρόπο αγνοείται, όμως, το γεγονός ότι οι μισθοί δεν αποτελούν μόνο έναν παράγοντα δαπανών, από την άποψη της προσφοράς, αλλά συνιστούν, από την άποψη της ζήτησης, και το σημαντικότερο παράγοντα καθορισμού της εσωτερικής ζήτησης. Συνεπώς, η έντονη συγκράτηση των μισθών αποδυναμώνει τη συνολική ζήτηση και κατ' επέκταση την ανάπτυξη και την απασχόληση.»

3.6.2 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι υποστηρίζει την αρχή της ελευθερίας σύναψης συμβάσεων των εταιρών.

3.6.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί εξάλλου ότι, πέραν του ζητήματος της εξέλιξης των μισθών, πρέπει να προξενεί ανησυχία και η εξέλιξη της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών η οποία παραμένει στάσιμη και σημειώνει φθίνουσα εξέλιξη σε ορισμένα κράτη μέλη κατά τα τελευταία είκοσι χρόνια. Πράγματι, η αύξηση της φορολογίας (συχνά σε τοπικό επίπεδο), η σημαντική άνοδος των τιμών ακινήτων, η αύξηση των τιμών της ενέργειας, υπερκάλυψαν σε μεγάλο βαθμό την αύξηση των μισθών και περιόρισαν τα ευεργετήματά της. Το αποτέλεσμα αντικατοπτρίστηκε στον περιορισμό της κατανάλωσης και, συνεπώς, της οικονομικής ανάπτυξης. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ένωση να μελετήσει το φαινόμενο αυτό και δηλώνει ότι είναι διατεθειμένη να συμμετάσχει στη διαδικασία αυτή.

ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΕ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΜΕ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

3.7 **Κατευθυντήρια γραμμή. Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο** με τη λήψη των ακόλουθων μέτρων: χάραξη αποτελεσματικών στρατηγικών δια βίου μάθησης, σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές δεσμεύσεις, προβλέποντας ιδίως κίνητρα και μηχανισμούς επιμερισμού του κόστους μεταξύ των επιχειρήσεων, των δημοσίων αρχών και των ατόμων, ιδίως για τη σημαντική μείωση του αριθμού των μαθητών που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο· αύξηση της πρόσβασης στην αρχική επαγγελματική εκπαίδευση, στη δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων των μαθητειών και της επιχειρηματικής κατάρτισης· αύξηση της συμμετοχής στη συνεχή κατάρ-

τιση και στην κατάρτιση στον χώρο εργασίας καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής, ιδίως για τους ανειδίκευτους και τους μεγαλύτερους στην ηλικία εργαζόμενους (Ολοκληρωμένη κατευθυντήρια γραμμή αριθ. 22). Βλέπε επίσης ολοκληρωμένη κατευθυντήρια γραμμή «Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις στον τομέα της Ε&Α» (αριθ. 12).

3.7.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει και υποστηρίζει τις προτάσεις της Επιτροπής οι οποίες ανταποκρίνονται στις συστάσεις που έχει διατυπώσει σε πολυάριθμες γνωμοδοτήσεις της. Ωστόσο, θα επιθυμούσε να συνοδεύονται οι συστάσεις αυτές από συγκεκριμένους ποσοτικούς στόχους. Η ΕΟΚΕ τονίζει την κοινή ευθύνη όλων των φορέων (μεμονωμένων ατόμων, δημοσίων οργανισμών και παντός είδους επιχειρηματικών φορέων) για τη διασφάλιση της αναγκαίας βιωσιμότητας και χρηματοδότησης των επενδύσεων στον τομέα της κατάρτισης.

3.8 **Κατευθυντήρια γραμμή. Να προσαρμοστούν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στις νέες απαιτήσεις ως προς τις δεξιότητες** με τη λήψη των ακόλουθων μέτρων: καλύτερη πρόβλεψη των επαγγελματικών απαιτήσεων και των βασικών ικανοτήτων καθώς και πρόβλεψη των μελλοντικών απαιτήσεων ως προς τις δεξιότητες· διεύρυνση της προσφοράς εργαλείων εκπαίδευσης και κατάρτισης· ανάπτυξη πλαισίων για τη στήριξη της διαφάνειας προσόντων, της αποτελεσματικής τους αναγνώρισης και της επικύρωσης της άτυπης και ανεπίσημης μάθησης· διασφάλιση της ελκυστικότητας, του ανοίγματος των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και της εφαρμογής προτύπων υψηλής ποιότητας. (Ολοκληρωμένη κατευθυντήρια γραμμή αριθ. 23).

3.8.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί και με αυτές τις προτάσεις και υπενθυμίζει ότι έχει ζητήσει και κατά το παρελθόν να εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες για τη δημιουργία ενός «ευρωπαϊκού χώρου εκπαίδευσης»^(*). Εμμένει εκ νέου στην ανάγκη ανάπτυξης της δια βίου μάθησης και εκπαίδευσης και ενίσχυσης των ρόλων των κοινωνικών εταιρών και των λοιπών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στον τομέα αυτό Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει επίσης τη σημασία της διαφάνειας και της εναρμόνισης των δεξιοτήτων τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Βρυξέλλες, 31 Μαΐου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

(*) Βλ. επίσης τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την «Ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης: φύση, περιεχόμενο και προοπτικές» Εισηγητής ο κ. Κορυφίδης, ΕΕ αριθ. C 139 της 11.05.2001